

A large, detailed close-up of a human eye is the central focus. The eye is looking towards the right. In the center of the iris, there is a clear reflection of a modern, multi-story building with a mix of brick and glass facades. The building has several windows and a prominent glass section. The reflection is sharp and occupies a significant portion of the eye's field of view.

STARTDOCUMENT CITYBRANDING

NOVEMBER 2023

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	4	1.4.3.	<i>Logistiek</i>	37	
Inleiding	5	1.4.4.	<i>Vrijetijdseconomie</i>	39	
Leeswijzer	7	1.4.5.	<i>Zorg</i>	43	
1. Inzicht in Venlo	8	1.5.	<i>Onderwijs en kennis</i>	45	
1.1	<i>Inwoners</i>	9	1.6.	<i>Cultuur en evenementen</i>	47
1.2.	<i>Stad en dorpen</i>	11	1.6.1.	<i>Cultureel aanbod</i>	48
1.2.1.	<i>Stadsdeel Venlo</i>	12	1.6.2.	<i>Cultuurparticipatie en volkscultuur</i>	50
1.2.2.	<i>Stadsdeel Blerick, Boekend en Hout-Blerick</i>	14	1.6.3.	<i>Media</i>	53
1.2.3.	<i>Stadsdeel Tegelen en Steyl</i>	16	1.6.4.	<i>Evenementen</i>	54
1.2.4.	<i>Stadsdeel Belfeld</i>	18	1.7.	<i>Gezondheid en sport</i>	56
1.2.5.	<i>Stadsdeel Arcen, Lomm en Velden</i>	20	1.7.1.	<i>Gezondheid</i>	56
1.3.	<i>Venlo vroeger en nu</i>	24	1.7.2.	<i>Sport</i>	57
1.3.1.	<i>Historie</i>	24	1.8.	<i>Natuur, klimaat en duurzaamheid</i>	59
1.3.2.	<i>Erfgoed in Venlo</i>	29	1.8.1.	<i>Natuur, water en groen</i>	59
1.3.3.	<i>Symboliek</i>	30	1.8.2.	<i>Klimaat</i>	61
1.4.	<i>Bedrijfsleven en werken</i>	31	1.8.3.	<i>Duurzaamheid</i>	62
1.4.1.	<i>Agrofood</i>	33	1.9.	<i>Venlo en de (Eu)regio</i>	64
1.4.2.	<i>Maakindustrie</i>	35			

2. Inwoners en andere belanghebbenden over Venlo	66
2.1 <i>Enquête inwoners</i>	67
2.2. <i>Bijeenkomsten inwoners</i>	71
2.3. <i>Bijeenkomsten stakeholders</i>	75
3. Trends en ontwikkelingen	82
3.1. <i>Menselijke factor</i>	83
3.2. <i>De veranderende wereld</i>	84
3.3. <i>Economie en arbeidsmarkt</i>	85
4. Concurrentiematrix	87
<i>Bronnenlijst</i>	90

VOORWOORD

ANTOIN SCHOLTEN

In het voorjaar van dit jaar zijn we begonnen aan een gezamenlijke verkenningstocht naar de identiteit, het karakter en de cultuur van Venlo. We hebben uw hulp ingeroepen om te komen tot de identiteit van Venlo en om met ons te onderzoeken: wat is Venlo?

Het beantwoorden van deze vraag was niet makkelijk. Natuurlijk weten we al heel veel over Venlo. Dat Venlo ontzettend veelzijdig is bijvoorbeeld en dat historie en innovatie hier heel mooi samen komen, dat we groen en duurzaamheid hoog in het vaandel hebben staan en hoe kunst, cultuur en saamhorigheid de bloedvaten vormen van het dagelijks leven.

Maar toch, hoe kijken verschillende betrokkenen hier tegenaan. We hebben heel veel verschillende groepen stakeholders mogen verwelkomen en gesproken. We vonden het heel belangrijk dat we de gehele diversiteit van onze gemeente vertegenwoordigd zagen.

In juli zijn we begonnen met onze sessies. We hebben sessies gehad met vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven tot kunst en cultuur, van maatschappelijke partners tot kennisinstellingen, met wijkraden maar ook met de vrijetijdsector, het studentenleven en de sport.

De stem van de inwoners is voor ons daarin ook heel belangrijk. Tenslotte is de inwoner een van de belangrijkste bronnen van inspiratie en informatie omdat de inwoner heel goed weet wat de sterke punten en uitdagingen zijn en wat uniek is aan de gemeenschap. We zijn op zoek gegaan naar 103 inwoners die ieder 1000 andere inwoners kunnen vertegenwoordigen en hebben een grote inwonerssessie georganiseerd op 12 oktober 2023 waar deze vertegenwoordigers aanwezig waren.

De input van al deze sessies is nu verwerkt. Voor u ligt het eerste tussentijdse resultaat van het bijzondere en intensieve proces dat we samen met u allen hebben doorlopen. We zijn ontzettend blij met het enthousiasme dat we tijdens de eerste fase van dit traject hebben gezien bij u allen. We danken u daar nogmaals hartelijk voor. Het heeft mooie waardevolle informatie opgeleverd die u hier terug kunt lezen.

We wensen u veel leesplezier.

Antoin Scholten

Trotse burgemeester van gemeente Venlo

INLEIDING

Aanleiding

De afgelopen jaren heeft Venlo een grote maatschappelijke en economische ontwikkeling doorgemaakt. Als gemeente met ruim 100.000 inwoners neemt Venlo in de regio een stevige positie in. Maar ondertussen is de profilering van Venlo achtergebleven: wat typeert de gemeente nou eigenlijk?

De gemeente wil en moet veel voor elkaar krijgen. Die uitdagingen zijn een stuk gemakkelijker uit te voeren als duidelijk is waar Venlo precies voor staat. Als inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners daar (min of meer) hetzelfde over denken, helpt dat enorm om alle ambities en taken uit te voeren. Vandaar dit initiatief om te ontdekken wat het 'merk Venlo' precies inhoudt.

Proces

Het 'merk' van een stad vaststellen heet in het Engels citybranding. Om dat proces op een goede manier te kunnen doorlopen, zijn vier fasen nodig: inzicht, positionering, merkstrategie en creatie.

- **Fase 1: Inzicht**
De eerste stap is verkennend en onderzoekend. Er worden inzichten verzameld die als basis dienen voor de verdere uitvoering van het proces. Dit startdocument is het eindresultaat van deze eerste fase.
- **Fase 2: Positionering**
Daarna gaat het over de positionering van Venlo. Oftewel: hoe wil Venlo gezien worden door zijn doelgroepen ten opzichte van andere steden/gemeenten. Ook wordt bepaald op welke doelgroepen de focus komt te liggen.
- **Fase 3: Merkstrategie**
In de derde fase wordt de merkstrategie uitgewerkt. Het strategisch document geeft in hoofdlijnen weer op welke manier de doelstellingen voor citybranding gehaald kunnen worden.
- **Fase 4: Creatie**
Tenslotte wordt er gewerkt aan de visuele uitstraling van het merk Venlo. Aan het einde van deze fase wordt een Venlo Brandbook opgeleverd.

Over het startdocument

Het Startdocument Citybranding is een rapportage van alle informatie die is opgehaald in de eerste fase van het proces Citybranding. Het dient als uitgangspunt voor de uitvoering van fase 2.

Voor het opstellen van dit document is gebruikgemaakt van beleidsplannen en visies uit de afgelopen jaren. Hierbij is gewerkt vanuit de zogenoemde 'beleidspiramide' van Venlo waarbij de Strategische Visie Venlo 2040, de Maatschappelijke Visie, de Economische Visie en de Atlas Venlo 2040 (t.b.v. de nog te ontwikkelen Omgevingsvisie) de belangrijkste uitgangspunten vormen. Daarna zijn per deelonderwerp ook de relevante beleidsstukken bekeken.

Ook zijn er veel onderzoeken en rapportages geraadpleegd, zowel van gemeente Venlo als van externe bronnen. In de bronnenlijst aan het einde van dit document staat per onderwerp een overzicht van de geraadpleegde bronnen.

Participatie

Het Startdocument Citybranding is tot stand gekomen door bijeenkomsten te houden met actieve burgers, raadsleden en een divers palet aan andere belanghebbenden (stakeholders) uit de hele gemeente Venlo.

1984
inwoners

In de zomer van 2023 is er een enquête verspreid onder inwoners van Venlo om informatie op te halen. De enquête is ingevuld door **1984** personen.

133
personen

In juli en september zijn er vijftien bijeenkomsten voor stakeholders gehouden waar in totaal **133** personen aan hebben deelgenomen.

70
inwoners

Op 12 oktober 2023 hebben **zeventig** inwoners meegepraat over het onderwerp Citybranding tijdens een vijftal deelsessies.

LEESWIJZER STARTDOCUMENT

Het Startdocument Citybranding dient als uitgangspunt voor de uitvoering van fase 2. In **hoofdstuk 1** wordt op basis van onderzoek en interviews inzicht gegeven in het verleden, heden en toekomst van de gemeente Venlo. Hierbij is vanuit diverse invalshoeken gekeken naar Venlo en de dorpskernen.

In **hoofdstuk 2** staat de informatie die verkregen is van een grote groep inwoners en andere belanghebbenden.

Dit geeft een goed inzicht in het huidige imago van Venlo en zijn ambities, maar ook in de mentaliteit en trots van inwoners van de gemeente.

In **hoofdstuk 3** wordt aandacht geschonken aan trends en voorspelde ontwikkelingen, zowel lokaal, landelijk als wereldwijd.

In **hoofdstuk 4** is een concurrentiematrix opgenomen. Er is op een rijtje gezet hoe steden die vergelijkbaar zijn met Venlo (door ligging, inwoneraantal of economische speerpunten) zich op de kaart zetten.

1. INZICHT IN VENLO

In het eerste hoofdstuk wordt op basis van onderzoek en interviews inzicht gegeven in het verleden, heden en toekomst van de gemeente Venlo. Hierbij is vanuit diverse invalshoeken gekeken naar Venlo en de dorpskernen.

1.1. INWONERS

Om een goed beeld te krijgen van de gemeente Venlo wordt er eerst gekeken naar de belangrijkste groep van de gemeente: de inwoners. Hoeveel inwoners zijn er nu en in de toekomst, wat is de samenstelling van de bevolking en hoe staat het met wonen, leefbaarheid en het verenigingsleven.

Aantal inwoners

Gemeente Venlo telde in december 2022 103.359 inwoners en 48.589 huishoudens. Dit betekent een groei van 1835 inwoners (+ 2%) ten opzichte van 2010. Deze groei bedroeg alleen al in 2022 ruim 1200, waarvan iets minder dan de helft uit Oekraïne kwam. Er is de afgelopen paar jaar sprake van een toegenomen groei, met name door immigratie. Daarnaast loopt het sterfteoverschot licht op. De samenstelling van de bevolking verandert dus, voornamelijk wat betreft de herkomst van de inwoners. Het aantal huishoudens groeide in diezelfde periode met maar liefst 8%, doordat er steeds minder mensen in één woning wonen (huishoudensverdunding).

Als het beleid van gemeente, provincie of Rijk buiten beschouwing wordt gelaten, zou de bevolking in Venlo naar verwachting doorgroeien naar 104.000 in 2035. Daarna zou een lichte daling worden voorzien. Maar vanwege afspraken met het Rijk over woningbouw heeft het college een 'offensief groeiscenario' ingezet. Daardoor wordt een groei naar 110.000 inwoners in 2040 voorzien. Daarbij wordt verwacht dat de gemeente tegen die tijd bestaat uit 50.010 huishoudens, waarbij een groeiend aandeel bestaat uit 1- en 2-persoonshuishoudens.

Samenstelling bevolking

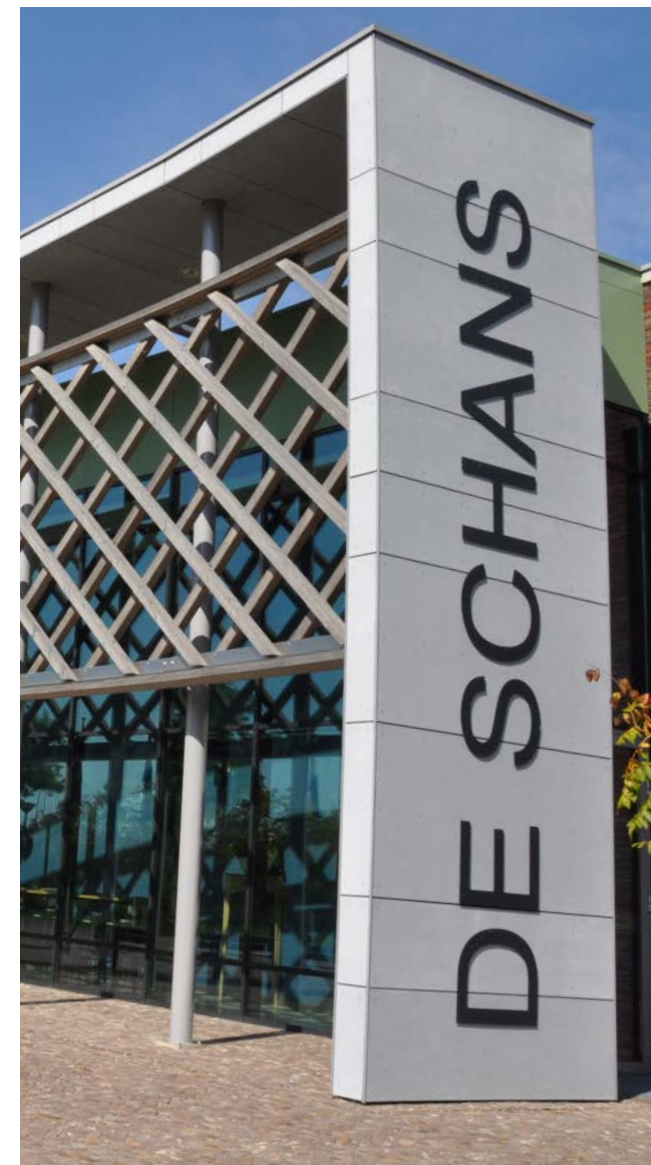
De bevolkingsopbouw naar leeftijdsgroep wijkt iets af van het gemiddelde in Nederland. De gemeente Venlo kent op dit moment een iets groter aandeel ouderen (22,3% 65-plussers) ten opzichte van gemiddeld in Nederland (20,2%). Het aantal 65-plussers is het grootst in de stadsdelen Arcen (29%), Hout-Blerick (27%) en Boekend (27%). Het gemiddeld opleidingsniveau van de bevolking is relatief laag, vergeleken met de andere vijftig grootste gemeenten van Nederland.

Wonen in Venlo

De meeste binnenlandse verhuizingen naar de gemeente Venlo vinden plaats vanuit omliggende gemeenten en de regio. Hierbij is er (pas sinds kort) sprake van een binnenlands migratieoverschot. De grootste toestroom komt echter door immigratie, met name uit Oost-Europa.

Vanwege de sterke groeiambitie wat betreft het aantal inwoners moeten er de komende jaren nieuwe woningen komen voor verschillende doelgroepen. Het streven is om die binnenstedelijk te bouwen, zoals op het veilingterrein en Kazernekwartier fase 2.

Het woningaanbod bestaat op dit moment voor het grootste deel uit koopwoningen. Het aandeel sociale huur is hoger dan gemiddeld in Limburg en in vergelijking met Nederland. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt ingezet op meer diversiteit, waarbij wordt uitgegaan van 30% sociale huur en een mix van midden-dure huur, betaalbare koop en vrijesectorwoningen (zowel huur als koop). Dit om de diversiteit binnen wijken te vergroten.

Het Kazernekwartier

De nieuw te ontwikkelen stadswijk Het Kazernekwartier komt op een unieke historische plek aan de westkant van de Maas. De wijk vormt de schakel tussen de binnenstad van Venlo en het stadsdeel Blerick. Het militaire verleden (fort Sint-Michiel en Frederik Hendrikkazerne) wordt in de nieuwe wijk voelbaar, zichtbaar en ook te beleven. Verder wordt de wijk een voorbeeld voor duurzaamheid, gezondheid en aandacht voor het klimaat.

In de eerste fase worden circa zeshonderd nieuwe woningen gebouwd, waarvan driehonderd koopwoningen, tweehonderd huurwoningen en honderd studentenwoningen.

Meer informatie: www.kazernekwartiervenlo.nl

Leefbaarheid

Volgens de Leefbarometer scoort de gemeente Venlo ruim voldoende op het gebied van leefbaarheid. Daarmee wordt aangegeven in welke mate de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften van de inwoners. Denk aan de aanwezigheid van voorzieningen, kwaliteit van de openbare ruimte en gevoel van (sociale) veiligheid. Maar ook milieu- en gezondheidsaspecten spelen een rol. Op het onderdeel 'voorzieningen' scoort Venlo hoger dan het landelijke gemiddelde, 'overlast en onveiligheid' levert daarentegen de grootste negatieve bijdrage.

Verenigingsleven en vrijwilligerswerk

Venlo kent een rijk verenigingsleven. Meer dan de helft van de Venlonaren (55%) is lid van minimaal één vereniging, waarbij het lidmaatschap van een sportvereniging het vaakst voorkomt.

Ook doet bijna de helft van de inwoners vrijwilligerswerk. Hierbij zijn 40-plussers het meest actief. Een meerderheid van de inwoners is van plan om in de toekomst vrijwilligerswerk te (blijven) doen.

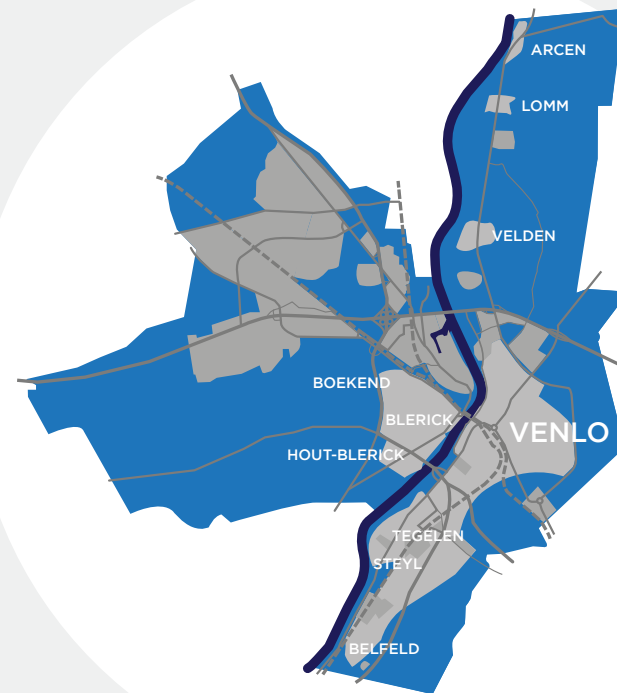

1.2. STAD EN DORPEN

De gemeente Venlo bestaat uit de stad Venlo en uit de dorpen Tegelen, Blerick, 't Ven, Hout-Blerick, Boekend, Steyl, Belfeld, Arcen, Velden en Lomm. De Maas stroomt van zuid naar noord door de hele gemeente, waardoor stad en de dorpen met elkaar worden verbonden.

De huidige gemeente Venlo is ontstaan door herindelingen. Blerick, inclusief de kernen Hout-Blerick en Boekend, is tijdens de Tweede Wereldoorlog in 1940 aan Venlo toegevoegd. Tegelen, Steyl en Belfeld zijn op 1 januari 2001 bij de gemeente gevoegd. Op 1 januari 2010 volgden Arcen, Velden en Lomm. Met deze laatste herindeling werd het inwonertal van 100.000 inwoners bereikt.

Binnen de diverse dorpen ontlenen veel inwoners nog veel eigen identiteit aan het stadsdeel waarin ze wonen. De historie, tradities en identiteit per stadsdeel zijn in kaart gebracht. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar de verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende dorpskernen.

1.2.1. STADSDEEL VENLO

Het stadsdeel Venlo bestaat uit de binnenstad met zijn omliggende stadswijken die zowel stedelijk als natuurlijk van karakter zijn. In dit stadsdeel zijn de meeste stedelijke voorzieningen aanwezig, zoals de onderwijsinstellingen, ziekenhuis, gemeentekantoor en het bruisend historisch centrum met veelzijdig winkelaanbod, cultuur en horeca. De binnenstad dient daarbij ook als centrumstad voor de omliggende gemeenten en het nabij gelegen Ruhrgebied. Het is daarnaast één van de toeristische pijlers van de gemeente Venlo (zie xx).

Historie

Venlo kent een rijke historie waarvan ook veel bewaard is gebleven. Door de ligging aan de Maas, met een doorwaadbare plaats in de middeleeuwen, ontwikkelde Venlo zich al vroeg tot een belangrijke handelsplaats. In 1343 kreeg Venlo stadsrechten. In de jaren daarna ontwikkelde Venlo zich tot vestingstad en was ook korte tijd lid van het Hanzeverbond.

Door de ligging zijn handel en logistiek al eeuwen belangrijk voor de economische ontwikkeling van de stad. De band met Duitsland is vanuit historisch oogpunt zeer sterk. Dit zie je onder meer terug in het aantal Duitse kooptoeeristen dat wekelijks de binnenstad van Venlo bezoekt.

Meer informatie over de historie van Venlo, zie pagina 24.

Huidige situatie

Venlo-Centrum kenmerkt zich door een stedelijke bebouwing die met name een woon- en verblijfsfunctie

heeft. In dit stadsdeel zijn de meeste voorzieningen op het gebied van horeca, cultuur en winkels te vinden.

In Venlo-Zuid was tot de jaren tachtig vooral veel industrie gevestigd. Maar inmiddels zijn de industriële activiteiten allemaal verplaatst naar terreinen aan de rand van de stad. De wijk heeft nu vooral een woonfunctie, verdeeld over de verschillende buurten. In Venlo-Zuid staan het ziekenhuis VieCuri en hogeschool Fontys. Ook zijn er diverse sportverenigingen te vinden die heel Venlo bedienen.

Molukse gemeenschap

Venlo kent al meer dan zeventig jaar een grote Molukse gemeenschap. Deze ontstond door de komst van Molukse ex-militairen die hadden gevochten in voormalig Nederlands-Indië. Na de onafhankelijkheidsstrijd waren zij met hun gezinnen op de boot gezet naar Nederland. Ze werden eerst gehuisvest op het kazerneterrein in Blerick. Zo'n vijftien jaar later verhuisden ze gedwongen naar de wijk Hagerhof in Venlo-Zuid. De gemeenschap is nog steeds erg actief. Zo organiseert ze in 2024 de 'Boerebroelof' van vastelaovesgezelschap Jocus.

In Venlo-Zuidoost vind je met name het natuurgebied het Jammerdal, met daaromheen slechts beperkte bewoning.

Ook Venlo-Noord kenmerkt zich door een woonfunctie met zeer natuurlijk karakter. Aan de rand van de wijk bevinden zich van oudsher industriële activiteiten, met name op bedrijventerrein Noorderpoort waar onder andere Canon Production Printing (voorheen Océ) gevestigd is. In de wijk Genooi vind je de bedevaartkapel Onze Lieve Vrouw van Genooi.

Venlo-Oost bestaat onder meer uit het natuurgebied Grote Heide waardoor er veel groen te vinden is. De wijk heeft met name een woonfunctie in een ruim opgezette, groene omgeving. In Venlo-Oost vind je ook Stadion de Koel, de thuisbasis van voetbalclub VVV Venlo.

Venlo Noord-Oost kent een aantal wijken met een natuurlijk karakter, zoals de Herungerberg, Venkoelen en 't Ven. Deze wijk grenst aan Duitsland. Wijk 't Ven was vroeger onderdeel van de zogenaamde Bantuin, het gebied buiten de stadsmuren waar door de stad Venlo recht mocht worden gesproken. Ondertussen is 't Ven door de uitbreidingen echt onderdeel geworden van de stad, maar wel met een eigen kern met dorpsvoorzieningen. In 't Ven ligt de oorsprong van de tuinbouwsector in Venlo met de eerste zogenoemde Venlokas.

Verenigingsleven en evenementen

Venlo kent net als de omliggende dorpen een rijk verenigingsleven met veel gemeenschapszin binnen de buurten en wijken. De stad is extra bruisend tijdens de Vastelaovendperiode en heeft de bijnaam 'stedje van lol en plezier'. In Venlo zijn diverse Vastelaovesverenigingen actief waarvan stadsvereniging Jocus zelfs de oudste vereniging van Nederland is. Daarnaast zijn er veel verenigingen actief op het vlak van cultuur en sport.

In de binnenstad van Venlo worden veel evenementen georganiseerd, zoals de Venloop, het Zomerparkfeest, Stereo Sunday en Viva Classic Live. Het overgrote deel van de evenementen wordt georganiseerd door vrijwilligers. Zie pagina 54 voor meer informatie.

Jocus Venlo

Jocus is de oudste nog bestaande carnavalsvereniging van Nederland. De vereniging is opgericht op 6 oktober 1842 en gevestigd in Venlo. Jocus is verantwoordelijk voor de organisatie van veel traditionele activiteiten rondom en tijdens de Vastelaovend in Venlo. In de binnenstad heeft de vereniging een museum ingericht over de eeuwenoude Venlose tradities rondom Vastelaovend.

Meer informatie over Vastelaovend in gemeente Venlo, zie pagina 51.

1.2.2. STADSDEEL BLERICK, BOEKEND EN HOUT-BLERICK

Tot 1940 behoorden Blerick, de Boekend en Hout-Blerick tot de gemeente Maasbree, totdat ze tijdens de oorlog bij Venlo werden gevoegd. Blerick is na Venlo het grootste stadsdeel van de gemeente Venlo, bestaande uit de kernen Blerick, forensendorp Hout-Blerick, kleine dorpsgemeenschap de Boekend en industrieterreinen.

Historie

Al in de laat-Romeinse tijd komt Blerick voor op een kaart met de naam Blariaco. Uit deze periode is echter weinig bekend. Rond het jaar 1200 stond er in Venlo wel een kerk, de Sint-Lambertuskerk. In Hout-Blerick en Boekend stonden al woningen, waaronder enkele boerderijen.

Van 1555 tot 1713 maakte Blerick, met buurtschappen Blerick-Dorp, Hout-Blerick en de Boekend, deel uit van het Spaanse rijk. Door de ligging tegenover de vestingstad Venlo had Blerick veel te lijden van oorlogsgeweld.

Van 1713 tot 1794 behoorde Blerick toe aan het koninkrijk Pruisen. Later, in de Franse tijd, werd Blerick samen met Baarlo en Bree samengevoegd tot de gemeente Maasbree. Waarna het in 1940, tijdens de Duitse bezetting, werd toegevoegd aan de gemeente Venlo.

Tijdens de oorlog werd een groot gedeelte van de gebouwen in Blerick verwoest, waardoor er na de oorlog grote woningnood heerste. Blerick kent daardoor veel 'nieuwe' na-oorlogse wijken. In Hout-Blerick en de Boekend zijn wel een aantal gebouwen met historische waarde overeind gebleven zoals de Sint-Josephkerk in Hout-Blerick en diverse hoeves en boerderijen.

Fort Sint-Michiel en kazerne

Tussen 1641 en 1643 bouwden de Spanjaarden het fort Sint-Michiel op de westelijke oever van de Maas. Hoewel het op Blericks grondgebied lag, maakte het deel uit van vestingstad Venlo. Toen Venlo in 1867 zijn status als vestingstad verloor, werden de stadsmuren en het fort gesloopt.

In 1911 begon de bouw van de Frederik Hendrik-kazerne die in de Tweede Wereldoorlog werd gebruikt door Duitse troepen. Na de oorlog werden er weer Nederlandse militairen gestationeerd. Tussen 1967 en 2002 was er alleen nog een militaire rijschool gevestigd.

Agrarische geschiedenis en logistieke knooppunt

Blerick en met name Hout-Blerick en de Boekend hebben een sterke agrarische geschiedenis. Het landschap bestond met name uit bossen en hei. Geleidelijk werd de grond in gebruik genomen voor landbouw en veeteelt. Er waren veel grote boerderijen in bezit van rijke kloosters of families. Tot ver na de oorlog bleef de agrarische sector groot, maar geleidelijk verdwenen deze bedrijven ze of werden ze (glas)tuinbouwbedrijven.

Door de ligging aan de Maas waren er al vroeg veel schippersfamilies. Later kwam de logistiek op en werd Blerick een belangrijk knooppunt in het spoorverkeer. Rond 1974 werd een haven aangelegd ter vervanging van de haven in de Venlose binnenstad.

In de negentiende eeuw kwam de eerste industrie op met twee ijzergieterijen. Ook werd een centrale werkplaats van de Spoorwegen in Blerick gevestigd. Daarna volgden bedrijven zoals de Verenigde Buizenfabriek, de NDI en de Pope.

Huidige situatie

De drie kernen van stadsdeel Blerick hebben voornamelijk een woonfunctie waarbij Blerick een moderne stadswijk is terwijl Hout-Blerick en de Boekend een dorps karakter hebben behouden. In het centrum van Blerick bevindt zich een grote winkelstraat en een overdekt winkelcentrum met breed winkelaanbod. Daarnaast bestaat stadsdeel Blerick voor een zeer groot deel uit industriegebied. Op de Trade Ports hebben zich veelal grote transportbedrijven gevestigd en ook zijn er maakbedrijven.

Natuur en Maas

Blerick, de Boekend en Hout-Blerick zijn de enige kernen van de gemeente Venlo die gelegen zijn aan de

westzijde van de Maas. De Maasbrug verbindt Blerick met de stad Venlo. De mooie, groene Maasoever van Blerick en Hout-Blerick zijn uitermate geschikt voor recreatie. De Boekend kent met name een natuurlijk karakter met natuurgebieden zoals Het Koelbroek en de Crayelheide.

Verenigingsleven en gemeenschapszin

Blerick, de Boekend en Hout-Blerick kennen alle drie een rijke historie met eigen tradities. Zo komt de Blerickse schutterij Sint Thomas van Aquino voort uit diverse kerkelijke broederschappen die al vanaf de vijftiende eeuw bestonden. Daarnaast had Blerick twee kermissen, beide verbonden met de kerk, waarvan de Pinksterkermis nog steeds plaatsvindt.

Daarnaast kennen de dorpen een sterk verenigingsleven met een breed aanbod aan sport en cultuur. De oudste nog bestaande sportvereniging in Blerick is Gymnastiekvereniging Olympia, opgericht in 1903. Harmonie St. Caecilia is een voorzetting van de harmonie van de Staatsspoorwegen die in 1907 in Blerick werd opgericht.

Symboliek

Tot 1940 behoorde Blerick tot de gemeente Maasbree. Het gemeentewapen bestond uit drie wapenborden. Eén voor Blerick (een gevleugeld hert met een kruis tussen het gewei in blauw en goud), het hert wordt verklaard als het symbool van de heilige Hubertus. Voor Bree een adelaar, en voor Baarlo een springend hert. Het Maasbreesse wapen siert nog steeds het voormalige raadhuis aan het Blerickse Antoniusplein. In 1990 werd een nieuwe Blerickse vlag gepresenteerd met twee horizontale banen (boven geel en onder blauw) met daarop een schild met het Blerickse hert.

1.2.3. STADSDEEL TEGELEN EN STEYL

Op 1 januari 2001 fuseerden de gemeenten Tegelen en Belfeld met Venlo. Het kloosterdorp Steyl, dat voor die tijd bij de gemeente Tegelen hoorde, maakt sindsdien ook deel uit van de gemeente Venlo.

Tegelen en Steyl zijn van oorsprong hechte dorpsgemeenschappen met een gezamenlijk verleden. Tussen de twee dorpen is er weinig rivaliteit, maar er is wel een gezamenlijke rivaliteit ten opzichte van Venlo. De dorpen hebben een sterke eigen identiteit die zij ontleen aan hun historie en aan de actieve dorpsgemeenschap (onder meer het verenigingsleven).

Door de oorlog en sloop na de oorlog is er in Tegelen relatief weinig bewaard gebleven van het oude dorpscentrum. Toch zijn er nog veel verwijzingen te vinden naar het industriële verleden van het dorp. In Steyl is de historie nog zeer zichtbaar door de vele kloosters, kloostertuinen en bijgebouwen die bewaard zijn gebleven.

Historie, handel en industrie

Sinds de 18e eeuw stonden er in Tegelen al potten- en pannenbakkerijen. Er wordt al eeuwen klei gewonnen in het gebied, vanwege de ligging aan de Maas. Waarschijnlijk stamt de naam Tegelen af van het Latijnse 'Tegula', dat dakpan betekent.

In tegenstelling tot Venlo behoorden Tegelen en Steyl tot het Hertogdom van Gulik en bleven ze langer onderdeel van Pruisen. In 1817 werden de dorpen weer overgedragen aan Nederland.

De haven in Steyl was belangrijk voor de economische ontwikkeling van de twee dorpen. Tot halverwege de 19e eeuw werd in Steyl het grote geld verdiend. Het was een belangrijke handelspost aan de Maas van het hertogdom Gulik. Er werd volop gehandeld in mergel, kalk en steenkool uit Luik. Vanuit Holland kwam er zout en vis. De economische rol van Steyl werd kleiner door een aantal factoren, zoals de Belgische opstand en afscheiding vanaf 1830 en de aanleg van de Zuid-Willemsvaart. Daarnaast werd de Maas onbevaarbaar, kwam er toezicht op de koffiehandel en werd een spoorlijn aangelegd.

Door de opkomst van de kleiwarenindustrie in Tegelen bleef er voldoende werkgelegenheid. Rond 1970 was Tegelen één van de grootste producenten van grofkeramische producten in Nederland. Bij de grootschalige kleiwinning kwamen regelmatig fossielen naar boven, waardoor Tegelen uitgroeide tot een bekende vindplaats van fossiele zoogdieren. Het geologisch tijdvak Tiglien is naar Tegelen genoemd.

Later kwamen hier andere industrieën bij, zoals de ijzer- en metaalindustrie en de tabaksindustrie. Tegenwoordig is Tegelen een woon- en forensenplaats en is veel van de industrie uit het dorp verdwenen. Hierdoor kent het dorp veel nieuwe inwoners die van buiten Tegelen komen.

De industrie is wel altijd zichtbaar gebleven in het dorp. Verschillende oude schoorstenen zijn intact gebleven, evenals een aantal fabrieken. Daarnaast kun je in Tegelen Keramiekcentrum de Tiendschuur bezoeken en zijn er diverse kunstwerken in de openbare

ruimte die verwijzen naar het industrieel verleden van Tegelen. Ook kasteel Holtmühle is één van de mooi bewaarde gebouwen uit de historie van Tegelen. Hier is tegenwoordig een hotel in gevestigd.

Religie

In Tegelen en Steyl heeft religie altijd een grote rol gespeeld. Zowel bij de eigen inwoners, als door de komst van de Duitse priester Arnold Janssen naar Steyl.

Passiespelen Tegelen

Sinds 1931 worden in Openluchttheater De Doolhof in Tegelen de Passiespelen opgevoerd, vanaf 1975 om de vijf jaar. Tijdens de Passiespelen wordt het verhaal verteld van de laatste dagen van het leven van Jezus. Het was en is een evenement - gedragen en uitgevoerd door de inwoners van het dorp - waar veel toeschouwers voor naar Tegelen komen.

Kloosterdorp Steyl

In 1875 kwam de Duitse priester en missionaris Arnold Janssen naar Nederland omdat het katholieken in Duitsland bij wet verboden werd om in kloosterorden samen te leven. In Steyl stichtte hij drie congregaties en startte een wereldwijde missionaire beweging. In korte tijd verrezen er kloosters, Missiehuis St. Michaël, een prachtige dubbelkerk en een drukkerij voor geestelijke literatuur. Er ontstond een volledig zelfvoorzienend kloosterdorp. Er werd voedsel verbouwd, kleding, schoeisel en kaarsen gemaakt en hout bewerkt. Zelfs in een tandarts, kapper en eigen brandweer was voorzien. Ook wat energie betreft was Steyl zelfvoorzienend. Zo wekten de paters en de broeders in het Ketelhuis zelf elektriciteit op om de kloosters te voorzien van stroom en watertoevoer.

In het Kloosterdorp is veel van het verleden nog zichtbaar en voelbaar. Een deel van de kloosters wordt nog bewoond door de ordes en is daardoor intact gebleven. Diverse kloosters, kloostertuinen, kerken en bijgebouwen zoals het Ketelhuis zijn te bezoeken. Ook het Missiemuseum en de botanische tuin Jochumhof komen voort uit het kloosterverleden.

Kloosterdorp Steyl is hierdoor één van de toeristische pijlers van gemeente Venlo, zie pagina 41 voor meer informatie.

Symboliek

De dorpsvlag van Tegelen bestaat uit twee diagonale vlakken, met linksboven geel en rechtsonder rood. In het midden staat de Gulikse leeuw in het zwart afgebeeld. Inwoners van Tegelen hechten ook tegenwoordig nog waarde aan de vlag en de dorpskleuren rood en geel.

Sinds 2023 heeft Steyl weer een eigen vlag voor het dorp. Deze vlag bestaat ook uit de kleuren rood-geel. Met daarop ook een Gulikse leeuw in het zwart en de golven die symbool staan voor de Maas, met daarboven drie korenaren die symbool staan voor vruchtbaarheid en evangelie.

1.2.4. STADSDEEL BELFELD

Tot 2001 was Belfeld een zelfstandige gemeente. Op 1 januari 2001 werd Belfeld tegelijk met Tegelen en Steyl toegevoegd aan gemeente Venlo. Belfeld is het meest zuidelijk gelegen stadsdeel van Venlo en grenst in het westen aan de Maas en in het oosten aan Duitsland.

Historie

De historie van Belfeld gaat ver terug, bijzondere archeologische vondsten verwijzen zelfs terug naar 100.000 voor Christus, of zelfs nog eerder. In de Romeinse tijd was Belfeld een nederzetting met pannenfabriek vanwege de klei in de omgeving. In 1326 werd Belfeld voor het eerst op schrift genoemd en tot 1800 kende het verschillende schrijfwijzen: Beblevelt, Bollefelt en Belsveldt.

Tot de Franse tijd vormde Belfeld samen met Beesel een schepenbank in het historische Ambt Montfort. Het bestond oorspronkelijk uit drie gehuchten: Belfeld, de oude kern aan de Maas, Geloë en Bolenberg.

Belfeld kende maar weinig inwoners tot aan de opkomst van de keramische industrie vanaf de 19e eeuw. Er werden dakpannen en (gres)buizen gemaakt in Belfeld. De industrie had sterke aantrekkingskracht en veel nieuwe inwoners gingen werken in de kleiwarenfabrieken. In 2000 werd de laatste pannenfabriek in Belfeld gesloten.

Daarnaast heeft Belfeld een agrarische geschiedenis. Een overblijfsel hiervan is de Maalbekermolen, gebouwd aan de rand van het Maasterras, dat tegenwoordig een rijksmonument is.

In 1926 kwam het stuw- en sluizencomplex gereed wat in het kader van het Maaskanalisatieproject is aangelegd in Belfeld.

Huidige situatie

Het centrum van Belfeld lag voor de oorlog bij de Maas. Door verwoesting van de kerk werd besloten om op een andere plek een nieuwe kerk te bouwen. Hierdoor kwam het centrum, waar al bebouwing was rondom de belangrijkste hoofdwegen, verder van de Maas af te liggen.

Het dorp heeft aan de noordzijde twee industriegebieden: Geloërveld en Pannenberg. Aan de oostzijde is inmiddels een glastuinbouwgebied verrezen. Het stuw- en sluizencomplex is nog operationeel en daarnaast is er aan de rand van het dorp een vakantiepark gevestigd: EuroParcs Maasduinen.

Verenigingsleven en gemeenschapszin

Het dorp kent een sociale dorpscultuur met veel betrokken en actieve inwoners. Het rijke verenigingsleven, met diverse sportverenigingen en culturele verenigingen, draagt hier een sterk steentje aan bij. Tijdens de jaarlijkse Trots op Belfeld-dag worden dorpsinitiatieven en verenigingen in het zonnetje gezet.

Natuur

De inwoners van Venlo zijn trots op de natuurgebieden en groene omgeving rondom Belfeld waar veel fietsers, wandelaars en paardenliefhebbers gebruik van maken.

Rondom het dorp zijn diverse natuurgebieden te vinden: het Patersbosje, een rivierduingebied ten zuidwesten van Belfeld en natuurgebied Holtmühle aan de oostzijde. Hier is aan de rand van het dorp een uitkijkpunt gelegen waar het unieke Maasduinenlandschap goed zichtbaar is. Hoewel de Maas dichtbij is, is deze beperkt bereikbaar vanuit het dorp. Langs de Maas kun je fietsen richting Steyl, ten noorden van Belfeld.

Symboliek

Het voormalige gemeentewapen, uit 1927, bestond uit een schild met daarop twee leeuwen, vastgehouden door de Belfeldse patroonheilige paus Urbanus I. In het schild bevond zich een kleiner hartschild met daarop het wapen van het Ambt Montfort, waarvan Belfeld deel uitmaakte. In 1982 werd een Belfeldse gemeentevlag

officieel vastgesteld: drie verticale banden van blauw, geel en zwart, met in de linkerbovenhoek een witte bel (klok). De kleuren van de vlag waren overgenomen uit het wapenschild. De huidige dorpsvlag is gebaseerd op deze laatste gemeentevlag.

1.2.5. STADSDEEL ARCEN, LOMM EN VELDEN

Arcen, Lomm en Velden zijn kerkdorpen die tot 2010 behoorden tot de gemeente Arcen en Velden. Sinds 1 januari 2010 is Arcen en Velden gefuseerd met de gemeente Venlo.

Arcen heeft een pittoreske dorpskern en is geliefd bij de vele toeristen die het dorp jaarlijks bezoeken. Toerisme is zeer belangrijk voor de lokale economie. Het levendige dorp kent vele attracties, horecagelegenheden, vakantieparken en hotels. Het dorp is daarmee gewend om bezoekers van buiten te ontvangen.

Lomm is een klein dorp met een compacte kern dat grenst aan de Rijksweg. Aan de andere zijde grenst Lomm aan de hoogwatergeul van de Maas.

Velden is een forensendorp met daaromheen authentieke buurtschappen. Er liggen nog verschillende karakteristieke hofboerderijen omringd met natuur, zoals natuurgebied de Ravenvennen en de Maasduinen. Daarnaast zijn er nog een aantal agrarische bedrijven, een klein kassengebied en enkele melkveebedrijven.

Historie

In de vroege middeleeuwen behoorde Arcen toe aan het territorium Straelen, totdat graaf Reinoud II van Gelre hier in 1330 een einde aan maakt. Arcen werd gescheiden van Straelen en werd een aparte heerlijkheid, waartoe ook Lomm en Velden behoorden.

Tot 1543 hoorde de vrije heerlijkheid Arcen bij het hertogdom Gelre. Hierna hoorde het gebied bij Habsburg, Spanje, Pruisen, Oostenrijk en opnieuw

Pruisen, waarna het in 1815 bij het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden kwam. Vanaf 1 januari 1816 vormen de drie kerkdorpen de gemeente Arcen en Velden.

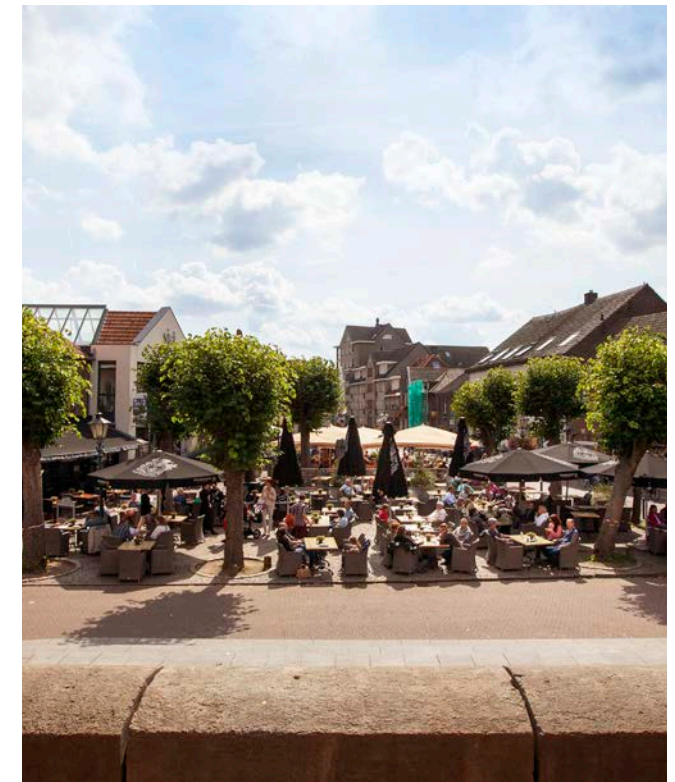
De dorpen Arcen, Velden en Lomm kennen verder een zeer uiteenlopende geschiedenis. Velden en Lomm maakten met name een zeer sterke agrarische ontwikkeling door, terwijl Arcen aan de Maas een sterke handelsfunctie had, waarbij ook het kasteel een belangrijke rol in de geschiedenis speelde.

Van handelsplaats naar toeristische bestemming

Arcen is tegenwoordig onder andere bekend om het kasteel op Landgoed Arcen met de omliggende Kasteeltuinen. Al voor 1300 stond er een kasteel in Arcen, het 'alde Huys' in het Wydtveld. Daarna kwam 'Huys den Kamp' op de plaats waar het huidige kasteel staat. Verval en verwoesting leidden in het begin van de 16e eeuw tot de bouw van een nieuw kasteel: het Nije Huys. In 1646 werd ook dit kasteel verwoest en werd de opdracht gegeven voor de bouw van het huidige kasteel. Sinds 1988 wordt het kasteel met zijn kasteeltuinen geëxploiteerd als attractie. De adellijke families uit de geslachten Van Buren, Schenck van Nydeggen, Van Gelre en Von Wijmar die op Landgoed Arcen woonden, zorgden ervoor dat Arcen rijk en invloedrijk was.

Al in de 14e eeuw was Arcen daarbij ook een sterke havenplaats met stapelrecht op de Maas. Er werd veel handel gedreven en hierdoor was het dorp een belangrijke schakel naar het achterland met de steden Geldern en Straelen. Arcen werd een belangrijke vestingplaats, hoewel het geen stadsrechten had.

De Schanstoren is een restant van de vestingwerken van Arcen en dateert uit de vijftiende eeuw. Het is een overblijfsel van de traptoren die destijds onderdeel was van een imposant poortgebouw. In 1635 werd dit poortgebouw bij een belegering zwaar beschadigd en werd nooit herbouwd. Alleen de traptoren bleef als ruïne bestaan. De straatnamen Schans, Wal en Graaf in het dorp verwijzen nog naar de vroegere vesting.

Toen Venlo in 1343 stadsrechten kreeg, kreeg Venlo het stapelrecht op de Maas en kwam dat van Arcen te vervallen. Arcen bleef echter doorgaan met de handel. Het dorp vocht eeuwenlang conflicten met Venlo uit, die allemaal waren terug te voeren op handelsbelangen.

De Fossa Eugeniaana speelde ook een belangrijke rol in de strijd om handelsbelangen tussen Arcen en Venlo. Het zeventiende-eeuwse onvoltooide kanaal dat de Rijn met de Maas zou moeten gaan verbinden, zou aanvankelijk bij Arcen in de Maas uitmonden. Venlo vreesde dat Arcen te veel profijt zou hebben van het kanaal en de plannen werden door de invloed van de stad gewijzigd. Het kanaal zou niet meer in Arcen maar in Venlo bij de Maas uitkomen. Het kanaal is onder meer door geldgebrek en technische moeilijkheden nooit voltooid. Het enige dubbelfort aan dit kanaal dat nagenoeg compleet behouden is, ligt bij Arcen net voor de grensovergang naar Duitsland.

Arcen ontwikkelde zich daarna van handelsplaats tot boerendorp, waarna toerisme een belangrijke bron van inkomsten werd. In 1936 werd de VVV (Vereniging ter bevordering van het Vreemdelingen Verkeer) in Arcen opgericht. Dit was na Valkenburg de tweede vestiging in Limburg. Hiermee nam het toerisme een vlucht en voeren ondernemers er wel bij. Er werd gestart met jeugdkampen voor padvindsters en ook kampeers wisten Arcen hierna te vinden. Het dorp kreeg hotels, cafés, pensions en campings. In 1938 werd het aan de Maas liggende café Berghs ingrijpend verbouwd tot Maashotel dat Arcen mede op de kaart heeft gezet als toeristische bestemming. Het hotel was gelegen aan de weg die van Nijmegen naar Venlo liep.

Arcen is één van de toeristische pijlers van gemeente Venlo, zie pagina 40 voor meer informatie.

KNMI-weerstation Arcen

De naam Arcen is ook bekend van het KNMI-weerstation waar regelmatig de hoogste temperaturen van het land worden gemeten. Sinds de eeuwwisseling werden er maar liefst 25 hittegolven in Arcen geregistreerd.

Agrarische ontwikkeling en industrie in Lomm

Uit archeologisch onderzoek blijkt dat de oudste sporen van nederzettingen op de locatie van Lomm al dateren van de IJzertijd. In 1326 werd Lomm voor het eerst op schrift vermeld. Het had geen eigen schepenbank maar viel bestuurlijk onder Arcen. De naam is een afgeleide van de familie De Lom de Berg die in het nog steeds bestaande Huis de Spyker, een monumentaal herenhuis, woonde.

Het huidige dorpscentrum is ontstaan vanuit een kleine kapel waar boeren zich rondom vestigden vanwege de vruchtbare grond tussen Maas en heide. Lomm was van oudsher sterk gericht op Arcen. De dorpskern kent namelijk pas sinds de 1938 een eigen kerkgebouw met een zelfstandige parochie. Vanaf dat moment wordt Lomm als een echt dorp gezien. Na de Tweede Wereldoorlog breidde het dorp vooral ten zuiden uit met een aantal woonwijken. Ook werd er ten oosten van Lomm een bedrijventerrein aangelegd.

Agrarische ontwikkeling in Velden

In het begin van de vorige eeuw was Velden een typisch boerendorp met hofboerderijen gelegen in diverse buurtgemeenschappen. Iedere boer had wel één of meer koeien en dus genoeg melk. In de tijd vóór de koelkast werd veel kaas gemaakt, omdat men de melk niet kon bewaren. Velden kende maar liefst drie kaafabrieken. Hierdoor wordt de Veldenaar nog wel eens kaaskop genoemd (in het dialect kiëskop). Dit komt ook terug als het dorp tijdens de Gekke Maondaag het Kieëzeriëk wordt genoemd.

De boeren in Velden en andere dorpen aan de grens hadden voor en na de oorlog veel contact met de oosterburen. Veel boeren hadden immers ook land aan de andere kant van de grens. Hoewel de zichtbare grenzen zijn verdwenen, is deze grens weer zichtbaar gemaakt met een grensmonument tussen Velden en Straelen. Ook met het zogenaamde Smokkelpad, een grensoverschrijdend natuurlerpad, is er aandacht voor de historische waarde van de grens in het gebied.

Natuur

De dorpen kennen een natuurrijk karakter. Ze zijn onderdeel van het regionaal Landschap Maasduinen met natuurgebieden met een karakteristiek duinenlandschap zoals de Ravenvennen en het Zwart Water. Het gebied is uitermate geschikt om te wandelen en te fietsen langs de Maasoever, de hoogwatergeul tussen Lomm en Velden en om gebruik te maken van de veerpontjes over de Maas.

Verenigingsleven en gemeenschapszin

De dorpen kennen van oudsher een sterke gemeenschapszin. Dat uit zich met name in het actieve verenigingsleven en diverse evenementen. De gemeenschapszin komt ook duidelijk naar boven bij

tegenslagen zoals hoogwater. Er werd door inwoners bij dergelijke gebeurtenissen hard gewerkt om samen de dorpen zo droog mogelijk te houden.

Gilden

Zowel in Velden als in Arcen bestaan broederschappen in de vorm van gildes. In 1527 werd het Sint Sebastianusgilde Arcen ('de alde gild') opgericht ter bescherming van het dorp tegen plunderslaars. Het gilde had een overwegend godsdienstig karakter. In januari vierten de leden nog altijd het naamfeest. In 1706 werd het Sint-Petrus en Paulusgilde opgericht, wat ook 'het jonge gild' genoemd werd. Beide verenigingen bestaan op dit moment nog steeds met jaarlijkse evenementen zoals het Koningsvogelschieten.

In Velden kennen ze een gilde met dezelfde naam, het Sint Sebastianusgilde. Dit gilde kent een rijke geschiedenis en is de oudste nog bestaande gildevereniging, waarvan de oorsprong teruggaat tot 1439. Opvallend is dat de kleine gemeenschap eerder nog een tweede gilde kende, het Sint-Antoniusgilde.

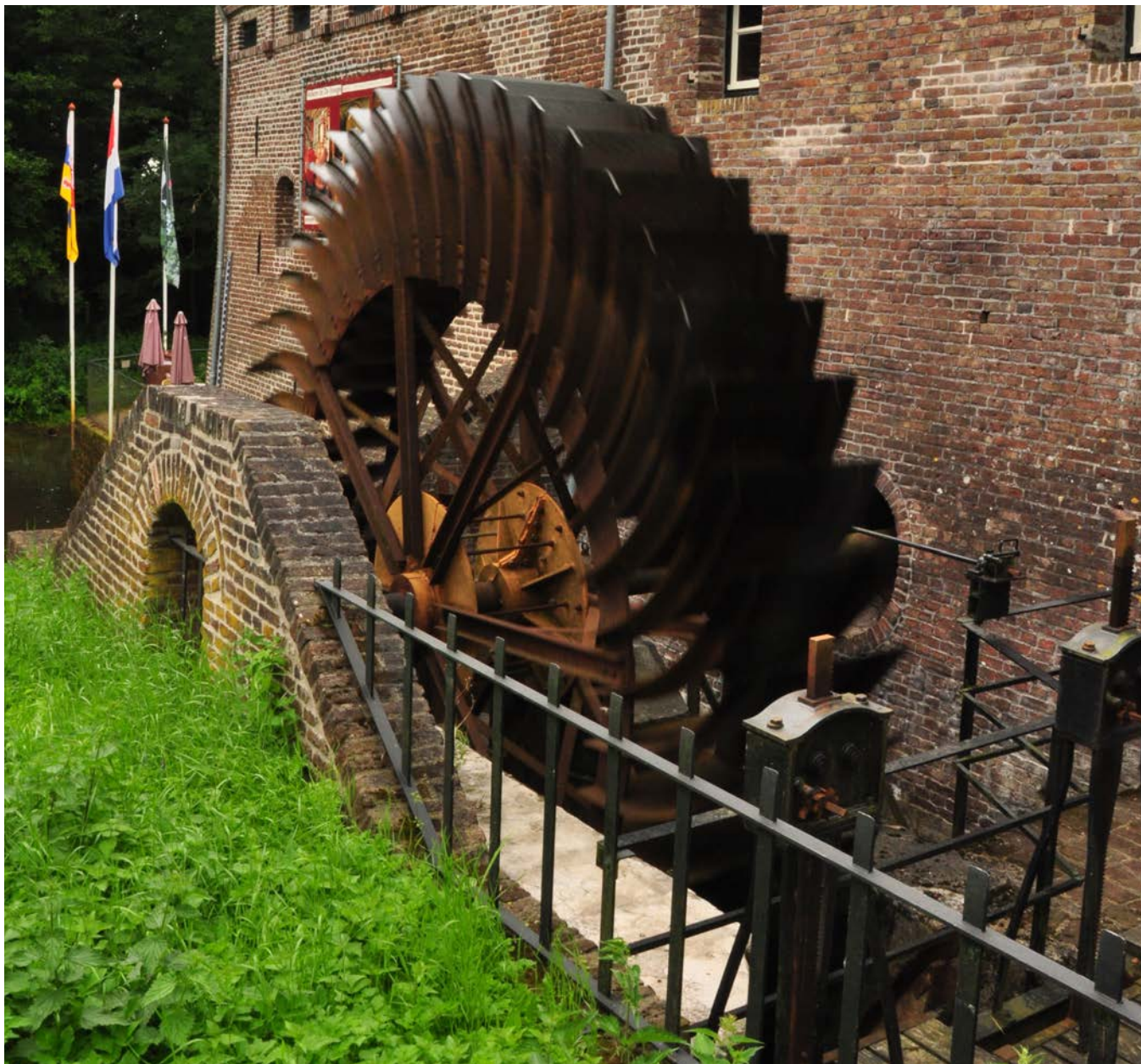

Gekke Maondaag

In tegenstelling tot de stad en dorpen kent Velden geen Vastelaovend maar Gekke Maondaag. Deze feestdag wordt slechts in drie Limburgse dorpen gevierd. De evenementen hebben echter geen historische link met elkaar.

Gekke Maondaag is een eeuwenoud feest dat van oorsprong een ludiek protest is van jonge boeren. In die tijd mochten alleen getrouwde mannen deelnemen aan de Gilde Dagen van het St. Sebastianusgilde. Daarom trokken de jonge boeren op maandag na het gildefeest al feestend en verkleed op versierde boerenkarren vanaf de buurtschappen naar het dorp.

In de loop der jaren zijn enkele tradities van Vastelaovend tijdens Gekke Maondaag overgenomen. Sinds de jaren vijftig wordt er daarom in Velden een prins uitgeroepen door Gekke Maondaag vereniging De Wuilus. In Velden viert men de feestdag traditiegetrouw op de laatste maandag van januari. Tijdens Vastelaovend zijn er geen activiteiten in het dorp en trekken de inwoners naar Venlo of één van de andere dorpen om Vastelaovend te vieren.

Symboliek

Het wapen van Arcen is afgeleid van een oud schepenbankzegel van Arcen uit 1420. Op dit zegel is een poortgebouw zichtbaar dat waarschijnlijk op de plaats van de huidige schanstoren heeft gestaan. De afbeelding werd ook onderdeel van het gemeentewapen van de voormalige gemeente Arcen en Velden in 1889, samen met de symbolische korenaren die naar Velden verwezen. Dit werd later aangevuld met een eikentak met vijf bladeren en twee eikels. Het geelgroene wapen kwam te vervallen bij de fusie tussen Venlo en Arcen en Velden per 1 januari 2010.

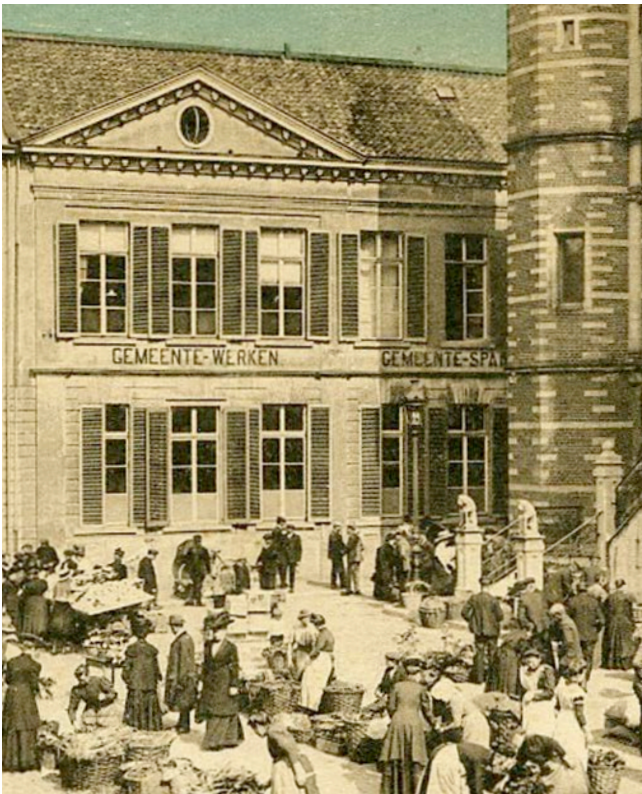
In 2021 introduceerde Stichting Heemkunde Arcen een eigen vlag en wapen voor het dorp, gebaseerd op het poortgebouw uit het oude gemeentewapen, met daarin de twee leeuwen op een schild uit het geslacht van Gelder, in de kleuren geel en blauw.

Het eikenblad is nog steeds het symbool voor Velden, maar is weinig zichtbaar in het dorp. De kleuren groen en geel komen nog wel terug bij de Gekke Maondaag vereniging De Wuilus.

1.3. VENLO VROEGER EN NU

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de historie van Venlo en wat daarvan nog zichtbaar is in de huidige tijd. Ook is er aandacht voor de symbolen die in het verleden en heden belangrijk zijn (geweest) voor de stad.

De historie en symboliek van de individuele stadsdelen zijn in het voorgaande hoofdstuk aan bod gekomen. In dit hoofdstuk wordt met name naar de stad Venlo gekeken.

1.3.1. HISTORIE

Om een duidelijk, actueel beeld te schetsen van Venlo is het belangrijk om te weten wat zich in het verleden heeft afgespeeld. Historische gebeurtenissen hebben Venlo en de Venlonaren gevormd tot hoe ze nu zijn.

Romeinse nederzetting

Het is niet bekend wanneer precies de eerste mensen neerstreken op de plek die nu Venlo heet. Door

archeologische opgravingen is het zeker dat er vanaf omstreeks het jaar 50 tot 275 na Christus mensen in Venlo hebben gewoond. Van deze Romeinse nederzetting is geen naam bekend, in tegenstelling tot het Romeinse Blariacum (het huidige Blerick). De strategische ligging aan de Maas, bij een doorwaadbare plaats, was voor de Romeinen van wezenlijk belang.

Legende: stichting van Venlo door Valuas

De legende vertelt dat Venlo in het jaar 96 na Christus werd gesticht door Valuas (in het Venlose dialect Flujas).

Hij stichtte een nederzetting langs de Maas en noemde het Venlo (betekenis: hoogte in het veen), waarschijnlijk werd het als Vennelon aangeduid. Tegenwoordig wordt aangenomen dat de naam Venlo een samenstelling is van de Oud-Nederlandse woorden venne en lo, die ven en bos betekenen.

Valuas bouwde een burcht genaamd Vrijburch. Na zijn dood werden er ter ere van Valuas en zijn vrouw grote houten standbeelden gemaakt, die op een nabijgelegen heuvel werden geplaatst en waar lange tijd vuren brandden. Door dit gebruik kreeg de Lichtenberg zijn huidige naam.

Venlo is nog steeds gehecht aan Valuas en zijn vrouw. De reuzenpoppen worden nog steeds door het Akkermansgilde bij feestelijkheden door de straten gedragen. Pas sinds 1750 gaan deze poppen als Valuas en zijn vrouw door het leven, daarvoor werden zij eeuwenlang als de bijbelse Goliath en zijn vrouw in kerkelijke processies megedragen. De legende van de stichting van Venlo door Valuas is bedacht ten tijde van de naamsverandering van de reuzen.

Middeleeuwen

In de 13e eeuw was Venlo een belangrijke overslagplaats geworden van goederen die met schepen over de Maas werden aangevoerd, zowel uit de Ardennen en het Rijnland als uit Holland. De gunstige ligging aan de Maas zorgde voor een stevige positie van Venlo als handelscentrum. Een groot deel van het jaar kon er stroomopwaarts maar tot aan Venlo worden gevaren door grote schepen. In Venlo moest de handelswaar worden overgeladen op kleinere schepen.

Ook de ligging aan de landwegen tussen Vlaanderen en het Rijnland waren economisch van belang. De handel bracht de graaf van Gelre ook veel geld in het laatje vanwege de tol die betaald moest worden.

Stadsrechten 1 september 1343

'Van den dorp van Venle ene stadt maken'

In 1343 besloot de hertog van Gelre (Reinoud II) om Venlo stadsrechten te verlenen. De bevestiging vond plaats op 1 september 1343. Het was een juridische bekrachtiging van de status die Venlo eigenlijk al had.

Stadsrechten zorgden voor veel positieve ontwikkelingen, zoals het recht om een wekelijkse markt en drie keer per jaar een jaarmarkt te organiseren. Verder mocht nu een stadsmuur worden gebouwd. De stad kreeg ook stapelrecht, wat betekende dat schippers nergens op de rechter Maasoever tussen Venlo en Mook hun schip mochten laden of lossen, behalve in Venlo. Dit was voor andere handelsplaatsen aan de Maas, zoals Arcen, geen goede ontwikkeling.

Het Venlose stadsbestuur liet een stadszegel maken met het stadswapen, een halve leeuw en een anker. De stadskleuren werden rood en blauw.

Vestingstad

Door het verkrijgen van stadsrechten begon de bouw van de stadsmuur. Deze muur kreeg dertig torens, vele kleine poortjes en vier grote poorten: Helpoort (nu Gelderse Poort), Tegelpoort (nu Roermondse Poort), Laarpoort (nu Keulse Poort) en Maaspoort. Dankzij de bouw van de stadsmuur en een gracht groeide Venlo in de loop der jaren uit tot één van de sterkste vestigingen van het Gelderse Overkwartier.

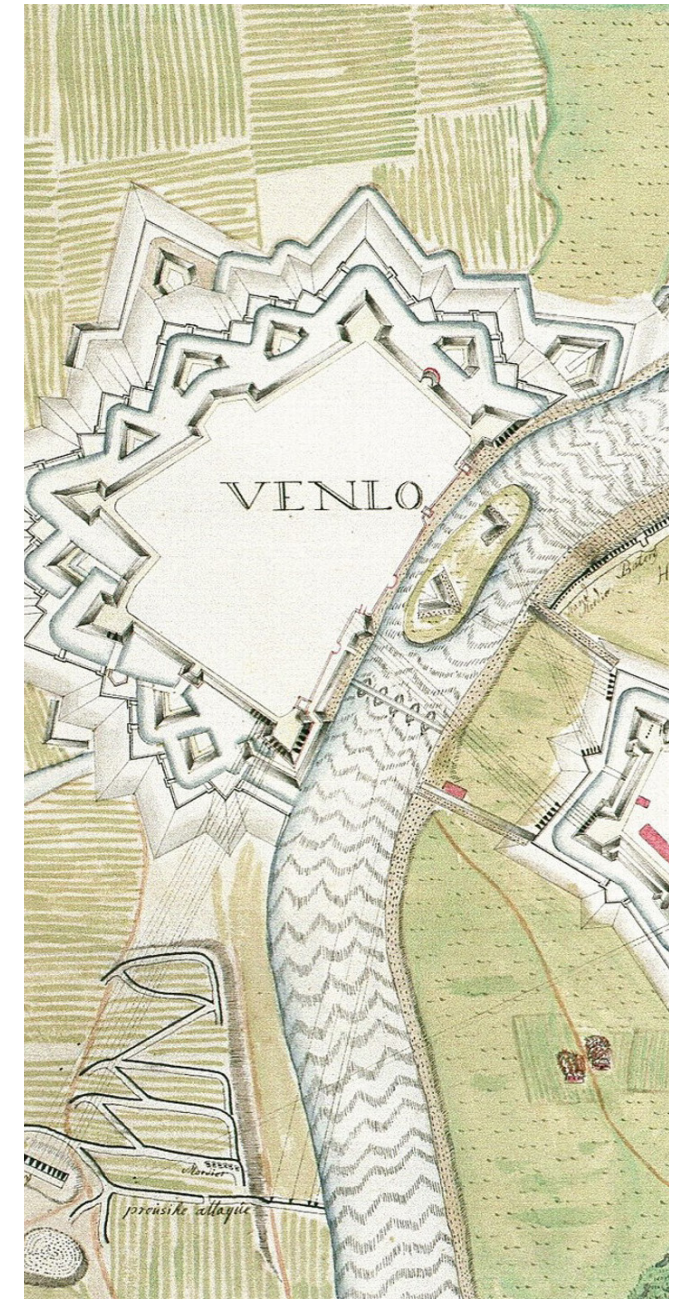
Tijdens de Tachtigjarige Oorlog bouwde het Spaanse garnizoen aan de overzijde van de Maas Fort Sint-Michiel (het huidige Kazerneterrein).

In 1867 werd door het gemeentebestuur besloten om de vestingwerken te laten slopen. Hierdoor kwam er ook ruimte voor de aanleg van het spoor van en naar Venlo. De vestingperiode had hiermee 525 jaar geduurd. Op de plaatsen van de vestingwerken kwam vooral bebouwing terug in plaats van het door de inwoners zo gewenste groen.

Hanzestad Venlo

In de middeleeuwen was Venlo door de ligging al een belangrijke handelsstad. Rond het jaar 1487 trad Venlo toe tot de Duitse Hanze, een machtig handelsverbond door heel Europa. De Hanze was voor Venlo een goed netwerk om internationaal handel te drijven in Europa.

In de tijd dat Venlo toetrad was de Hanze al minder belangrijk geworden en lagen de hoogtijdagen ver achter zich. Venlo speelde slechts een bescheiden rol in de stedenbond. De stad liet zich vaak vertegenwoordigen door Roermond. Dat was een gangbare praktijk voor kleinere Hanzesteden.

Het verdrag van Venlo

Op 7 september 1543 werd het Verdrag van Venlo ondertekend. Willem V van Kleef moest gebieden afstaan aan Karel V, die hij bij Nederland voegde. Dit verdrag betekent het einde van de Gelderse Oorlogen die al sinds 1502 aan de gang waren.

De Habsburgers kregen heel Nederland in handen en dit vormde de basis voor het ontstaan van de Zeventien Provinciën. Dit was de naam voor de Habsburgse Nederlanden van 1543 tot 1585.

Fossa Eugenia

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) kreeg de economie in Venlo ernstige tegenslagen. Rampzalig waren de belegeringen en de rivierblokkades waardoor de handel op de Maas stil kwam te liggen. Dit was de reden dat in 1626 door de Spanjaarden gestart werd met de aanleg van de Fossa Eugenia, een kanaal dat de Rijn met de Maas en de Schelde moest verbinden. Door geldgebrek werd echter in 1629 besloten om de werkzaamheden aan het kanaal te stoppen.

Napoleon in Venlo

In 1799 kwam Napoleon Bonaparte aan de macht in Frankrijk. In 1804 bracht hij een bezoek aan de streek tussen Maas en Rijn en deed daarbij ook Venlo aan. Er wordt verteld dat Napoleon door de huidige Keizerstraat ging omdat er op de Parade een grote menigte stond te wachten. In het straatje verloor zijn paard volgens de legende een hoefijzer.

Nieuwe landsgrenzen

Op de huidige kaart zie je duidelijk dat de landsgrenzen tussen Nederland en Duitsland evenwijdig lopen met de Maas. Dit is ontstaan in 1815 op het Congres van

Wenen, toen er na de nederlaag van Napoleon nieuwe grenzen werden getrokken. België en Nederland zouden samen het Koninkrijk der Nederlanden vormen. De grenzen waren alleen erg moeilijk getrokken, vooral beneden Nijmegen. Een deel behoorde namelijk bij de voormalige republiek en een deel bij Pruisen, wat ervoor zorgde dat de grenzen grillig verliepen. Er werd besloten om de grens in het voordeel van Nederland te trekken. De grens viel niet samen met de Maas, maar werd drie kilometer naar het oosten getrokken, de reikwijdte van een kanonschot.

Het Venlo-incident

Sturmbannführer Walter Friedrich Schellenberg leidde in 1939 een geheime operatie die later bekend zou staan als het Venlo-incident. Na de Duitse inval in Polen verspreidde de veiligheidsdienst van het Derde Rijk het gerucht van een Duitse verzetsgroep, met als doel om de Britse inlichtingendienst te destabiliseren. De Britse SIS stuurde agenten om contact te leggen.

Op 9 november 1939 vond een ontmoeting plaats in Venlo, bij Backus aan de grens, tussen de Britse agenten en Schellenbergs team. Een vuurgevecht volgde, waarbij een Nederlandse officier werd gedood en de Britse agenten gevangengenomen. Het incident leidde tot spanningen tussen Nederland en Duitsland, omdat Nederland hierdoor haar neutraliteit leek te verliezen.

Bezetting - Tweede Wereldoorlog

Op 10 mei 1940 trokken de Duitse troepen Venlo binnen. Als reactie hierop werd door de Nederlandse politie de brug over de Maas opgeblazen. Dit mocht echter niet baten, binnen een aantal dagen was Nederland bezet door de Duitsers.

Bombardementen Maasbruggen

Tussen 13 oktober en 19 november 1944 werden er drie grote bombardementsvluchten op de twee Maasbruggen uitgevoerd door geallieerde vliegtuigen. Naar schatting eisten deze bombardementen 270 levens. Ook de materiële schade was groot, maar de bruggen werden niet verwoest. Toen de bevrijding aan Blerickse zijde aanstaande was, bombardeerden de Duitsers zelf beide bruggen om te voorkomen dat ze ongeschonden in de handen van de geallieerden zouden vallen.

Bouw Fliegerhorst

Door de Duitse bezetters werd in 1940 een bestaand klein vliegveld op De Groote Heide ten oosten van Venlo uitgebreid tot een grote luchtmachtbasis: de Fliegerhorst. De luchtmachtbasis werd ingezet om Engelse bommenwerpers te onderscheppen. Na de bevrijding werd het zwaar getroffen vliegveld hersteld door de Amerikaanse luchtmacht en weer in gebruik genomen.

Tegenwoordig wordt het oorlogsmonument gebruikt voor het uitoefenen van diverse sporten, zoals zweefvliegen.

Bevrijding en wederopbouw

Waar Blerick al op 3 december 1944 door de geallieerden was bevrijd, moesten Venlo, Tegelen en Steyl wachten tot 1 maart 1945. Belfeld werd een dag later bevrijd en Arcen, Velden en Lomm volgden op 3 maart. In totaal kostte de oorlog aan 750 inwoners het leven, voornamelijk als gevolg van de mislukte geallieerde bombardementen op de Maasbruggen.

Door de vele bombardementen was er nog weinig over van de stad. Hierdoor zie je veel wederopbouw-architectuur terug in de stad, zoals het stationsgebouw, het spoorwegviaduct aan de Roermondsepoort en het voormalige kantoor van de Raad van Arbeid waar tegenwoordig Universiteit Maastricht Campus Venlo is gevestigd. De wederopbouw ging door tot circa 1960.

Opkomst Duits kooptoeisme

Kort na de oorlog bleef het personenverkeer over de grens nog beperkt. Vanaf 1958 kwam daar verandering in doordat in Nederland de prijzen voor boter en andere levensmiddelen daalden. Dit zorgde voor een enorme stroom aan kooptoeeristen, met name op

Duitse feestdagen. Het verschijnsel werd Kaffeefahrt of Butterfahrt genoemd. Veel ondernemers sprongen hierop in door in hun etalages Duitse reclameteksten op te hangen. Het gebied rondom de Gelderse Poort kreeg

van inwoners al snel de bijnaam 'Duitse hoek'. 'Die Zwei Brüder von Venlo', een kruidenierswinkel gericht op het Duitse publiek, werd de trekker van de binnenstad.

Overstroming van de Maas

In 1993 vond er een overstroming plaats van de Maas, waarbij onder meer grote gebieden in Nederlands-Limburg onder water kwamen te staan. In België en Frankrijk traden ook kleinere rivieren buiten hun oevers.

De hoge waterstanden in het stroomgebied van de Maas volgden op een langdurige periode van aanhoudende regen. Op 20 december 1993 trad de Maas voor het eerst buiten haar oevers en tegen 22 december gebeurde dit op meerdere plaatsen in de provincie Limburg. Vooral de omgeving van Roermond en Venlo, en ook de plaatsen Gennep, Itteren en Borgharen aan

de oostelijke oever werden zwaar getroffen. Aan de westelijke oever was Neer het zwaarst getroffen. In de jaren daarna werden er door het Rijk dijkversterkingen aangebracht. Ook in 1995 en 2021 trad de Maas buiten haar oevers.

Bende van Venlo

Met de term 'Bende van Venlo' wordt een beruchte groep gewelddadige criminelen uit Venlo aangeduid. Deze groep, voornamelijk bestaande uit jonge leden, liet in de periode tussen 1993 en 1994 een spoor van dood en vernietiging na in het grensgebied van Noord-Limburg.

De motieven achter de daders en de omvang van hun misdaden kwamen geleidelijk aan het licht tijdens verhoren. Volgens de rechtbank in Roermond waren de verdachten verantwoordelijk voor meer dan 250 gewelddadige delicten, waaronder talloze moorden die alleen voor financieel gewin werden gepleegd. Zeven koelbloedige moorden konden definitief worden bewezen, hoewel het exacte aantal onzeker blijft. Wat wel vaststaat, is de ontdekking van drie lichamen die rechtstreeks in verband werden gebracht met de Bende van Venlo. De overige vier (of meer) lichamen zijn nooit gevonden.

1.3.2. ERFGOED IN VENLO

De term erfgoed wordt toegekend aan zaken die mensen waarderen, waar ze zich mee identificeren en die ze willen bewaren voor toekomstige generaties. In het gemeentelijk Erfgoedbeleid wordt erfgoed omschreven als middel om mensen en organisaties te enthousiasmeren en te binden aan de stad en aan elkaar. De focus wordt gelegd op het behoud, het benutten en het versterken van erfgoed in Venlo. Dit draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de gemeente om te wonen en te bezoeken.

Historische gebouwen en elementen die bewaard zijn gebleven, vertellen het verhaal van de historie en de identiteit van de gemeente. In de gemeente Venlo wordt aandacht gegeven aan de verhaallijnen industrie, logistiek, agrofood, religie & spiritualiteit, vestingwerken en volksverhalen. De focus ligt hierbij op de binnenstad, Arcen en Steyl en daarnaast nog dertien gebieden in het buitengebied.

Iconen

Venlo kent een aantal historische gebouwen die op inwoners en bezoekers een enorme aantrekkingskracht hebben; het historische Stadhuis, het Nedinscogebouw in Bauhaus-stijl, maar ook kasteel Arcen, de watermolen en de Schans in Arcen, het kasteel Holtmühle (Château Holtmühle) en de kloosters en kloostertuinen in Steyl. Historische route binnenstad

Historische route binnenstad

In de binnenstad zijn een aantal markante panden in oude glorie hersteld. Om deze historie in de binnenstad beter te kunnen beleven, is er een historische route ontwikkeld langs 27 panden. Zie: www.erfgoud-venlo.nl

Fotografie: Zebra fotostudio, Wim van Groenendaal

1.3.3. SYMBOLIEK

In het verleden en het heden zijn verschillende symbolen gebruikt om de stad Venlo te vertegenwoordigen. Deze symbolen worden waardevol wanneer er specifieke betekenissen of gevoelens aan worden gekoppeld. Een gemeentewapen met herkenbare elementen en een stadsspreuk zijn van betekenis voor zowel de stad als haar inwoners.

Gemeentewapen Venlo

De centrale elementen van het Venlose wapen (halve leeuw en anker) gaan al terug tot een zegel uit de 13e eeuw, toen de graaf van Gelre zich in Venlo vestigde.

Bij de gemeentelijke herindeling in 2001 (fusie tussen Venlo, Tegelen en Belfeld) werd ervoor gekozen om het bestaande Venlose wapen te handhaven, maar er zijn wel enkele wijzigingen in de details aangebracht en de spreuk 'Festina lente cauta fac omnia mente' is toegevoegd.

Dit ging in 2001 echter niet zonder een stevige discussie waarbij het weer duidelijk werd hoezeer de keuze van het wapenschild belangrijk was voor de inwoners van gemeente Venlo. De definitieve ontwerptekening werd daarom pas in januari 2004 aan de gemeenteraad voorgelegd waarna het koninklijk besluit werd genomen op 29 maart 2004. Bij de gemeentelijke herindeling in 2010 (fusie tussen Venlo, Arcen en Velden) werd vastgehouden aan het bestaande gemeentewapen.

De elementen uit het wapen prijken uiteraard ook op de gemeentevlag, ontworpen in 2003 door R. Vroomen.

De beschrijving luidt: "In azuur een halve dubbelstaartige, gekroonde leeuw van goud, getongd van keel, beneden vergezeld van een anker van goud, met verkorte stang. Het schild ter weerszijden gehouden door een geharnaste ridder van natuurlijke kleur met een sjerp van oranje, de helm met pluimen van rood, wit en blauw, houdende in de buitenste hand een toernooilans van goud met een punt van zilver, waaraan een wimpel van keel, aan de broekzijde beladen met een wapenschild. Wapenspreuk: **FESTINA LENTE CAUTA FAC OMNIA MENTE** in Latijnse letters van goud op een lint van azuur."

Venlose stadsspreuk

'Festina lente cauta fac omnia mente' (Haast u langzaam, doe alles behoedzaam).

Het exacte ontstaan van de stadsspreuk is niet te achterhalen, maar men neemt aan dat de definitieve variant in de 17e eeuw werd vastgelegd. De spreuk verwijst naar de symbolen in het stadswapen: de kracht, moed en vastberadenheid van de leeuw die wordt getemperd door de bezonnenheid en zekerheid van het anker.

Bijzonder is dat de Arcense spreuk gelijkenis vertoont met de Venlose spreuk: 'Alle dinc sinen tidt' - (Alles op zijn tijd).

Ambtsketen

Vanwege de gemeentelijke herindeling in 2010 werd de Venlose firma Frits Nelissen Juwelen de eervolle opdracht gegund een nieuwe ambtsketen te ontwerpen en te vervaardigen. De ambtsketen bestaat uit 26 schakels vol symboliek.

Uiteraard is het gemeente- en rijkswapen afgebeeld en er zijn schakels rondom de thema's gemeenschap, transport en logistiek, traditie, Europa, de Zon en de Maan, de stadsstichting in 1343, Januskop met hart, innovatie, kunst en cultuur, land- en tuinbouw, veiligheid en orde en details uit de voormalige gemeentewapens van Tegelen, Belfeld, Arcen en Velden en Blerick. De Maas komt in zes schakels terug en is ook in de ambtsketen de symbolische verbinding in de gemeente Venlo.

1.4. BEDRIJFSLEVEN EN WERKEN

De afgelopen decennia hebben Venlo en de omliggende regio een enorme economische groei doorgemaakt. Om een gedegen inzicht te krijgen in de economische situatie en het bedrijfsleven in Venlo, komen eerst de ambities in de Economische Visie en de uitdagingen die daarbij horen aan bod. Daarna worden de zogenoemde speerpuntsectoren nader toegelicht.

Brede welvaart

De economische koers in de gemeente Venlo is gericht op het vergroten van de brede welvaart van Venlo, oftewel: de kwaliteit van leven hier en nu, zonder dat dit ten koste gaat van de brede welvaart van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld.

Het gaat bij brede welvaart om alles wat mensen van waarde vinden, zoals materiële welvaart, gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie en persoonlijke ontplooiing.

Op dit moment scoort Venlo nog relatief laag ten opzichte van Limburg en Nederland op de volgende punten binnen het thema brede welvaart: werkloosheid, inkomen, vermogen, opleidingsniveau, sociale cohesie en tevredenheid over de woonomgeving.

Arbeidsmarkt en beroepsbevolking

De grootste uitdaging voor de groeiende economie is de omvang van de beroepsbevolking. De vergrijzing zorgt voor een enorme afname ervan in de komende tien tot vijftien jaar.

In Venlo wordt daarom actief ingezet op een groei naar 110.000 inwoners in 2040. Dit betekent dat de gemeente aantrekkelijk moet zijn voor de vestiging van nieuwe inwoners. Daarbij staat vooral het aantrekken van gezinnen, jongeren, studenten, kenniswerkers en internationale werknemers centraal. In de Omgevingsvisie zal de nadruk liggen op het aantrekkelijker maken van de gemeente voor nieuwe inwoners en om jongeren te binden.

Venlo kent relatief weinig hoogopgeleiden in 2022 (29%) ten opzichte van het landelijke aantal (37%). De netto deelname aan de arbeidsmarkt in Venlo (2022) is 70%, dit is vergelijkbaar met de landelijke cijfers (72,2%).

In Venlo is de werkfunctie groter dan de woonfunctie. Voor elke 100 personen die deel uitmaken van de

Feiten en cijfers:

- Venlo had in 2020 een Bruto Binnenlands Product van € 5,6 miljard en heeft daarmee een aandeel van 47% in de regionale economie van Noord-Limburg.
- De economie van Noord-Limburg (toegevoegde waarde) is tussen 2016 en 2020 gegroeid met € 1,4 miljard. Dit is een stijging van 13%, het landelijke gemiddelde is + 3,2%.
- De economische groei heeft geleid tot een groei in werkgelegenheid van 59.730 banen in 2017 naar 64.210 banen in 2021. Dit is een groei van 8%. In Limburg was de groei slechts 4%.
- In de afgelopen tien jaar is er 335 hectare aan nieuw bedrijventerrein uitgegeven.

beroepsbevolking, zijn er ongeveer 120 banen beschikbaar in Venlo. Een aanzienlijk deel van de bevolking van Venlo werkt lokaal, namelijk 57%, vergeleken met het landelijk gemiddelde van 37%.

Deze situatie betekent echter ook dat niet alle banen kunnen worden vervuld door de inwoners van Venlo. Van alle banen in Venlo wordt 40% ingevuld door inwoners van Venlo, terwijl ruim 20% wordt bezet door werknemers van elders in de arbeidsmarktregio Noord-Limburg. Bijna 40% van de werknemers in Venlo komt van buiten de directe regio, waarbij 3% van de werknemers in Duitsland woont.

Internationale werknemers

Een deel van de banen in Venlo wordt ingevuld door internationale werknemers die tijdelijk in de regio verblijven. Van oorsprong werden er vooral in de agrarische sector internationale werknemers ingezet om tekorten in bepaalde seizoenen in te vullen. Nu zien we echter ook een tekort aan personeel, zowel praktisch als theoretisch opgeleid, in de logistiek en maakindustrie groter worden, waardoor het aantal functies die ingevuld wordt door internationale werknemers in deze sector groeit.

Speerpuntsectoren

De komende jaren wordt in Venlo de focus gelegd op vijf sectoren. Zij worden de speerpuntsectoren genoemd. De sectoren Maakindustrie, Agrofood en Logistiek hebben al langer de aandacht in Venlo. De sectoren Vrijtijdseconomie en Zorg zijn in de Economische Visie 2030 hieraan toegevoegd.

Ondernemend Venlo

Binnen de gemeente Venlo hebben ondernemers op de twintig bedrijventerreinen zich verenigd in de stichting 'Ondernemend Venlo'. De stichting vertegenwoordigt hiermee meer dan 1200 bedrijven die samen zo'n 40.000 medewerkers hebben. Ondernemend Venlo heeft de grootste BIZ van Nederland (BIZ staat voor bedrijveninvesteringszone, een gebied waarbinnen ondernemers samen investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving). Dat duidt op een grote samenhang en samenwerking tussen de ondernemers op de bedrijventerreinen.

Crossroads

Crossroads Limburg is het instituut dat ondernemers, onderwijs en overheid in de regio Noord-Limburg bij elkaar brengt. Het instituut zet zich in voor één overkoepelende economische agenda voor de regio. Met aandacht voor het feit dat de regio de logistieke hotspot van Europa is, het grootste aaneengesloten tuinbouwgebied van Europa én dat de regio een enorme diversiteit aan maakindustrie en dienstverlening heeft.

1.4.1. AGROFOOD

De regio Noord-Limburg levert van oudsher veel landbouwproducten voor menselijke consumptie en heeft veel agrarische bedrijven: een echte agrofood regio. Tegenwoordig bestaat de agrofood sector niet alleen uit boerenbedrijven, maar ook uit verwerkingsbedrijven en logistieke servicebedrijven. Ook is er volop oog voor innovatie in de sector.

Historie

Eeuwenlang richtten de meeste boerenbedrijven in Venlo zich op graanteelt. De zandgrond was niet vruchtbaar genoeg voor andere gewassen of uitgebreide veehouderij. Toen in 1878 de landbouwcrisis begon, kwam er veel goedkoop graan naar Europa. Hierdoor stapten veel boeren over naar tuinbouw.

Veel tuinbouwproducten werden in Krefeld op de markt aangeboden. Toen Venlo in 1866 en 1877 werd aangesloten op het Duitse spoorwegennet, nam de export sterk toe. In 1903 was in Venlo 540 hectare tuinbouwgrond in gebruik (vrijwel uitsluitend tuinbouw op koude grond). Venlo was 'de tuin' van het geïndustrialiseerde, sterk in inwonertal groeiende Rijnland. De Venlose tuinders (in dialect gerdeneers) verkochten hun groenten op de markt in Duitsland.

De tuinbouw zorgde voor handel en transport. Eerst per hondenkar, paard en wagen, later per schip en per spoor en daarna transport over de weg.

Kassen

In 1897 werd aan de Panhuisstraat een professionele proeftuin geopend waar tuinders met vragen over het vak terecht konden. De tuinbouw beperkte zich in die tijd

nog tot teelt in de volle grond en wat lage kassen voor veldsla, radijs en komkommer.

In 1911 werd door Jean-Baptist van Gestel aan de Stalbergweg de eerste (koude) kas van de regio gebouwd. Deze kas was nog geen groot succes maar leverde wel nuttige informatie op.

In 1928 werd een nieuw type kas ontwikkeld, de crisiskas, later ook wel de Venlokas genoemd. De Venlokas is door de jaren heen meerdere malen aangepast naar de nieuwste technische inzichten en het werd wereldwijd het meest gebouwde kastype. Het is één van de meest succesvolle en langstlopende exportproducten van Venlo.

Wederopbouw

Na de bevrijding in 1945 kwam de export naar Duitsland moeizaam op gang. Toen alle exportbelemmeringen wegvielen, kwam de vaart er echter goed in. Er werd geïnvesteerd in een nieuwe proeftuin en er kwam een Middelbare Tuinbouwschool. De meeste kassen werden op het platteland gebouwd, in Venlo was er steeds minder plaats. Wel vestigden tientallen Venlose tuinders (met name uit Venlo-Zuid) zich op de Groote Heide. In de jaren zestig kwam de kasbloementeelt in de regio op. De Coöperatieve Veiling Vereeniging kreeg een aparte bloemeneiling.

Tegenwoordig wordt tuinbouw vooral geconcentreerd in bepaalde gebieden, zoals Siberië/Greenport Venlo, Reindonk en Californië. De regio rondom Venlo heeft zich ontwikkeld tot het tweede tuinbouwgebied van Nederland, na het Westland.

Het ontstaan van ZON

In 1908 werd de Venlosche Veiling Vereeniging (VVV) geopend waar op 3 juni 1909 de eerste producten werden verkocht bij afslag. Bij de veiling kregen gerdeneers voorrang op boerentuinders. In 1915 werd daarom een aparte boerenveiling geopend, de Coöperatieve Veiling Vereeniging (CVV).

In 1946 vond er een fusie plaats, waarna ze verder gingen onder de naam CVV. In 1959 splitsten ex-VVV'ers zich toch weer af en kozen de naam Venlose Groenteveiling (VGV). In 1990 werd er opnieuw gefuseerd en gingen ze verder als Veiling ZON (Coöperatieve Veiling Zuidoost-Nederland).

Floriade

In 2012 werd de wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade in Venlo gehouden. De Floriade kwam door een miljoenenverlies onder vuur te liggen. Door een extern onderzoeksbureau werd onderzoek gedaan naar de Floriade. Hieruit werd geconcludeerd dat de Floriade positief heeft bijgedragen aan samenwerking tussen de betrokken gemeenten en de ontwikkeling van de fysieke infrastructuur in Noord-Limburg. Ook heeft het tuinbouwevenement indirect bijgedragen aan de vestiging van twee kennisinstellingen in de regio en hiermee de kenniseconomie bevorderd.

Huidige situatie

Agrofood is een brede sector in Venlo en de regio. Naast primaire productiebedrijven is de hele keten hier vertegenwoordigd. De combinatie van productie en logistiek, in de rol van serviceproviders, is met name de reden waarom agrofood zo belangrijk is voor de regio. Deze combinatie maakt de regio uniek en de combinatie is ook een stimulans en aanjager van innovatie.

Binnen de primaire productie van voedsel is de regio Noord-Limburg met name gespecialiseerd in vollegrondstuinbouw, glastuinbouw en intensieve veehouderij (varkenshouderij en melkveehouderij). Verder in de keten zitten verwerkingsbedrijven en logistieke servicebedrijven. Aan het einde van de keten bevinden zich retail ((web)winkels) en foodservice (zoals catering voor bedrijven of scholen, kiosken, fastfoodrestaurants en tankstations).

Veel afzet vindt plaats in Noordrijn-Westfalen waardoor de keten korter is dan die lijkt. De producten worden geëxporteerd, maar blijven toch veelal in de directe euregio, in het grote afzetgebied aan de andere kant van de grens.

Feiten en cijfers

- De toegevoegde waarde van het agrocomplex in Noord-Limburg bedroeg in 2016 circa € 1,3 miljard.
- Op dit moment heeft de regio Noord- en Midden-Limburg 35.000 banen in de agrofood sector. Dat is 15% van de beroepsbevolking.
- Agrofood is verantwoordelijk voor 20% van onze regionale economie.

Brightlands

Brightlands Campus Greenport Venlo is onderdeel van Brightlands, een open innovatie community in Limburg met bijna 29.000 innovatieve ondernemers, onderzoekers en studenten. Elke dag werken zij aan doorbraken op het gebied van voeding, duurzaamheid, gezondheid en digitalisering. Op Brightlands Campus Greenport Venlo zorgen zij samen voor innovaties op het gebied van gezonde en duurzame voeding, future farming en biocirculaire economie. Op enkele onderdelen van de groene bio-economie is de Brightlands Campus Greenport Venlo in Nederland en internationaal leidend, zoals gezonde voeding, verwerking van reststromen uit de agrosector en het telen van gewassen met specifieke inhoudsstoffen.

1.4.2. MAAKINDUSTRIE

Venlo behoort tot een van de grootste industriesteden van Nederland. Op de bedrijventerreinen zijn diverse bedrijven uit de maakindustrie gevestigd. In deze bedrijven worden grondstoffen en materialen tot nieuwe producten verwerkt.

Historie

De uitoefening van industriële activiteiten in Venlo en haar dorpskernen gaat al ver terug. Een goed voorbeeld hiervan is de keramiekindustrie die al in de 18e eeuw opkwam in Tegelen. In Belfeld kwam deze opmars in de 19e eeuw, waardoor ook in dit dorp de keramische industrie een grote rol heeft gespeeld in de ontwikkeling. In Blerick werd in 1843 de eerste bekende industriële onderneming, een ijzergieterij, opgericht.

De bedrijven die een regionale impact hadden, waren bedrijven zoals de gloeilampenfabriek van Pope in Blerick (later overgenomen door het Amerikaanse bedrijf Belden) en de boterkleurselafabriek L. van der Grinten (voorloper van Océ). Denk ook aan de enveloppenfabriek van de firma Bontamps, opgericht in 1734, het eerste Nederlandse bedrijf dat enveloppen ging fabriceren, en uiteraard de Nederlandse Instrumenten Compagnie (Nedinsco) die onder meer periscopen voor defensiedoeleinden maakte. Ook de één na oudste fietsenfabriek van Nederland 'Valuas' en beeldenfabriek Sint-Joseph waren actief in Venlo begin 20e eeuw.

Hoewel er voor de Tweede Wereldoorlog al veel economische bedrijvigheid was, kon je Venlo nog niet echt een industriestad noemen. Er was niet één fabriek met meer dan duizend werknemers.

Pope

De Engelse ingenieur en uitvinder Frederic Robert Pope zocht investeerders voor het opzetten van een gloeilampenfabriek. De gebroeders Goossens haalden hem daarom naar Venlo waardoor de eerste gloeilampenfabriek van Nederland in Venlo werd geopend.

Pope kreeg in 1896 de kans om Philips over te nemen, maar bood niet voldoende waardoor de aankoop niet doorging. Er kwamen veel Engelse arbeiders naar Venlo om te werken in de fabriek van Pope, die later veelal weer vertrokken naar de nieuwe vestiging in Engeland.

Philips kocht later alle aandelen op, waarna er voornamelijk draad- en kabelproducten werden gemaakt. In de jaren zeventig had het bedrijf 1500 medewerkers in dienst waardoor het veel invloed had op de stad. Het bedrijf had eigen woningen, een personeelswinkel, een eigen brandweer en zelfs een orkest. In 1995 werd Belden Wire & Cable de nieuwe eigenaar.

Boterkleurselfabriek L. van der Grinten

Boterkleurselfabriek L. van der Grinten is de voorloper van Océ. In de jaren zeventig van de 19de eeuw ontwikkelde apotheker en uitvinder Lodewijk van der Grinten een stof om margarine de kleur van boter te geven. Gaandeweg ontwikkelde het bedrijf allerlei technieken voor het reproduceren en printen van teksten en afbeeldingen.

Op 1 januari 2020 werd de naam 'Océ' vervangen door 'Canon Production Printing'. Het concern behield zijn wereldwijde organisatie voor productontwikkeling en marketing en had in 2021 meer dan 3000 werknemers.

Huidige situatie

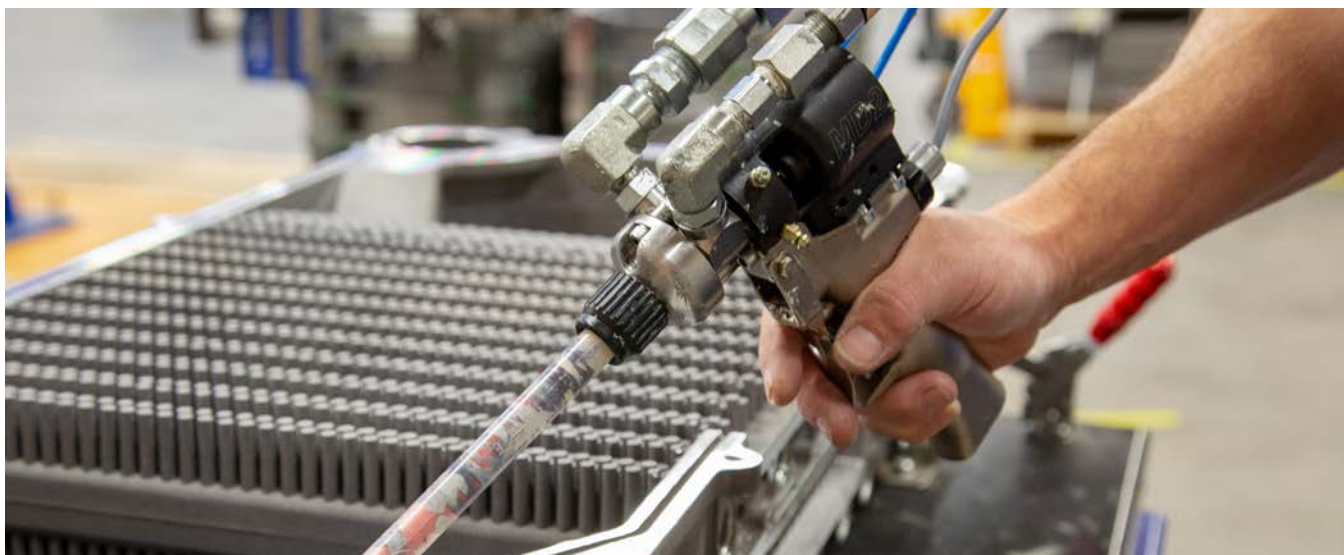
De maakindustrie in Venlo bestaat vooral uit bedrijven in de categorie midden- en kleinbedrijf, gelegen op de diverse bedrijventerreinen. Naast Canon Production Printing (Océ) gaat het om een grote variatie aan machinefabrieken, producenten van halffabricaten en consumentenproducten.

Venlo kent een groot aantal maakbedrijven die internationaal aan de top staan, met name binnen specifieke, kleine markten. Naar schatting gaat het om meer dan dertig bedrijven binnen de maakindustrie die wereldmarktleider zijn.

Door automatisering en schaalvergroting verdwijnen banen voor praktisch opgeleiden. De industrie heeft echter wel behoefte aan middelbaar en hoger gekwalificeerd personeel. Vooral met alle ambities op het gebied van innovatie, circulariteit (hergebruik van stoffen) en het invoeren en toepassen van nieuwe technologieën.

Feiten en cijfers

- De maakindustrie in Noord-Limburg bestaat uit bijna 300 maakbedrijven en voert het Bruto Regionaal Product aan met € 7,63 miljard, één derde van het totale BRP. Hiermee is de maakindustrie de sector met de grootste toegevoegde waarde.

Land van de Makers

Noord-Limburgse maakbedrijven verenigen zich in een regionale samenwerking onder de noemer Het Land van de Makers. Het Land van de Makers zet Noord-Limburgse bedrijven binnen de maakindustrie op de kaart.

Het Land van de Makers is een initiatief van Rabobank, Canon Production Printing, TechnoValley Limburg en Crossroads Limburg.

1.4.3. LOGISTIEK

De ligging aan de Maas heeft ervoor gezorgd dat Venlo zich al vroeg als handelsstad heeft ontwikkeld. Niet alleen de Maas, maar ook de nabijheid van de grens, de ligging tussen de Nederlandse en Belgische zeehavens en de verbinding met het Duitse achterland maken Venlo tot een logistieke hotspot van formaat.

Historie

De ligging aan de Maas zorgde er al vroeg voor dat Venlo, in de periode 1250 - 1300, al een echte handelsplaats was. Venlose schippers voeren grote afstanden over de Maas om handel te drijven. Toen Venlo in 1343 stadsrechten kreeg werd de handel beschermd en mochten er markten gehouden worden. Dit versterkte de handelspositie van Venlo enorm. De middeleeuwse handelshuizen in de binnenstad, die deels bewaard zijn gebleven, herinneren nog aan de grote economische bloei in die tijd.

De handelspositie van Venlo verslechterde door de opening van de Zuid-Willemsvaart in 1828 die ervoor zorgde dat schepen rechtstreeks van Maastricht naar Den Bosch konden varen, zonder de Venlose haven aan te doen.

Er werd gezocht naar andere manieren van transport. Zo werd er een begin gemaakt met de aanleg van nieuwe wegen naar Maastricht en Nijmegen. Er kwamen postwagendiensten tussen Venlo en Duitse steden, en stoombootdiensten richting Holland en Luik. In 1845 zette het gemeentebestuur zich in voor een aansluiting op het spoor. Waardoor Venlo zich na 1860 ging ontwikkelen tot een belangrijk spoorwegknooppunt. In 1865 werd de lijn tussen Venlo en Maastricht geopend,

een jaar later volgde de verbinding met Eindhoven over de nieuwe Maasbrug. Toen Venlo in 1866 en 1877 werd aangesloten op het Duitse spoorwegennet, nam de export, van met name agrarische producten, sterk toe.

Door de jaren heen raakten transport en tuinbouw sterker met elkaar verweven. Ging het goed met de export van groente en fruit, dan plukten transportbedrijven daarvan de vruchten.

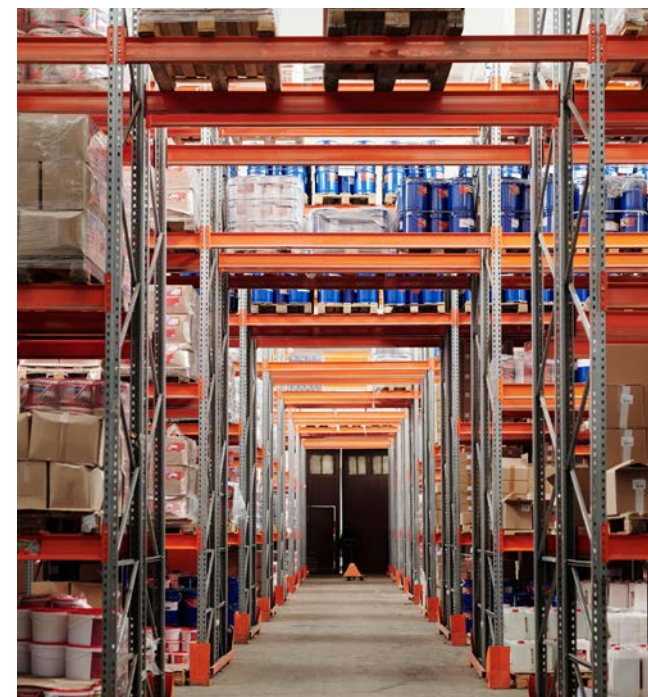
Van oorsprong waren het met name lokale familiebedrijven die gebruikmaakten van de geografische ligging van Venlo voor het succesvol exploiteren van vervoersbedrijven. Deze familiebedrijven werden groot en samen met andere grote spelers hebben zij Venlo als logistieke hotspot doorontwikkeld en op de kaart gezet.

Frans Maas

Frans Maas speelde een belangrijke rol in de Venlose transportwereld. Hij ging zich richten op wegtransport omdat hij hiermee tuinbouwproducten rechtstreeks naar markten kon brengen. Het succes van Frans Maas en de Venlose tuinbouw stond aan de basis van de omvangrijke logistieke sector in Venlo. Het bedrijf werd in 2006 overgenomen en ging verder onder de naam DSV.

Feiten en cijfers

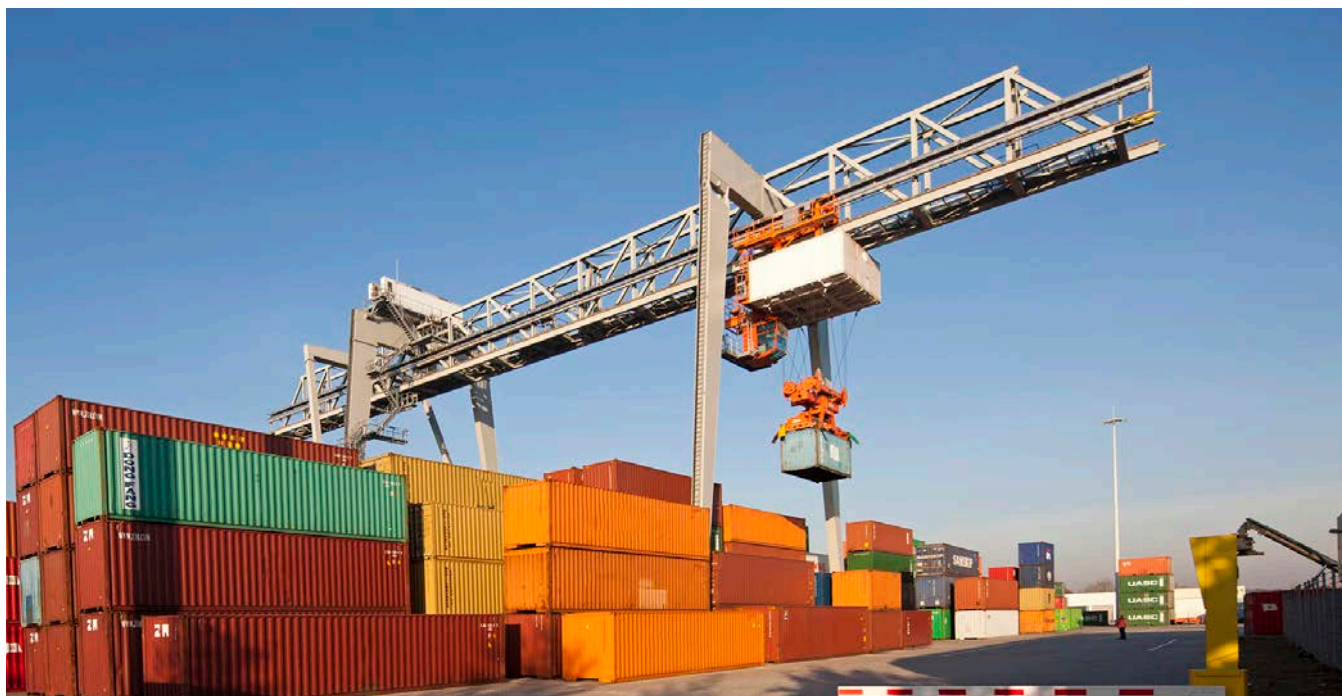
- De logistieke sector is op het gebied van werkgelegenheid sterk oververtegenwoordigd ten opzichte van Nederland. In Venlo is het aandeel in de werkgelegenheid namelijk 15 %, in Noord-Limburg 12 % en in Nederland 5 %. (2021)

Huidige situatie

De logistieke sector is in Venlo met name terug te vinden op de bedrijventerreinen op Greenport Venlo. Hier zijn talrijke warehouses en distributiecentra gevestigd. Het vervoer vindt met name plaats over de weg, maar ook per spoor en over het water.

Venlo heeft vier railterminals waaronder de grootste inlandse railterminal van Europa. Hier vindt overslag plaats tussen spoor- en wegtransport. De railterminal in Kaldenkerken wordt hierbij ook meegenomen omdat deze deel uitmaakt van de drie gespecialiseerde railterminals van het bedrijf Cabooter. De vierde railterminal is van ECT, dat ook de terminal voor binnenschepen (barge terminal) in de industriehaven exploiteert. Door deze barge terminal speelt Venlo over water een belangrijke rol als de 'extended gate' (zeg maar: verlengstuk) van de zeehavens van Rotterdam, Antwerpen en Amsterdam. Ook vindt er veel transport over de weg plaats.

Supply Chain Valley

Supply Chain Valley (SCV) is een samenwerkingsverband tussen bedrijven, kennisinstellingen, overheid en gemeenschap, bekend als de Quattro Helix. Het grensoverschrijdende initiatief versterkt de regio als een belangrijk knooppunt voor de productieketen (supply chain) en logistiek in Noord-Europa, waarbij het de sectoren logistiek, agrofood en maakindustrie in de regio met elkaar verbindt.

Onderzoeksinstituut BISI

Het Brightlands Institute for Supply Chain Innovation biedt oplossingen voor de logistieke uitdagingen van zowel regionale als internationale logistieke dienstverleners, gebaseerd op de nieuwste onderzoeksresultaten in de sector. Dit onderzoeksinstituut put niet alleen uit wetenschappelijke kennis, maar ook uit krachtige samenwerkingen met zowel publieke als private partners en hun uitgebreide netwerk.

1.4.4. VRIJETIJDSECONOMIE

In de Economische Visie 2030 wordt Vrijetijdseconomie voor het eerst genoemd als speerpuntsector voor de gemeente Venlo. De vrijetijdssector is echter al jaren een belangrijke economische pijler voor Venlo en de regio.

Historie

De historie van vrijetijdseconomie gaat met name in Arcen al ver terug, hier werd in 1830 herberg Berghs (het latere Maashotel) gebouwd dat Arcen mede op de kaart heeft gezet als toeristische bestemming. Ook werden er al lang voor de Tweede Wereldoorlog in Venlo rondvaarten aangeboden op de Maas. Schipper Lambert van Schijndel voer met zijn dertig meter lange stoomschip 'De Toerist' met Venlonaren en bezoekers over de Maas. In 1936 werd in Arcen de tweede vestiging van de VVV in Limburg geopend. Ook de kloosterordes in Steyl ontvangen al vele jaren gasten vanuit verre oorden.

Huidige situatie

Het toeristische aanbod in de gemeente Venlo bestaat tegenwoordig uit in drie toeristische gebieden zoals omschreven in de Toeristische Visie van de gemeente. Deze pijlers zijn: Pittoresk Arcen, de historische binnenstad Venlo en Kloosterdorp Steyl met als verbindende factor de Maas en het groene buitengebied.

Daarnaast is het groene buitengebied en de Maas een belangrijk onderdeel van het toeristische aanbod. Op het gebied van Maasrecreatie liggen er kansen. De verkenning en ontwikkeling daarvan -met name in de drie toeristische kernen - is in uitvoering. [zie xx](#) voor meer informatie over natuur en landschap in Venlo.

Feiten en cijfers

- In 2022 vonden er 1.175.038 toeristische overnachtingen plaats in de gemeente Venlo. In Noord-Limburg zijn er in 2021 4.932.398 toeristische overnachtingen gerealiseerd, waarbij traditioneel Horst aan de Maas, Venlo en Gennep koploper met de meeste overnachtingen zijn.
- In 2017 vonden er in Noord-Limburg zo'n 25,4 miljoen dagtoeristische bezoeken plaats, waarvan 8.258.400 in Venlo, 4.668.700 in Horst aan de Maas en 3.759.400 in Venray.
- In de regio Noord-Limburg als geheel is het aandeel van de toeristische sector in de totale werkgelegenheid circa 9,5%. Daarmee is het belang van de sector voor de regio nog groter dan bijvoorbeeld voor de provincie of landelijk.
- Limburg heeft onder Nederlandse toeristen verreweg het beste imago, blijkt uit het Steden & Streken Merkenonderzoek van Hendrik Beerda Brand Consultancy. De provincie scoort met name hoog op het gebied van kwaliteit van het verblijf en de fijne sfeer.

Pittoresk Arcen

Arcen is van oudsher een toeristische parel, zie pagina 20 voor een stukje geschiedenis. In Arcen is met name grootschalige verblijfsrecreatie in de vorm van vakantieparken te vinden, waaronder Resort Arcen en Klein Vink. Daarnaast zijn er nog andere overnachtingsmogelijkheden zoals hotels en B&B's.

Verder is er een ruim aanbod aan dagrecreatie, zoals Kasteeltuinen Arcen, Thermaalbad Arcen, Hertog Jan Brouwerij, het Maasveer en Landgoed Arcen.

Gedurende het jaar worden er diverse grootschalige markten en evenementen gehouden. Voorbeelden hiervan zijn de Aspergemarkt, de Zomersfeermarkten en het Scrooge Festival.

Historische binnenstad Venlo

De binnenstad van Venlo richt zich volgens de Toeristische Visie met name op funshopping (horeca en winkels), cultureel aanbod en een goed gevulde evenementenkalender.

Shoppen is voor dagrecreanten en toeristen een belangrijke vrijetijdsbesteding. De binnenstad van Venlo biedt de grootste concentratie aan winkels in Noord-Limburg en is daardoor een belangrijke shopstad voor de regio.

De focus van de binnenstad wordt inmiddels ook verlegd van 'place to buy' naar 'place to be'. Waarbij ontmoeten, verblijven, recreëren en wonen in de binnenstad steeds belangrijker worden, naast winkelen. In de Economische Visie van Venlo wordt concreet gesproken over een compacter, maar kwalitatief beter kernwinkelgebied, ruimte voor horeca uit een hoger segment, ruimte voor recreatie en doorontwikkeling van de culturele sector.

Door deze ontwikkeling is er ook meer aandacht voor historie en groen in de binnenstad. In Plan Binnenstad 2030 spreken ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente gezamenlijk de ambitie uit om de binnenstad steeds meer te positioneren op basis van erfgoed en groen.

Er zijn veel culturele instellingen in de binnenstad, waarvan Limburgs Museum en Museum van Bommel van Dam een bovenregionale aantrekkingskracht hebben. Zie pagina 48 voor meer informatie over het culturele aanbod in Venlo.

De binnenstad is ook de locatie van een aantal evenementen zoals Venloop, Zomerparkfeest, Stereo Sunday en Viva Classic Live. Zie pagina 54 voor meer informatie over de evenementen in Venlo.

Koopstromen

In de binnenstad van Venlo wordt jaarlijks zo'n € 72,2 miljoen besteed aan dagelijkse artikelen en € 224,5 miljoen aan niet-dagelijkse artikelen. Van de dagelijkse artikelen wordt 22% besteed door inwoners uit de eigen gemeente, 4% uit de rest van Nederland en 71% door Duitse boodschappers. Voor de niet-dagelijkse artikelen geldt: 34% uit de eigen gemeente, 17% uit de rest van Nederland en 47% uit Duitsland.

Kloosterdorp Steyl

Kloosterdorp Steyl is een echte parel wat betreft cultuurhistorisch erfgoed in de gemeente Venlo. Met haar kloosters, kloostertuinen, kleinschalige dagrecreatie (zoals het Limburgs Schutterijmuseum en het Wereldpaviljoen) en ligging aan de Maas met veerpontje, biedt Steyl veel rust en ruimte in een historisch rijke omgeving. Dit maakt Steyl tot een aantrekkelijke plek voor bezinnings- en cultuurtoerisme.

Samenwerkende partijen in Steyl hebben in het ambitiedocument 'Samen voor Steyl' afspraken gemaakt over het verbeteren en vermarkten van het cultuurtoeristische aanbod. Steyl wil nog meer een toeristische trekpleister worden, maar wel met behoud van het karakter van Steyl. Het is geen bestemming voor massatoerisme; behoud van de sfeer en de rust zijn van het grootste belang.

De vele oude panden kennen uitdagingen op het gebied van onderhoud en duurzaamheid. Ook is er ruimte voor herbestemming, waarbij in de ambitie gesproken wordt over nieuwe functies, zoals wonen en verblijf (zoals een hotel). De komende jaren wordt dit verder uitgewerkt.

Missiemuseum

In 1879 werden de eerste missionarissen vanuit Steyl naar China gezonden. Daarna gingen ze ook naar andere landen. De missionarissen verzonden voorwerpen en dieren naar Steyl om informatie te delen over verre landen en culturen, onder andere aan toekomstige missionarissen. In eerste instantie werden de voorwerpen tentoongesteld in een kamer in het missiehuis, waarna de collectie verhuisde naar de drukkerij. In 1931 werd het Missiemuseum officieel ingewijd op de huidige plek. Sinds 1934 is de opstelling van de collectie vrijwel ongewijzigd gebleven, wat het tot een zeer unieke plek maakt.

Kloostertuin

De prachtige kloostertuin bij het klooster St. Michaël, die werd aangelegd tussen 1875 en 1900, is een van de belangrijkste attracties van Steyl. Het rijksmonument is een plek voor bezinning en religie, er is een Lourdesgrot aanwezig en er staan enkele heiligenbeelden. De Heilig Hartheuvel is één van de beeldbepalende onderdelen van de kloostertuin met een in planten gevormd kruis. Daarnaast maken een siertuin, boomgaard en indrukwekkende begraafplaats deel uit van de ommuurde tuin.

Destinatiemarketing

In Venlo, de regio Noord-Limburg en provinciaal worden diverse activiteiten uitgevoerd die geschaard kunnen worden onder de noemer destiniemarketing (het beter op de kaart zetten van een bestemming). De volgende activiteiten zijn actueel of recent uitgevoerd.

Campagne InLimburg: Limburg an der Maas

In 2023 werken de Samenwerkende VVV's in Limburg (SVL) in opdracht van de Provincie Limburg aan de uitvoering van de campagne 'Limburg an der Maas', gericht op de Duitse markt (met name Noordrijn Westfalen, Hessen en Rijnland Pfalz). Daarnaast wordt voor de Nederlandse markt de website InLimburg.com onderhouden met bijbehorende sociale mediakanalen. Zie: www.in limburg.com

Wereldstad Venlo Campagne

Door het ontbreken van regiopromotie is er in opdracht van de gemeente Venlo in samenwerking met de gemeente Bergen in 2021 gestart met een campagne voor destiniemarketing. Het thema is Wereldstad Venlo waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen Venlo en diverse wereldsteden. Ook in 2022 en 2023 is de campagne doorgezet, gericht op toeristen vanaf 60 km van Venlo. Zie: www.visitvenlo.nl

Citymarketing Venlo

Citymarketingorganisatie Venlo Partners zet zich in voor de promotie van de gemeente Venlo als dagrecreatieve bestemming in de directe regio tot 60 km rondom Venlo en Noordrijn-Westfalen. Hierbij ligt de focus op een zomercampagne met het thema Venlo aan de Maas. Daarnaast worden er het hele jaar door kleinere campagnes ingezet. Zie: www.venloverwelkomt.nl

Venlo Partners

Stichting Venlo Partners zet zich in voor de marketing van Venlo in de breedste zin van het woord. De organisatie is mede-aanjager en uitvoerder van het citybrandingsproces. Venlo Partners treedt op als strategische marketingpartner in Venlo en beschermer van het merk Venlo.

Regiosamenwerking en regiopromotie

De acht gemeenten in regio Noord-Limburg werken met elkaar samen binnen het Actieprogramma Vrijtijdseconomie Noord-Limburg. Hoofddoel: de vrijetijdseconomie als stuwende topsector in Noord-Limburg. Actielijnen: vitale verblijfsrecreatie, vitale dagrecreatie, vrijetijdslandschappen, cross-overs en regiomarketing.

De regiomarketingstrategie is gericht op het in de markt zetten van de regio Noord-Limburg als toeristische bestemming waarbij het zich verbindt aan de Limburgse merkwaaarden en toeristische campagne voor Limburg. De uitvoering hiervan wordt uitgewerkt en moet in 2025 starten.

Venlo Convention Bureau

Sinds 2021 zet Venlo Convention Bureau zich in voor de zakelijke vermarkting en productontwikkeling van de regio Venlo. Venlo Convention Bureau is een initiatief van evenementenlocaties, hotels en Venlo Partners, met steun van gemeenten en regio Noord-Limburg. Samen

hebben zij de ambitie om de regio Venlo (inter)nationaal bekend te maken als een ideale bestemming voor zakelijke bijeenkomsten en evenementen. Zie: www.venloconventionbureau.nl

1.4.5. ZORG

De vijfde speerpuntsector van Venlo is de zorgsector. De zorg is een zeer arbeidsintensieve sector waar in heel Nederland meer dan een miljoen mensen werken.

Zorg is een van de grootste kostenposten voor overheden. De verwachting is dat die kosten nog meer gaan stijgen door de groei van medische mogelijkheden, ontwikkeling en gebruik van dure medicijnen en vergrijzing. Dit maakt zorg ook voor de gemeente Venlo een sector die extra aandacht verdient, zoals terug te zien is in diverse beleidsstukken. Zo staat in de Strategische Visie 2040 een ambitie omschreven om concreet met Positieve Gezondheid aan de slag te gaan met strategische partners zoals ziekenhuis VieCuri, onderwijs en ondernemers.

De zorgsector kent diverse uitdagingen die volop kansen bieden voor ontwikkeling van kennis en innovatie. Belangrijk is preventie, ter voorkoming van hoge(re) zorgkosten. En de sector kan hiermee ook van grote waarde zijn voor meer brede welvaart en daardoor een bijdrage leveren aan de ambitie die in de Economische Visie staat omschreven.

Feiten en cijfers

- In Venlo is de zorgsector de grootste sector qua werkgelegenheid met zo'n 10.600 banen (december 2022) waarbij VieCuri de grootste werkgever is met zo'n 3000 medewerkers.
- Nu werkt 1 op de 6 mensen in de zorgsector, straks is 1 op 4 nodig.

Positieve Gezondheid

Het gedachtengoed Positieve Gezondheid wordt omarmd door de gemeente Venlo en de regio. Daarbij gaat het om het stimuleren van de eigen regie en zelfredzaamheid van inwoners op het gebied van gezondheid. Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. Met die bredere benadering wordt een bijdrage geleverd aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Ook wordt het ze gemakkelijker gemaakt om zo veel mogelijk zelf de regie te voeren over hun leven. Concrete voorbeelden hiervan zijn diverse preventieve projecten voor gezondheidsbevordering, zoals de rookvrije generatie en welzijn op recept maar ook de herontwikkeling van het Veilingterrein waar Positieve Gezondheid centraal staat.

VieCuri

VieCuri Medisch Centrum is een topklinisch opleidingsziekenhuis met locaties in Venlo en Venray. Met zo'n 3000 medewerkers, waarvan 600 hoogopgeleid, is het de grootste werkgever van de regio. Daarnaast is VieCuri strategisch partner van de gemeente Venlo bij de uitvoering van de ambities rondom positieve gezondheid.

Een korte historie: het ziekenhuis in Venlo werd in 1984 aan de Maas gebouwd als St. Maartensgasthuis. Het kwam in de plaats van het verouderde St. Jozef Ziekenhuis in Venlo én het verouderde St. Willibrord Ziekenhuis in het nabijgelegen Tegelen. Na een fusie in 1992 met het St. Elisabeth Ziekenhuis Venray, is het gezamenlijke ziekenhuis VieCuri gaan heten.

Herontwikkeling Veilingterrein - Positieve Gezondheid

Momenteel worden plannen gesmeed voor de herontwikkeling van het voormalige Veilingterrein in Venlo-Zuid. Dit moet een nieuw, gemengd stadsdeel en kennisdistrict worden met gezondheid als uitgangspunt. Het moet een locatie worden voor vernieuwing en experimenten van Positieve Gezondheid in de praktijk, met aandacht voor preventie, gedragsverandering, mentale gezondheid, bewegen, gezonde voeding en innovatieve concepten en -producten.

Dit moet terug te zien zijn in voorzieningen op het gebied van zorg, werken, onderwijs, sport en wonen. Bij deze ontwikkeling wordt samengewerkt met zorg, maatschappelijke organisaties en onderwijs

Gezondste Regio

In 2020 spraken de gemeenten Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Mook en Middelaar, Peel en Maas, Venlo en Venray samen af om gezondheid prominent op de kaart te zetten in Noord-Limburg. De gemeenteraden legden dit vast in de Regionale Visie. Gezondheid is wat hen betreft namelijk de belangrijkste voorwaarde om op een prettige manier te kunnen leven, wonen, werken, ontwikkelen en samenwerken.

De regiodeal Gezondste Regio gaat niet alleen over de daadwerkelijke gezondheid en vitaliteit van mensen, maar over gezondheid in de breedste zin van het woord. De volgende zes programma's staan centraal: Ondernemen en innoveren, Vitaal en gezond, Toerisme en Leisure, Landelijk gebied, Mobiliteit en logistiek en Energie en klimaat.

Aanjagers van de Gezondste Regio waren ondernemers uit Horst aan de Maas die eind 2015 voor het eerste de

ambitie uitspraken om de Gezondste Regio te worden met de oprichting van Stichting Gezondste Regio 2025. In 2019 werd deze ambitie onderschreven door de regiogemeenten en de provincie Limburg met een financiële bijdrage vanuit de Regiodeal Noord-Limburg.

In 2021 werd de naam van de stichting veranderd in 'Stichting Wat kies jij?'. Deze stichting heeft met name ingezet op een campagne om inwoners van Noord-Limburg te stimuleren tot het maken van gezonde keuzes in de breedste zin van het woord. In april 2023 is de stichting gestopt met haar activiteiten.

1.5. ONDERWIJS EN KENNIS

Eén van de uitgangspunten van de Economische Visie Venlo 2030 is het versterken van Venlo als kennisstad. Voor het vinden van voldoende arbeidskrachten in de toekomst ligt er een opgave om het onderwijsaanbod nog beter aan te laten sluiten op de behoefte van de bedrijven en organisaties in Venlo en de regio. Hierbij gaat het zowel om hoogopgeleide arbeidskrachten als arbeidskrachten op uitvoerend niveau.

Basis- en voortgezet onderwijs

In Venlo gaan zo'n 7000 leerlingen naar het regulier basisonderwijs, verdeeld over dertig scholen. Daarnaast zijn er negen scholen voor speciaal basisonderwijs. De prognose is dat het leerlingaantal na een daling tot en met 2025-2026 weer gaat stijgen en boven de 8000 leerlingen uit gaat komen.

Daarnaast gaan er zo'n 5500 leerlingen naar het voortgezet onderwijs in Venlo, verdeeld over vier vestigingen.

Middelbaar beroepsonderwijs

In Venlo wordt middelbaar beroepsonderwijs aangeboden door Gilde Opleidingen. Mbo-studenten blijven veelal in hun eigen regio voor het volgen van een opleiding.

Gilde Opleidingen

Gilde Opleidingen heeft vijftien locaties door heel Limburg waarvan drie in Venlo. Er worden meer dan honderd verschillende opleidingen aangeboden van niveau 1 tot en met niveau 4 in de volgende themagebieden: beauty en wellness, bouw en techniek,

business en retail, creatie, food, travel, leisure en hospitality, ICT, juridisch, logistiek en transport, onderwijs en kinderopvang, sport en zorg. In het schooljaar 2022/2023 telde Gilde Opleidingen zo'n 3000 leerlingen, dit is een daling ten opzichte van de eerdere jaren. Gilde Opleidingen biedt ook onderwijs in het kader van Leven Lang Ontwikkelen voor werkenden en werkzoekenden.

Hoger onderwijs

In Venlo zijn drie onderwijsinstellingen gevestigd waar bachelor en masteropleidingen gevolgd kunnen worden: Fontys Venlo, HAS green academy Venlo en Universiteit Maastricht Campus Venlo. Het betreffen allen onderwijsinstellingen waarbij de hoofdvestiging in een andere stad gevestigd is.

In Venlo studeren zo'n 4000 studenten aan een hogeschool of universiteit, naar schatting wonen zo'n 600 studenten op kamers in Venlo. Venlo behoort met deze aantallen tot de kleinere studentensteden van ons land. Van 2014 tot 2018 waren er nog zo'n 4600 studenten in Venlo. Een groot deel van de studenten komt uit Nederland en Duitsland, maar ook uit vele andere delen van de wereld.

Fontys Venlo

De grootste onderwijsinstelling voor hoger onderwijs is Fontys Venlo. Venlo is één van de vele locaties van Fontys in het zuiden van Nederland. In vergelijking met de andere locaties is de locatie in Venlo kleinschalig en heeft een sterk internationaal karakter.

Er zijn vier verschillende instituten bij Fontys Venlo met ieder een eigen kennisgebied: International Business School, Techniek en Logistiek, Kind en Educatie en Paramedisch (bachelor Gezondheid). Fontys biedt diverse bachelor- en masteropleidingen aan in Venlo. De instelling biedt ook onderwijs in het kader van Leven Lang Ontwikkelen voor werkenden en werkzoekenden. Fontys heeft een aantal lectoraten die toegepast onderzoek doen waar zowel studenten als bedrijven en organisaties in de regio van profiteren.

Fontys Venlo heeft onlangs aangekondigd om vanaf 2025 de Duitstalige economische opleidingen in Venlo te gaan afbouwen. Er blijven alleen Nederlands- en Engelstalige opleidingen in het aanbod.

HAS green academy Venlo

In 2013 opende HAS green academy in Venlo een tweede locatie, naast de hoofdlocatie in Den Bosch. De leidende thema's binnen de hogeschool zijn agro, food en leefomgeving, waarbij toegepaste biologie de grootste opleiding is in Venlo. De locatie in Venlo biedt zes bacheloropleidingen aan binnen deze thema's. HAS green academy biedt ook bedrijfsopleidingen en onderwijs in het kader van Leven Lang Ontwikkelen voor werkenden en werkzoekenden. Daarnaast heeft de onderwijsinstelling een aantal lectoraten die aansluiten bij de speerpuntsectoren van regio Noord-Limburg.

Universiteit Maastricht Campus Venlo

De Universiteit Maastricht biedt sinds 2009 onderwijs aan in Venlo; in eerste instantie twee masteropleidingen en sinds 2015 ook de bachelor University College Venlo. Het onderwijs sluit vanaf het begin aan bij de thema's voeding, gezondheid en logistiek. Universiteit Maastricht gaat komende jaren fors investeren in nieuwe opleidingen en nieuwe onderzoeksgroepen op de Brightlands Campus Greenport Venlo. Sinds 2019 is de campus gevestigd in het voormalige gebouw van de Raad van Arbeid in de binnenstad.

Venlo Studentenstad

De gemeente Venlo werkt de laatste jaren hard aan de groei van Venlo als levendige studentenstad. In 2015 werd het meerjarenprogramma Venlo Studentenstad 2016-2019 door het college vastgesteld. Vanuit dit meerjarenprogramma, dat meermaals is geactualiseerd, wordt gewerkt aan het boeien, binden en behouden van studenten. Belangrijke thema's zijn huisvesting, studentenleven, werk, informatievoorziening en marketing.

In 2021 werd door Jongerenraad Venlo een onderzoek uitgevoerd naar het studentenleven in Venlo. Hierin kwam duidelijk naar voren dat Venlo nog (lang) niet gezien wordt als studentenstad. Om de ambities waar te maken, moet er volgens de studenten nog veel gebeuren: "Investeren in evenementen of feesten, wooncomplexen voor studenten en studentenvoordeel. Dat laatste moet ook heel breed worden opgevat: van goedkoper wonen tot kortingen in theaters, bij sportclubs, evenementen, in de horeca, etc."

Onderzoek en innovatie

Op het voormalige Floriadeterrein in Venlo is de Brightlands Campus Greenport Venlo gevestigd. Er zijn in Limburg vier Brightlands innovatiecampussen die elkaar onderling versterken en zich ieder richten op een eigen thema. In Venlo werken ondernemers, wetenschappers en studenten aan de thema's gezonde en duurzame voeding, future farming en biocirculaire economie. In diverse onderzoeksprogramma's en projecten wordt samengewerkt aan innovatie.

Daarnaast moet ook op het voormalige Veilingterrein, dichtbij Fontys, VieCuri en Gilde, verbinding ontstaan tussen onderwijs en innovatie.

1.6. CULTUUR EN EVENEMENTEN

Venlo kent een rijk cultureel leven waar inwoners en de regio van genieten. Ook hier zijn ondernemerschap en een do-it-yourself-mentaliteit te vinden. In dit hoofdstuk wordt naar cultuur gekeken in brede zin; van het aanbod van cultuur en cultuurparticipatie tot aan evenementen, volkscultuur, dialect en media.

De culturele visie voor Venlo is vastgelegd in 'Het Cultureel Vermogen van Venlo', dat het pad uitzet voor

cultuurbeleid. In de komende jaren gaat Venlo op zoek naar mogelijkheden om door de inzet van cultuur en onderlinge samenwerkingen meerwaarde te creëren.

Het cultuuraanbod in een stad is aantoonbaar van invloed op de aantrekkelijkheid om in een stad te wonen of te verblijven. Daarbij heeft Venlo als centrumstad van de regio ook een regionale aantrekkingskracht als het gaat om cultuuraanbod.

In Venlo wordt ingezet op een goed basisaanbod van culturele instellingen maar ook het versterken van het klimaat voor culturele makers, nieuwe talenten en amateurverenigingen. In de cultuurvisie is daarnaast veel aandacht voor samenwerking, zowel binnen het culturele veld als daarbuiten. Hierbij kan cultuur ook bijdrage aan maatschappelijke doelen binnen gemeente Venlo

1.6.1. CULTUREEL AANBOD

Venlo kent een basisinfrastructuur van vijf grote culturele organisaties: Bibliotheek Venlo, Co. de Cultuurontwikkelaar (voormalig Kunstencentrum Venlo), Poppodium Grenswerk, Theater De Maaspoort en Museum van Bommel van Dam. Limburgs Museum is feitelijk ook onderdeel van de basisinfrastructuur, maar wordt enkel vanuit de provincie structureel gefinancierd.

Daarnaast heeft de gemeente Venlo nog meer cultureel aanbod zoals Missiemuseum Steyl, Filmtheater De Nieuwe Scene, Theater De Garage, Keramiekcentrum Tiendschuur en diverse (kleinschalige) musea zoals het Schutterijmuseum en Jocus Museum.

Uit diverse onderzoeken blijkt dat de culturele organisaties in Venlo op topniveau presteren. De instellingen zijn ondernemend, vernieuwend, vooruitstrevend en bieden een groot en kwalitatief goed aanbod. De culturele infrastructuur past bij het aantal inwoners en de regionale functie van centrumstad Venlo. Er zijn zelfs twee grote musea, wat uniek is voor een stad als Venlo: Limburgs Museum en Museum van Bommel van Dam.

Bibliotheek Venlo

De kerntaak van Bibliotheek Venlo is om inwoners vrije toegang te geven tot informatie, kennis en cultuur. Dit gebeurt door informatieaanbod en een diverse programmering op maar liefst zes locaties in de gemeente Venlo.

Poppodium Grenswerk

Grenswerk is een middelgroot podium voor popmuziek in de gemeente Venlo. Grenswerk biedt mogelijkheden voor de beleving en uitvoering van alle aspecten van de popcultuur, zoals concerten, dancefeesten, repeteer- en opnamefaciliteiten. Het Poppodium heeft daarbij ook aandacht voor talentontwikkeling en educatie. Poppodium Grenswerk staat binnen Limburg en landelijk bekend om zijn vernieuwende aanpak.

Theater De Maaspoort

De Maaspoort is een theater met programmering met (boven)regionale aantrekkingskracht. Het theater kent een diverse programmering van zowel grote als kleine producties. In verhouding met vergelijkbare theaters heeft De Maaspoort een groot aanbod van amateurkunstvoorstellingen. Daarnaast biedt het theater ook mogelijkheden voor lunch, diner, overnachten en zakelijke evenementen.

In 2023 stond er een bijzonder productie op de planken als samenwerking tussen Theater de Maaspoort en Toneelgroep Maastricht. In Openluchttheater De Doolhof in Tegelen werd de musical 'Het was zondag in het zuiden' opgevoerd over de watersnoodramp in Limburg in 1993. Voornemen is om deze musical in 2024 wederom op te voeren. Het is een vernieuwende professionele productie waarbij regionaal en provinciaal talent een podium krijgt.

Limburgs Museum

Het Limburgs Museum is het cultuurhistorisch museum van de provincie en een van de drie provinciale musea. Het museum verzamelt, toont en vertelt verhalen van Limburg.

Museum van Bommel van Dam

Museum van Bommel van Dam was in 1971 het eerste museum voor moderne kunst in Limburg. Tegenwoordig is Museum van Bommel van Dam gevestigd in het voormalige postkantoor en is het hét museum voor moderne en hedendaagse kunst & design van Noord-Limburg.

In het najaar van 2024 wordt de tentoonstelling van de in Venlo geboren realistische schilder Evert Thielen geopend. Parallel aan de tentoonstelling organiseert gemeente Venlo in het najaar van 2024 samen met het bedrijfsleven en culturele en maatschappelijke partners een stadsbreed evenement met activiteiten op het gebied van kunst en cultuur.

Co. de Cultuurontwikkelaar

De netwerkorganisatie Co. de Cultuurontwikkelaar zet zich in voor actieve deelname aan kunst en cultuur in Venlo en de regio, talentontwikkeling, cultuuronderwijs en de inzet van kunst en cultuur als middel voor maatschappelijke ontwikkeling. Daarbij ondersteunt het ook actief verenigingen en culturele organisaties als het gaat om kunst- en cultuurparticipatie.

Culturele makers

Er komt veel cultureel talent uit Venlo, van talentvolle schrijvers en regisseurs tot kunstenaars, acteurs en muzikanten. Veel van deze talenten trekken echter weg uit de regio omdat er elders meer kansen zijn. De gemeente Venlo is van plan om het vestigings- en productieklimaat voor cultuurmakers aantrekkelijker te maken.

Dit wordt onder andere gedaan door een regiosamenwerking in Noord-Limburg: Cultuurregio Noord-Limburg. Er komt meer ruimte voor broedplaatsen en start-ups. De ambitie wordt ondersteund door een aantal lokale makers en culturele professionals die zich inzetten als aanjagers van deze plannen.

Er vindt veel cultuureducatie plaats op basisscholen in Venlo. Het Valuacollege biedt voortgezet onderwijs met aanbod gericht op dans, kunst, muziek of musical. Er worden in Venlo geen beroepsopleidingen aangeboden op cultureel vlak.

Urban culture en sports

De gemeente Venlo heeft ervoor gekozen om de urban subcultuur actief te ondersteunen. Het betreft hierbij een beweging die de domeinen cultuur, sport en welzijn bestrijkt.

Urban culture is de verzamelnaam voor zeer verschillende unieke, muzikale, visuele, fysieke en creatieve uitingsvormen van (veelal jonge) mensen, die wonen en leven in de stad of in een stedelijke omgeving. De verschillende uitingsvormen zoals urban dance, rap, spoken word, BMX'en, graffiti, skateboarden en freerunnen zijn vaak nieuwe interpretaties van bestaande vormen van kunst, cultuur en sport.

Venlo wordt gezien als een stad met grote potentie op het gebied van urban culture en sports. Venlo huisvest talenten op wijkniveau tot olympische urban sporters, zoals skateboardster Candy Jacobs en landelijk erkende artiesten.

1.6.2. CULTUURPARTICIPATIE EN VOLKSCULTUUR

De gemeente Venlo kent een rijk cultureel erfgoed. Veel tradities en gebruiken uit het verleden zijn nog steeds onderdeel van evenementen, festiviteiten en actieve verenigingen in de huidige tijd.

Actieve cultuurparticipatie

In Venlo is de actieve deelname aan kunst en cultuur groot, ook al zijn er uiteraard grote verschillen tussen inwoners. Venlo kent zo'n 130 verenigingen waarin inwoners actief deelnemen, zoals fanfares, harmonieën, schutterijen, toneelverenigingen en volkscultuurverenigingen.

Voorheen werd er in Venlo een evenement georganiseerd aan het begin van het culturele seizoen waarbij ook de verenigingen zich konden presenteren. Dit evenement wordt al enige jaren niet meer georganiseerd.

Schutterijen

Het Limburgse schutterswezen is al eeuwenoud en daarmee belangrijk cultureel erfgoed. Schutterijen hadden in de middeleeuwen de taak om de stad goed te beschermen. Veel schutterijen hebben een religieuze oorsprong en hebben een patroonheilige wiens naamdag ze uitbundig vieren. In Venlo zijn nog diverse schutterijen actief met het organiseren van activiteiten, schietwedstrijden en schuttersfeesten.

In Steyl vind je het Limburgs Schutterijmuseum waar het verhaal van de Limburgse schutterijen wordt verteld.

Akkermansgilde

De broederschap Akkermansgilde is al zeer oud, het werd reeds genoemd in 1388, toen nog onder de naam Onze-Lieve-Vrouwe Broederschap Ingen Daell. Het waren boeren (akkermannen) die zich verenigden in een Gilde. Om hun have en goederen te kunnen beschermen tegen rondtrekkende roverbendes waren zij bewapend. Zij genoten bescherming van de magistraat van de stad en dienden daarvoor hand- en spandiensten te verlenen. Dit kwam er in hoofdzaak op neer dat zij met hun kar en paard het vervoer voor de stad deden. Het Akkermansgilde is het enige van de achttien Gilden in de stad Venlo dat tot de dag van vandaag nog bestaat. Tijdens feestelijkheden dragen ze de stadsreuzen Flujas en Guntrud met zich mee.

Zie pagina 24 voor meer informatie over Legende: stichting van Venlo door Valuas

Harmonieën en fanfares

Daarnaast kende Venlo vele muziekverenigingen zoals harmonieën en fanfares, waarvan een groot deel ook nu nog bestaat. Van oudsher spelen ze veelal klassieke harmoniemuziek, maar tegenwoordig is het muziekgenre van vele verenigingen uitgebreid met pop- en filmmuziek. De harmonieën en fanfares spelen vaak

ook een belangrijke rol bij traditionele evenementen en kinderfeesten.

Kinderfeesten

In de diverse stadsdelen worden diverse traditionele kinderfeesten nog in ere gehouden. Veel van deze evenementen hebben een religieuze oorsprong. Traditiegetrouw wordt elk jaar Sint Maarten (ofwel Sintermerte) gevierd op diverse plekken in de gemeente Venlo. Meestal is er een vreugdevuur en soms een optocht en een vreugdevuur. In december wordt Allerkinder gevierd. Op deze dag gaan kinderen verkleed als volwassenen. Het feest wordt nog maar in twee gemeenten in Nederland gevierd, waaronder Venlo. In het voorjaar wordt een Palmhöltjesoptocht georganiseerd waarbij kinderen hun Palmhöltje kunnen laten zegenen en daarna mee kunnen lopen in de optocht. Uiteraard wordt in Venlo ook de intocht van Sinterklaas gevierd.

Vastelaovend

De historie van het vieren van Vastelaovend in Venlo gaat ver terug. Uit stadsrekeningen van 1387 blijkt dat het feest toen ook al werd gevierd. Ook zijn er gegevens terug te vinden over het vieren van carnavalsactiviteiten in de 16e en 17e eeuw. Er zijn periodes in het verleden waarin de vieringen tijdelijk verboden waren. Maar ze kwamen toch telkens terug.

Vastelaovend leeft en verbreedt nog steeds in Venlo. Er zijn diverse tradities die als vanouds worden gevierd, alhoewel een aantal tradities ook een eigentijdser jasje hebben gekregen. Aan het vieren van Vastelaovend dankt Venlo de bijnaam 'stedje van lol en plezeer'. Vastelaovend wordt veelal in eigen kernen gevierd waar de eigen verenigingen de activiteiten organiseren. In Venlo worden enkele evenementen georganiseerd die aantrekkingskracht hebben op de bredere regio, zoals de Boètegewoeëne Boètezitting. Alleen in Velden wordt geen Vastelaovend gevierd, hier kent men een Gekke Maandag vereniging, zie pagina 22 voor meer informatie.

De meeste verenigingen roepen een prinselijk trio uit dat voorop gaat in de festiviteiten. Voorheen waren dit uitsluitend mannen, maar inmiddels zijn ook prinsessen uitgeroepen. Daarnaast kennen de verenigingen een Raad van Elf en een vorst.

Jocus

Jocus is de oudste nog bestaande carnavalsvereniging van Nederland. De vereniging is opgericht op 6 oktober 1842 en gevestigd in Venlo. Jocus is de grootste vereniging van Venlo en organiseert haar carnavalsactiviteiten in Venlo-centrum.

Optochten

Tijdens de carnavalsdagen worden er in de wijken en dorpen optochten georganiseerd. Onder toezicht van grote menigten trekken optochten met prachtig verklede groepen, joekskapellen en kleine en grote wagens door de straten. Uiteraard rijden ook prinsen mee.

Boerenbruiloft

Tijdens Vastelaovend wordt een trouwerij nagespeeld waarbij een bruid en bruidegom in de onecht met elkaar worden verbonden. Hierbij zijn zowel de figuranten als toeschouwers gekleed in traditionele kledij. De verschillende verenigingen kennen hierbij hun eigen tradities en gebruiken.

Boètegewoeëne Boètezitting

Naast de traditionele festiviteiten die met name door inwoners worden bezocht, wordt ook één van de grootste carnavalsevenementen van Nederland in Venlo georganiseerd. Op zaterdag vindt op de Oude Markt de Boètegewoeëne Boètezitting plaats. De locatie wordt dan de 'Zoepkoel' genoemd (letterlijk vertaald: Zuipkuil). Voor toegang tot dit evenement moet je geluk hebben en een polsbandje bemachtigen. Het evenement wordt uitgezonden op L1 radio en tv.

Daarnaast zijn er in de hele binnenstad podia met optredens van artiesten die gratis toegankelijk zijn. Uit heel Limburg komen bezoekers naar dit evenement om gezamenlijk de carnavalsdagen af te trappen.

Muziek en liedjes

Venlo heeft een luisterrijke geschiedenis wat carnavalsliedjes betreft. De stad heeft door de jaren heen veel goede componisten en tekstschrijvers voortgebracht. Die 'Venlose leedjes' zijn voorzien van

teksten vol historie, nostalgie en kolder waardoor ze sfeerbepalend zijn voor de Venlose Vastelaovend.

Daarnaast zijn joekskapellen ook niet weg te denken uit de Venlose Vastelaovend. Deze kleine muziekkapellen, bestaande uit blazers en slagwerkers, zijn nauw verbonden met harmonieën en fanfares. Joekskapellen zijn kleinere muziekorkesten die vooral optreden tijdens Vastelaovendactiviteiten.

Dialect

Belangrijk onderdeel van de Venlose cultuur zijn de dialecten die gesproken worden. Binnen de gemeente worden van oorsprong drie verschillende dialecten gesproken; het Venloos, het Tegels en het Blericks. Dit komt omdat er door de gemeente twee taalgrenzen, ofwel isoglossen, lopen. Het gaat om de Uerdinginger linie en de Panninger linie.

Het Venlose stadsdialect is een overgangsdialect, waarvan het overgangsgebied wordt aangeduid als het mich-kwartier. Het Tegels is een echt Limburgs dialect, terwijl het Blericks een nagenoeg verdwenen Oost-Limburgs overgangsdialect is.

Het verschil tussen stads- en dorpsdialecten zit vooral in de beïnvloeding van de standaardtaal. In de stad Venlo kwamen in de historie meer bezoekers van buiten waardoor woord(vorm)en van de standaardtaal en andere dialecten werden overgenomen. Dorpsdialecten werden minder beïnvloed van buitenaf.

Uiteraard blijft taal niet hetzelfde over de jaren. Grenzen tussen deze dialecten vervagen en ze worden door elkaar beïnvloed. Ook is de trend dat veel nieuwe generaties het dialect niet of minder vaak spreken. Er wordt, met name rondom Vastelaovend, nog veel dialectmuziek gemaakt.

Diverse organisaties zoals dialectvereniging Veldeke en Het Huis voor de Kunsten Limburg zetten zich in om de Limburgse taal in de Limburgse samenleving levend te houden.

1.6.3. MEDIA

De lokale omroep is - naast de culturele instellingen - ook een van de meerjarige voorzieningen die subsidie ontvangt vanuit de gemeente Venlo.

Omroep Venlo

Omroep Venlo is een professionele omroep (radio en tv) die zich richt op de gemeente Venlo. De organisatie is ontstaan uit drie kleinere omroepen na de gemeentelijke herindeling in 2001. Al jaren behoort de omroep tot de grootste en betere lokale omroepen van Nederland. Omroep Venlo werd al enkele malen verkozen tot beste lokale omroep.

De organisatie heeft een combinatie van vaste (betaalde) krachten en een grote groep vrijwilligers. Per 2025 staat de (landelijke) hervorming van het omroepbestel gepland. Omroep Venlo zal dan onderdeel worden van de streekomroep Noord-Limburg, samen met enkele andere (kleine) lokale omroepen in de regio.

1.6.4. EVENEMENTEN

Venlo is een echte evenementenstad. En niet alleen in de stad zelf, maar in de gehele gemeente staat er veel op de evenementenkalender. Zowel kleine als grote evenementen op het gebied van onder meer sport en cultuur.

Veruit de meeste evenementen worden georganiseerd door vrijwilligers en dragen bij aan de gemeenschapszin. In 2019 werden er in de gemeente 535 evenementen georganiseerd met 1,2 miljoen bezoekers. Met een gemiddelde besteding van, naar schatting, 37 euro per bezoeker vertegenwoordigen evenementen ook een economisch belang van ruim € 44 miljoen.

De volgende tien evenementen geven een inzicht in de diversiteit en het aanbod van grootschalige evenementen in Venlo.

Viva Classic Live

Meerdaags openluchtfestival dat plaatsvindt op de markt voor het stadhuis met de Venlose operazanger Sef Thissen.

Nach van 't Limburgs Leed

Het jaarlijkse dialectfestival Nach van 't Limburgs Leed heeft als doel het publiek op een laagdrempelige manier in contact te brengen met streektaalmuziek en het Limburgse dialect.

Lekker Venlo

Een culinair evenement als podium voor lekkers uit de regio.

Scrooge Festival

Een tweedaags festival in de historische kern van Arcen waarbij het hele dorp wordt aangekleed. Daarbij voeren vele figuranten kleine theaterstukjes op, waardoor het lijkt alsof je je in de roman A Christmas Carol van Charles Dickens bevindt.

Venloop

Grootschalig wandel- en hardloopevenement met start in de binnenstad van Venlo.

Boètegewoeëne Boètezitting

Jaarlijks evenement als opening van de Limburgse Vastelaovend, het wordt uitgezonden op L1 radio en tv.

Zomerparkfeest

Meerdaags muziek- en cultuurfestival aan het einde van de zomer met regionale aantrekkingskracht.

Passiespelen

Tijdens de Passiespelen in Openluchttheater De Doolhof wordt elke vijf jaar het verhaal verteld van de gebeurtenissen uit de laatste dagen van het leven van Jezus.

Stereo Sunday

Tweedaags dancefestival in het Julianapark in Venlo.

Venlo on Ice

Elk jaar bouwt Venlo on Ice een schaatsbaan in de binnenstad van Venlo

Fotografie: Rianne Nijssen

1.7. GEZONDHEID EN SPORT

Sport en gezondheid zijn in de huidige tijd belangrijke thema's. Binnen de gemeente Venlo kennen deze domeinen een aantal uitdagingen zoals achterstanden ten aanzien van gezondheid en gezond gedrag onder inwoners. Er worden daarom diverse activiteiten ingezet rondom gezondheid, bewegen en sport.

1.7.1. GEZONDHEID

In paragraaf 1.4.5. waarin de speerpuntsector zorg aan bod komt, staat al het nodige over het begrip Positieve Gezondheid. Ook de regiosamenwerking 'Gezondste regio' kwam hier al aan bod, zie pagina 44. In dit onderdeel wordt daarom nog aandacht gegeven aan gezondheid van inwoners en een gezonde leefomgeving.

De gemeente Venlo kent veel achterstanden ten aanzien van gezondheid en gezond gedrag. Overgewicht en obesitas komen in Venlo meer dan gemiddeld voor ten opzichte van regiogemeenten en de rest van Nederland. Ook leven er gemiddeld meer mensen in armoede.

Ervaren van gezondheid

Driekwart van de inwoners ervaart zijn of haar gezondheid als zeer goed. Dit is wel afhankelijk van het opleidingsniveau, want onder laagopgeleiden is dit 63%, middenopgeleiden 78% en van de hoogopgeleiden maar liefst 85%. Deze percentages liggen wel lager dan het regionale gemiddelde.

Gezonde leefomgeving

De gemeente Venlo is zich bewust van de invloed van de omgeving op gezondheid. Er zijn talloze uitdagingen en kansen op het gebied van stedelijke planning en openbare ruimte in het vooruitzicht. Denk aan het vergroenen van steden, het stimuleren van duurzame mobiliteit en het bevorderen van gezonde gewoonten en levensstijlen. Het sociaal domein en de fysieke omgeving zijn nauw met elkaar verbonden. Een gezonde (fysieke) leefomgeving is hierbij van cruciaal belang.

De openbare ruimte kan bijdrage aan gezondheid door het toevoegen van groen, water, speel-, beweeg-

en ontmoetingsmogelijkheden, goede infrastructuur en natuur. Hierdoor is het aantrekkelijk om buiten te bewegen, te recreëren en elkaar te ontmoeten.

Preventie

De gemeente Venlo vindt het belangrijk dat alle inwoners gezond en vitaal zijn. Voorkomen is beter dan genezen. Om de gezondheidsachterstanden terug te dringen, wordt ingezet op innovatieve en vooruitstrevende preventieve programma's zoals de gezonde basisschool van de toekomst. Daarbij wordt ook ingezet op het creëren kanselijkheid, preventie en talentontwikkeling. Met het programma valpreventie wordt het aantal valongevallen onder ouderen verkleind.

1.7.2. SPORT

Sport en bewegen zijn belangrijk voor de gezondheid en het mentaal welbevinden van inwoners. Dit is ook een belangrijk speerpunt. De ambitie is dat alle Venlose sportverenigingen in 2030 hun sportieve en maatschappelijke functies kunnen vervullen, als sterke en vitale sportverenigingen. In 2030 moeten er ook multifunctionele en openbaar toegankelijke sportvoorzieningen zijn die aansluiten bij de behoeften van de inwoners.

In de Sportvisie wordt het begrip Positieve Gezondheid als uitgangspunt genomen. Hierbij gaat het om het stimuleren van de eigen regie en zelfredzaamheid van inwoners op het gebied van gezondheid.

Beweging inwoners

Iets meer dan de helft van de volwassenen (tussen 16 en 64 jaar) voldoet aan de beweegrichtlijn van 2,5 uur per week matig intensief bewegen en twee keer per week sporten. Als de Nederlandse Norm Gezond Bewegen wordt aangehouden (ten minste vijf dagen per week minimaal dertig minuten bewegen) voldoet 54% hieraan. De doelstelling van de gemeente Venlo is om dit percentage te verhogen naar 64%.

Sportvoorzieningen en verenigingen

Venlo kent een divers aanbod van sportvoorzieningen met vier sporthallen, elf gymzalen, een zwembad en buitenbad. Daarnaast zijn er verschillende sportparken. Maar ook in de openbare ruimte wordt ingezet op het uitnodigen tot sporten, zoals in parken. In 2023 wordt gestart met de nieuwbouw van zwembad De Wisselslag en sporthal Gulick.

Vanuit de historie kennen Venlo en de dorpskernen een omvangrijk en gevarieerd verenigingsleven. Dit geldt ook voor sportverenigingen, die een belangrijke maatschappelijke rol vervullen als het gaat om beweging en ontmoeting. Verenigingen hebben het tegenwoordig echter moeilijk. Steeds minder mensen kiezen voor een lidmaatschap als gevolg van individualisering en de behoefte aan flexibiliteit. De gemeente Venlo heeft daardoor extra aandacht voor het ontwikkelen van deze verenigingen tot vitale en toekomstbestendige verenigingen.

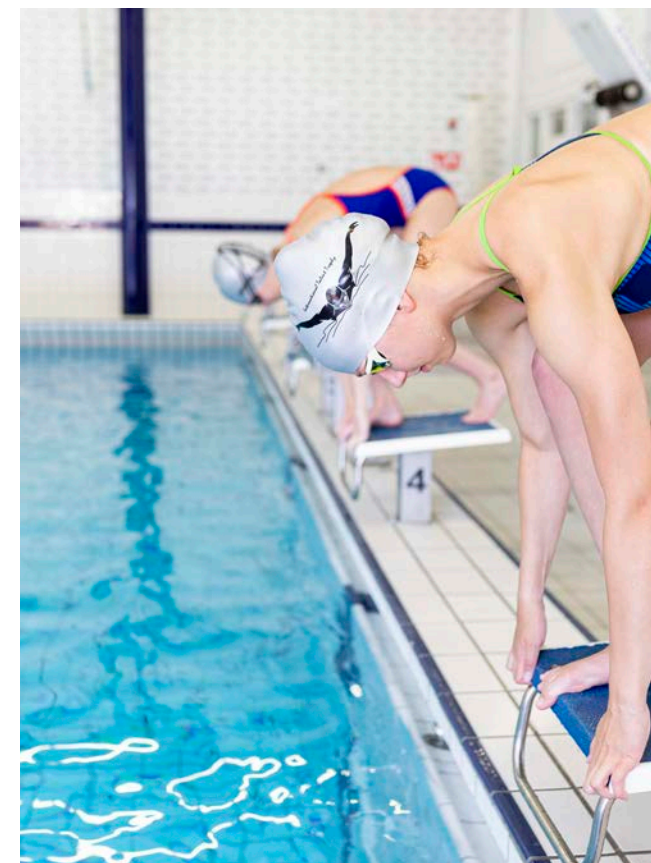
Topsport Venlo

In de gemeente Venlo is er veel aandacht voor breedtesport, maar ook is er aandacht voor talentontwikkeling en topsport. Zo heeft Venlo al jaren een Topsporttalentschool. De drie scholen van Onderwijsgemeenschap Venlo & Omstreken (OGVO) bieden programma's en faciliteiten voor talentvolle topsportleerlingen onder regie van Topsporttalentschool College den Hulster. Door dit aanbod kunnen sporttalenten hun sport op het hoogste niveau combineren met onderwijs.

Daarbij is vanaf januari 2023 het Performance Centre Venlo gestart. Deze organisatie zet zich in voor talentontwikkeling van topsporters. Dit gebeurt in samenwerking met de talentschool van OGVO, professionals uit het werkveld en verschillende topsportverenigingen uit Venlo en omstreken.

Venlo kent een groot aantal talenten en topsporters, zoals Max Warmerdam (grootmeester schaken), Lieke Derks en Ivo Verhorstert (judo), Candy Jacobs

(skateboarden), Lynn Wilms, Vito van Crooij, Driess Saddiki en Evert Linthorst (voetbal), Jerry Hendriks (darten), Manon Smeets (geweerschieten), Loek Hendrix (zitvolleybal), Celine Keijzers (volleybal), Audrey Jacobs (kogelstoten). Op het gebied van teamsport: Dames 1 van Cabooter Handbal Venlo met de landstitel in 2021/2022. Daarnaast kent natuurlijk iedereen VVV-Venlo dat meedraait in de Keuken Kampioen Divisie.

Urban Sports

Venlo heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een stad met succesvolle initiatieven op het gebied van urban culture en sports. Venlo heeft bijvoorbeeld op sportgebied een skatepark en BMX-baan. Meer lezen over urban culture en sports, zie pagina 49.

Sportevenementen

In Venlo worden op het gebied van sport diverse evenementen georganiseerd. Het grootste evenement is de Venloop, waaraan duizenden wandelaars en hardlopers deelnemen. Het evenement bestaat uit diverse afstanden voor zowel amateurs als topsporters, waaronder het NK Halve Marathon.

Daarnaast was Venlo in 2022 en 2023 speelstad van de landelijke eredivisiewedstrijden beachvolleybal. In 2023 vond ook het Nederlands Kampioenschap Beach Handball in Venlo plaats, net als het Nederlands Kampioenschap BMX.

Daarnaast wordt de Venlo.fit week georganiseerd waarbij er voor de doelgroep jeugd en jongeren een week lang bewegen wordt aangeboden, hieraan nemen ongeveer 10.000 inwoners deel. Jaarlijks wordt er een Sportgala georganiseerd.

Wielergemeente

Venlo heeft een groot aantal toerrenners, een BMX-vereniging en de wielersport omgeving Herungerberg. Dat was de reden om in 2019 wielergemeente te worden, een term die bestaat op initiatief van de provincie Limburg. Dit betekent dat de gemeente zich inzet voor de wielersport en wielersportactiviteiten stimuleert en steunt.

Atletiekgemeente

In 2021 werd Venlo de eerste Limburgse atletiekgemeente. Hiermee wordt aandacht gegeven aan het aanbod van traditionele atletiekdisciplines in de gemeente en daarnaast ook aan atletiek in bredere zin, zoals hardlopers in de openbare ruimte. Dit past bij de ambitie van Venlo om meer inwoners aan het sporten en bewegen te krijgen.

VVV-Venlo

VVV-Venlo, Venlose Voetbalvereniging, werd op 7 februari 1903 opgericht. De geel-zwarte club speelt zijn thuiswedstrijden in Stadion de Koel, de thuisbasis voor VVV-Venlo. Dit stadion bevindt zich letterlijk in een kuil (koel is Venloos dialect voor kuil) gelegen aan de Kaldenkerkerweg, boven op de steilrand aan de oostkant van Venlo.

VVV-Venlo speelde van seizoen 2017-2018 t/m 2020-2021 voor het laatst in de Eredivisie. De laatste seizoenen komt VVV-Venlo uit in de Keuken Kampioen Divisie.

1.8. NATUUR, KLIMAAT

EN DUURZAAMHEID

Op dit moment zijn thema's natuur, klimaat en duurzaamheid actueler dan ooit. Er is urgentie bij de maatschappij, overheden en organisaties om actief met deze thema's aan de slag te gaan. De gemeente Venlo wordt hier uiteraard ook aandacht aan besteed.

1.8.1. NATUUR, WATER EN GROEN

De stadsdelen van de gemeente Venlo zijn met elkaar verbonden door water en groen. Vanuit iedere woning in de gemeente sta je binnen tien minuten midden in de natuur. De gemeente wil daarom groen multifunctioneel inzetten; voor leefbaarheid, identiteit, recreatie, toekomstbestendigheid en biodiversiteit.

Water en groen moeten bijdragen aan een gezonde en prettige leefomgeving, verkoeling, recreatie, ontmoeting, verbouwen van voedsel en actieve mobiliteit. Daarnaast hebben water en groen een rol in de economische ontwikkeling van de gemeente en vormen ze mede haar identiteit.

Maar bovenal zijn water en groen de belangrijkste bronnen van leven. Dat betekent dat er bijvoorbeeld zorgvuldig om moet worden gegaan met de Maas, de beken en de sloten in alle wijken en dorpen. Van grote invloed op de keuzes voor groen en water zijn ook de veranderingen in het klimaat: warmere zomers, hevige regenbuien en langdurige droogte. Meer en ander groen en water moet ervoor zorgen dat ook in de toekomst volop genoten kan worden van een mooie, groene gemeente voor inwoners en bezoekers.

De Maas

Venlo is een Maas-georiënteerde gemeente, bijna alle stadsdelen grenzen aan de Maas. Ook heeft de Maas in het verleden en heden een belangrijke rol gespeeld bij het ontstaan van Venlo, de economie en het contact met de rest van de wereld.

Ontwikkelingen in de hele gemeente zouden in de toekomst meer met het gezicht naar de Maas georiënteerd moeten zijn. In Venlo hebben er al veel ontwikkelingen plaats gevonden. Zo is bij de ontwikkeling van de Maasboulevard en de Lage loswal een verandering in gang gezet van parkeren naar recreëren. Ook de nieuwe wijk Kazernekwartier wordt een stadswijk die grenst aan de groene uiterwaarden van de Maas.

In de Toekomstvisie 2040 staat omschreven dat de vroegere waterlopen, zoals beken in de binnenstad, weer zichtbaar moeten worden.

Beleving en recreatie

De gemeente Venlo wil graag de beleving van en aan de Maas versterken. De Maas is de belangrijkste landschappelijke drager en er zou nog meer recreatie aan, langs, op en over de Maas plaats mogen vinden.

Op dit moment is recreatie op en rondom de Maas in Venlo beperkt. Een jachthaven, een stadshaven en een watersportvereniging voor roeien, sloeproeien en zeilen maken deel uit van het aanbod. Daarnaast zijn er diverse veerdiensten voor vervoer van auto's en/of fietsers en voetgangers. Alle oevers van de Maas zijn groen, wat zeer uniek is. Hierdoor is de Maas zeer aantrekkelijk voor recreatie langs het water, zoals wandelen en fietsen.

Waterveiligheid

De Maas is voor inwoners van Venlo vriend én vijand. In 2021 kwam de waterstand voor het laatst zo hoog dat delen van Venlo onder water liepen, onder meer de Maasboulevard in de binnenstad. Hierbij werden delen van Venlo geëvacueerd, waaronder het ziekenhuis. In december 1993 trad de Maas buiten haar oevers met grote gevolgen voor de omgeving. Ook in 1995 was er sprake van hoogwater.

In een gemeente waar de Maas van zuid naar noord stroomt, is waterveiligheid van groot belang. De gemeente Venlo werkt hierin samen met Rijkswaterstaat, Waterschap Limburg en de overige Maasgemeenten, onder andere binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het waterschap.

Landschap en natuur

Venlo kent een zeer uniek landschap en prachtige natuurgebieden. Aan de oostzijde van de gemeente liggen de Maasduinen en grenspark Maas-Swalm-Nette. Hier zijn een aantal mooie natuurgebieden van Venlo te vinden. De westkant wordt gekenmerkt door hoge zandgronden en is veelal ingenomen door bedrijventerreinen met groene gebieden er omheen. Venlo kent een enorme rijkheid aan natuurgebieden zoals het Jammerdal, Kravelheide, de Groote Heide, het Zwart Water, de Ravenvennen en Landgoed Arcen. De natuur is in de hele gemeente altijd dichtbij, wat een enorme aantrekkingskracht heeft op inwoners en bezoekers.

Regionaal Landschap de Maasduinen

Zeer uniek voor Nederland is het hoogteverschil in het landschap. Aan de oostkant kent het Maasdal namelijk een steile oever, de zogenaamde steilrand. Hierdoor zijn er aan die zijde diverse hoger gelegen wijken en

natuurgebieden met een groot hoogteverschil ten opzichte van de Maas. Dit is kenmerkend voor het regionaal landschap De Maasduinen.

De Maasduinen kent naast uitgestrekte bossen en heidevelden ook vennen, zandverstuivingen, beken en moerassen. Op de Maasterrassen, rivierduinen en beekdalen is de biodiversiteit groot, met zeldzame planten en dieren.

De regio werkt samen aan een structurele verandering van De Maasduinen. Daardoor is er naast natuur, educatie en wetenschapsdoelinden ook ruimte voor recreatie en de ontwikkeling van een regionaal landschap dat nauw verwant is met de identiteit van de streek.

Grenspark Maas Swalm Nette

Grenspark Maas Swalm Nette is een grensoverschrijdend natuurgebied dat bestaat uit 21 natuurgebieden aan beide kanten van de grens. Hier vindt veel grensoverschrijdende samenwerking plaats voor de ontwikkeling van de natuur, zoals de aanleg van grensoverschrijdende (ruiter)routes en natuurbrandmanagement.

1.8.2. KLIMAAT

De komende jaren worden klimaatveranderingen verwacht met toenemend hevige regen- en hagelbuien en extreme zomerhitte. Om hiermee om te gaan, werkt Venlo aan het versterken van zijn klimaatbestendigheid. Inwoners en ondernemers zijn hier nauw bij betrokken.

Om klimaatbestendig te worden, moet de komende jaren een aantal zaken veranderen. Hierbij kan gedacht worden aan het toevoegen van meer water, groen en

schaduw voor het tegengaan van hittestress. Dat leidt meteen ook tot een aangener woon- en leefklimaat.

Daarnaast moet er bij nieuwe en bestaande bebouwing aandacht zijn voor het klimaat, zowel in woonwijken als op bedrijventerreinen. Denk aan het ontwikkelen van robuuste groene voorzieningen in openbare ruimten en het aanleggen van groene daken.

In de Toekomstvisie van Venlo staat de ambitie omschreven om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

1.8.3. DUURZAAMHEID

Duurzaamheid is een thema waar de laatste jaren veel aandacht voor is. Bij het maken van duurzame keuzes is ook een grote rol weggelegd voor gemeenten. Venlo was één van de eerste gemeenten die actief stappen zette op het gebied van duurzaamheid. Zo omarmde Venlo al vroeg onder meer het cradle-to-cradle (C2C) gedachtegoed (hergebruik van grondstoffen).

Bij de organisatie van tuinbouwtentoonstelling Floriade in 2012 werd het thema ook omarmd. Bij het materiaalgebruik werden daarbij al bewuste keuzes gemaakt, evenals het gebruik van afwateringssystemen met een C2C-certificaat.

In 2012 werd ook gestart met de bouw van het Stadskantoor dat in 2016 in gebruik werd genomen. Het stadskantoor van de gemeente Venlo is een bijzonder gebouw, omdat het is ontworpen en gebouwd volgens het principe van cradle-to-cradle. Het gebouw is hét uithangbord in de gemeente Venlo van ontwerpen en bouwen volgens de cradle-to-cradle principes. De grote groene voorgevel is daarbij een enorme blikvanger. Naast het stadskantoor zijn in opdracht van de gemeente Venlo meer projecten gerealiseerd waaronder een schoolgebouw (Zuidstroom), sporthallen (Egerbos en Hoogstraat) en een rotonde (Ronde van Morgen, Roermondseweg Steyl).

In 2013 ontving Venlo in New York de cradle-to-cradle koplopers award (C2C Innovation Award) als blijk van erkenning voor de inspanningen die de gemeente had geleverd.

Cradle-to-cradle Stadskantoor | Feiten en cijfers

- 97,8% van de toegepaste materialen in Stadskantoor Venlo zijn recyclebaar bij einde gebruik.
- Dankzij het energieconcept van Stadskantoor Venlo wordt per jaar 169.000 kg CO₂ vermeden.
- Het Stadskantoor heeft de grootste groene gevel van Europa die in combinatie met de warmtepomp zorgt voor een natuurlijke klimaatbeheersing en luchtcirculatie.
- Meer dan 50.000 bezoekers hebben een rondleiding gehad in het Stadskantoor, van wie een groot deel uit het buitenland komt. Samen vertegenwoordigen zij €247.500 aan horecabesteding in Venlo en €50.000 aan hotelovernachtingen. Daarnaast is het bezoek aan Venlo breed uitgemeten in de media (citymarketing) en zijn er meer dan 200 artikelen over het Stadskantoor gepubliceerd in binnen- en buitenland.
- Medewerkers beoordelen het Stadskantoor beter op licht (17%), temperatuur (17%), lucht (28%) en vermindering op sick building syndroom klachten (17%).
- €350.000 jaarlijkse besparing door verminderd ziekteverzuim en verhoogde productiviteit.

Impact van Cradle-to-cradle

De vooruitstrevende en uitdagende houding van de gemeente Venlo als het gaat om hergebruik van grondstoffen, heeft ook impact in de regio. Zo zijn daardoor forse investeringen in de regio door (lokaal) bedrijfsleven gedaan op het gebied van hergebruik en circulaire innovaties. Venlo blijkt een goede voedingsbodem vanuit bestuurlijk perspectief om gelijkgestemden te vinden. Het vinden van gelijkgestemden en het opzetten van samenwerkingen is essentieel om stappen te zetten in de overgang naar een circulaire economie. Door het overkoepelende thema C2C zijn commerciële organisaties bereid te investeren in de regio. Daarnaast geldt C2C als belangrijke pijler om talent te binden aan een organisatie of de regio.

Dankzij de profilering van Venlo als C2C Hoofdstad zijn er meerdere Europese subsidieprojecten toegekend. Een voorbeeld hiervan is het Healthy Building Network project (Interreg NL-D) wat een extra Europese subsidiestroom heeft betekend van ruim 1,2 miljoen euro binnen de gemeente Venlo.

In vervolg op het Healthy Building network, is er een nieuw interreg project gestart in 2023 onder de noemer Healthy Building movement waarin Venlo eveneens leadpartner is.

Daarnaast zijn er nog enkele andere gebouwen een goed voorbeeld van duurzaam bouwen, zoals het pand van Holland Casino (Het duurzaamste casino van Europa), het hoofdkantoor van Canon en de nieuwe duurzame hoteltoeren van Hotel van der Valk. In de gemeente Venlo bevindt zich het grootste windpark in Noord-Limburg en tot voor kort ook het grootste dak met zonnepanelen ter wereld. Het dak van Heylen Warehouses heeft 48.040 zonnepanelen met een totaal oppervlakte van 12,6 hectaren (ongeveer 20 voetbalvelden).

1.9. VENLO EN DE (EU)REGIO

De ligging van Venlo heeft veel invloed gehad op het ontstaan en de ontwikkeling van Venlo op zowel landschappelijk, economisch als maatschappelijk vlak. Ook nu en in de toekomst heeft de omgeving invloed op Venlo, en Venlo op de regio.

In de Economische Visie staat dat het de ambitie van Venlo is om gewaardeerd centrum te zijn van de (Eu)regio. Niet alleen als logistieke hotspot, Greenport en koopcentrum, maar ook op het gebied van duurzame energie, onderwijs, recreatie, cultuur, (web)winkels en specialistische zorg.

Ligging en bereikbaarheid

De gemeente Venlo is een langgerekte gemeente. Aan de ene zijde grenzend aan Duitsland en aan de andere zijde aan de Maas, met uitzondering van Blerick, Hout-Blerick en Boekend. Deze gemeenschappen bevinden zich aan de overzijde van de Maas.

Venlo is uitstekend bereikbaar over de weg, per spoor, over het water en per vliegtuig.

Venlo is gelegen in een groene omgeving met rondom kleinere dorpskernen.

Venlo centrumstad

Als grootste stad van Noord-Limburg en de tweede grootste stad van Limburg (na Maastricht) is Venlo de centrumstad van de regio. Venlo vervult deze rol ook voor de Duitse burens, die de gemeente vaak bezoeken voor boodschappen, shoppen of een dagje uit.

In de Economische Visie wordt concreet de wens uitgesproken om kwalitatief te groeien op het gebied van recreatie en retail. Ook wordt meer culturele uitwisseling nagestreefd. Door meer kwaliteit te bieden, kunnen de lokale en regionale markt aangesproken worden. Bovendien kunnen ook kapitaalkrachtigere Duitse bezoekers worden aangetrokken.

Venlo grensstad - euregio Rijn-Maas-Noord

De ligging aan de Duitse grens is zeer kenmerkend voor Venlo. Tot ver over de Duitse grens staat Venlo als routeverwijzing naar Nederland. Daardoor is de naamsbekendheid van Venlo in Duitsland zeer hoog. Het Duitse achterland Noordrijn-Westfalen met zo'n zestien miljoen inwoners zorgt voor veel Duitse bezoekers in de binnenstad en voor handel over de grens. Vanwege dit feit wordt er ingezet op grensoverschrijdende samenwerking in de euregio Rijn-Maas-Noord, waarin Venlo samen met gemeenten uit Noord- en Midden-Limburg deelneemt. De samenwerking is met name gericht op wonen, werken, studeren en ondernemen over de grens.

Regio Noord-Limburg

De gemeente Venlo maakt samen met de zeven andere regiogemeenten (Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Mook en Middelaar, Peel en Maas en Venray) deel uit van de regio Noord-Limburg. De gemeenten werken samen aan een aantal opgaven, zoals de Regionale Visie de Gezondste Regio, zie XX.

Limburg

Venlo is de grootste gemeente in Noord-Limburg en na Maastricht de tweede grootste stad van de provincie Limburg. Jarenlang werd Limburg met name neergezet als internationale, grensoverschrijdende regio. De provincie heeft de ambitie om Limburg nu neer te zetten als een regio met een herkenbaar eigen karakter, een regio waar verbinding en bezieling tastbaar zijn in een sterk gefundeerde kwaliteit van leven. Het zogenoemde propositieverhaal (oftewel: het verhaal over belofte waarden, zie kader) is gebaseerd op een zevental bouwstenen: de balans tussen werk en leven, een gedeelde Limburgse identiteit met daarbinnen specifieke steden en regio's, de grensligging, eigenheid en kennis(gedreven) economie, hervonden zelfvertrouwen, een golf van innovatie en 'identiteit krijg je cadeau'.

Propositieverhaal: Het verhaal van Limburg

'Limburg. Die eigenzinnige regio aan de rand van het land en in het hart van Europa. Waar ze als geen ander begrijpen dat toekomst niet zonder historie kan. Dat tradities, cultuur en een eigen taal zorgen voor de saamhorigheid die nodig is om vooruit te komen. Om met bezieling verbinding te kunnen maken en pragmatisch nieuwe wegen in te slaan. Het is precies waar velen in Nederland en Europa naar op zoek zijn: verbondenheid, eigenheid en balans. In Limburg is het volop voorhanden, voor iedereen.

Want dat typische Limburgse is heus niet alleen weggelegd voor wie hier geboren is. Integendeel: het raakt je zodra je hier bent. Als toerist voel je 'm in de gastvrijheid van de mensen, de energieke charme van de steden en de rust van het lieflijke

Maas- en Heuvelland. Maar je leert hem pas echt goed kennen als je in Limburg komt wonen, werken, ondernemen of studeren. Dan ervaar je de volle kwaliteit van het goede leven, waarin uitstekende carrièrekansen hand in hand gaan met betaalbaar en aangenaam wonen, bloeiende cultuur en excellent onderwijs. Een open uitnodiging om actief mee te doen: samen Limburg te maken.

Dat opent een wereld aan mogelijkheden, in een omgeving die vanwege z'n ligging gewend is om grensoverschrijdend te denken en doen. Het huidige Europa is niet voor niets in Maastricht geboren. In Limburg worden lokale rust en mondiale dynamiek in één regio gevangen, met volop kansen om mede aan de wieg te staan van innovaties en ontwikkeling. In de opbloeiende kennisgedreven industrie bijvoorbeeld. Of op onze Brightlands-campusen in Maastricht, Sittard-Geleen, Venlo en Heerlen, waar oplossingen worden gevonden voor wereldwijde vraagstukken op het gebied van gezondheid, voeding, chemie en digitalisering. Zo raakt de ziel van Limburg het hart van de wereld.'

Brainport Eindhoven en Niederrhein

Venlo is gelegen tussen twee zeer belangrijke economische Europese regio's: Brainport Eindhoven en Niederrhein. De geografische ligging tussen deze regio's heeft Venlo al veel opgeleverd. Maar deze gebieden zijn ook grote concurrenten als het gaat om (hoogopgeleide) arbeidskrachten.

De 'blauwe banaan'

Venlo heeft de ambitie om in 2040 een vitaal onderdeel te zijn van het Europees economisch kerngebied, ook wel de 'blauwe banaan' genoemd. Deze economische ruggengraat van Europa strekt zich vanuit Manchester, de Randstad en de Vlaamse Ruit via de Brabantse stedenrij en Düsseldorf uit tot Milaan. Langs deze geografische as lopen de belangrijkste verkeersaders. Naar verwachting wordt hier binnen Europa in de toekomst het geld verdiend.

2. INWONERS EN ANDERE BELANGHEBBENDEN OVER VENLO

Tijdens de eerste fase van het citybrandingproces is inbreng van inwoners en andere belanghebbenden (ook wel: stakeholders) gevraagd. Dat gebeurde door middel van een enquête, een bijeenkomst met inwoners en diverse bijeenkomsten met stakeholders. De opgehaalde informatie staat in dit hoofdstuk.

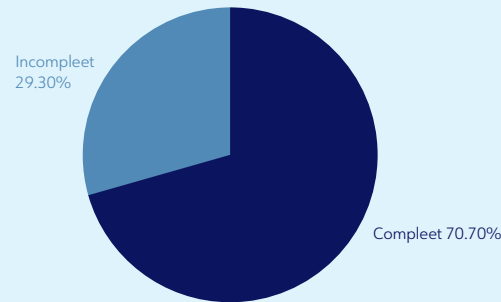
2.1. ENQUÊTE INWONERS

In de zomer van 2023 is er een enquête verspreid onder inwoners van Venlo om informatie op te halen. De enquête werd eerst uitgezet onder het Venlose gemeentepanel en daarna breed verspreid via een socialemediacampagne onder de Venlose inwoners. De taal van de enquête was Nederlands en Engels. De enquête werd ingevuld door 1984 personen.

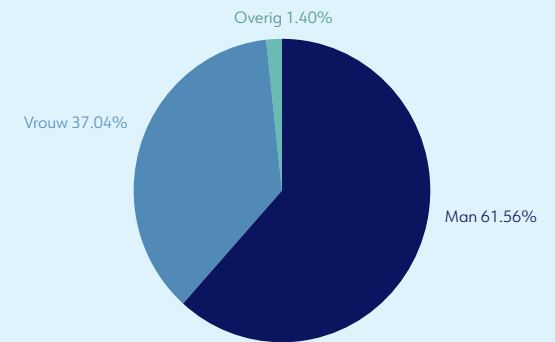

Steekproef omschrijving enquête

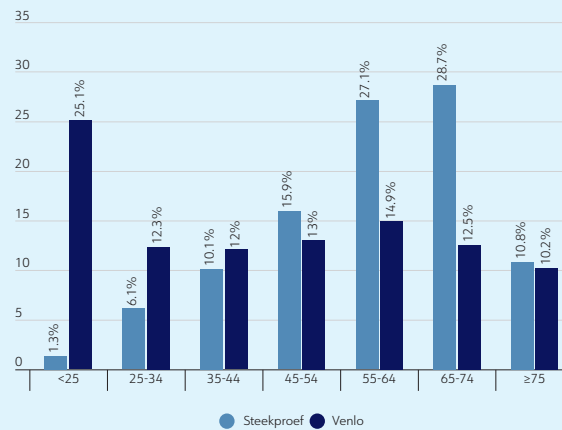
De steekproef van dit onderzoek is geen volledige afspiegeling van de inwoners van de gemeente Venlo. In de steekproef zijn een paar groepen oververtegenwoordigd: mannen (61.5% tegenover 37% vrouwen) en mensen ouder dan 45 jaar. Daarnaast zijn inwoners uit het stadsdeel Venlo ietwat oververtegenwoordigd. De resultaten kunnen dus beïnvloed zijn door de oververtegenwoordigde groepen. De steekproef bevat onder andere deelnemers van het Venlose gemeentepanel (50.2%).

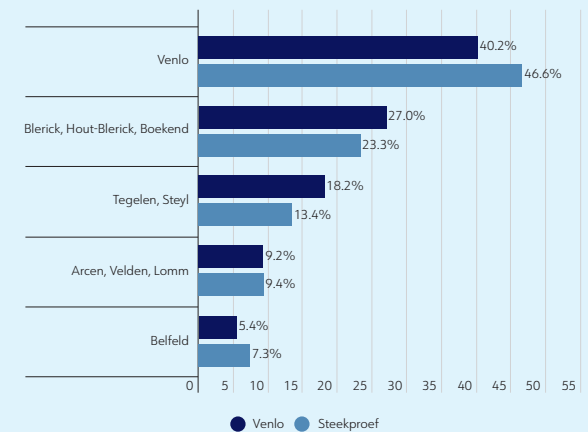
Figuur 1: Respons (N=1984)

Figuur 2: Gender (N=1463)

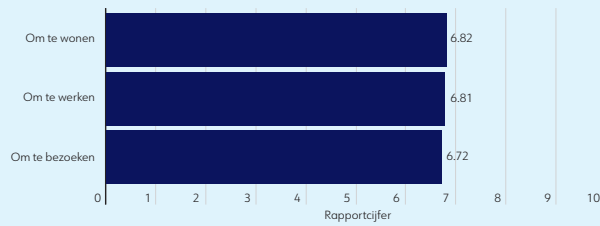
Figuur 3: Leeftijd (N=1437)

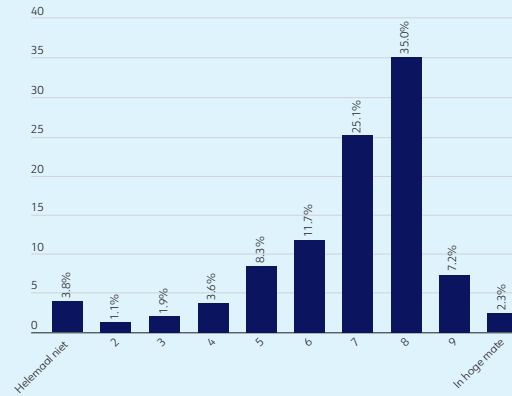
Figuur 4: Stadsdeel (N=1440)

Aanbeveling Venlo

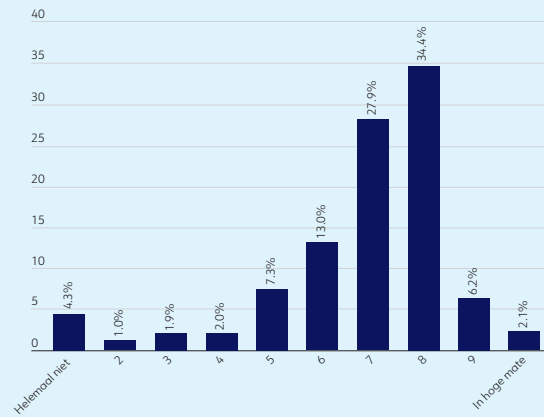
In de enquête werd aan inwoners de vraag gesteld of ze Venlo zouden aanbevelen op het gebied van wonen, werken en om te bezoeken, op een schaal van 0 (helemaal niet) tot 10 (in hoge mate). Onderstaande figuren laten zien dat het merendeel Venlo aanbeveelt op de drie thema's.

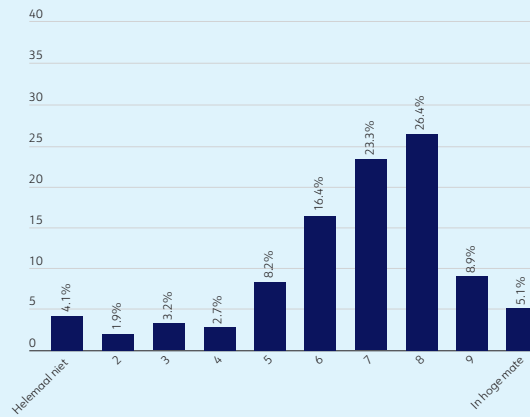
Figuur 5: Aanbeveling Venlo (N=1943)

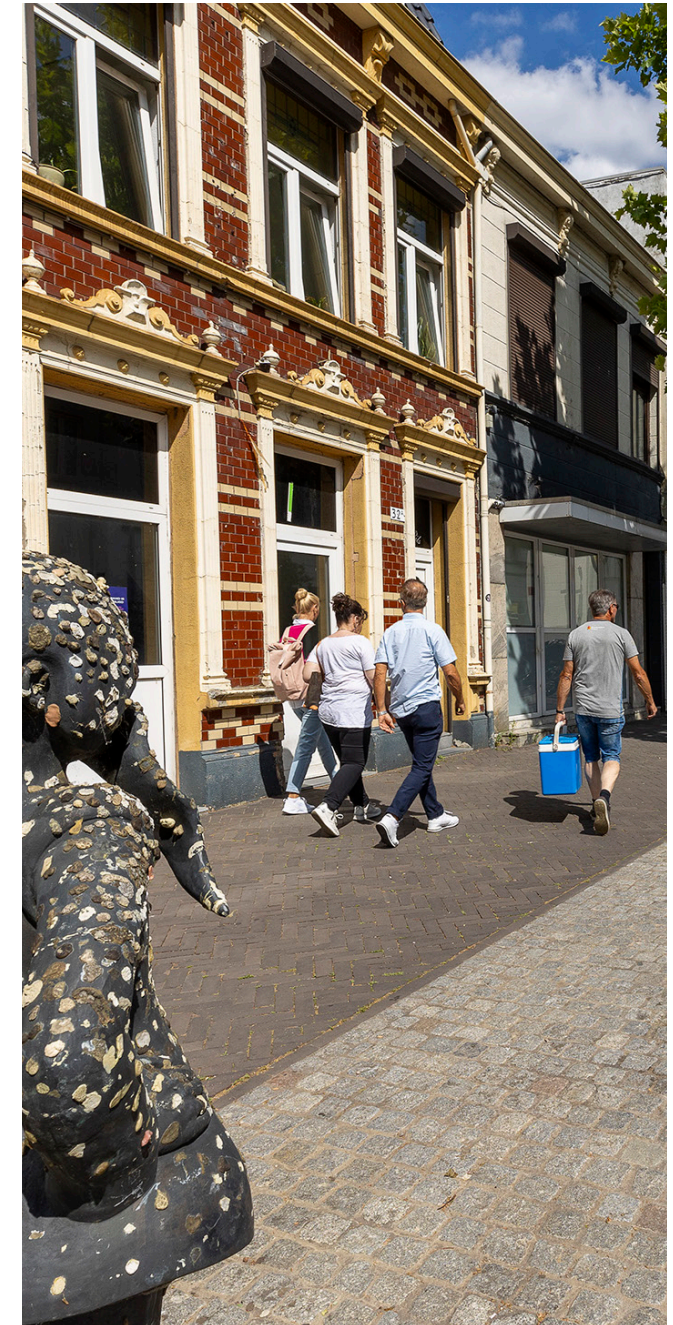
Figuur 6: Aanbeveling Venlo Wonen (N=1943)

Figuur 7: Aanbeveling Venlo Werken (N=1943)

Figuur 8: Aanbeveling Venlo Bezoeken (N=1943)

Identiteit en ambitie

Aan de inwoners is gevraagd om hun mening te geven over verschillende 'gezichten' van de gemeente Venlo (formeel: de positioneringsrichtingen voor de gemeente). Ze mochten hierbij aangeven in hoeverre een bepaalde richting nu al de identiteit is van Venlo ('In hoeverre zou u Venlo op dit moment omschrijven'). Ook konden ze aangeven welke ambitie ze hebben voor de verschillende richtingen in de toekomst ('Wat zou de ambitie van Venlo moeten zijn voor de toekomst'). De uitkomst hiervan is weergegeven in onderstaand 'spinnenweb'.

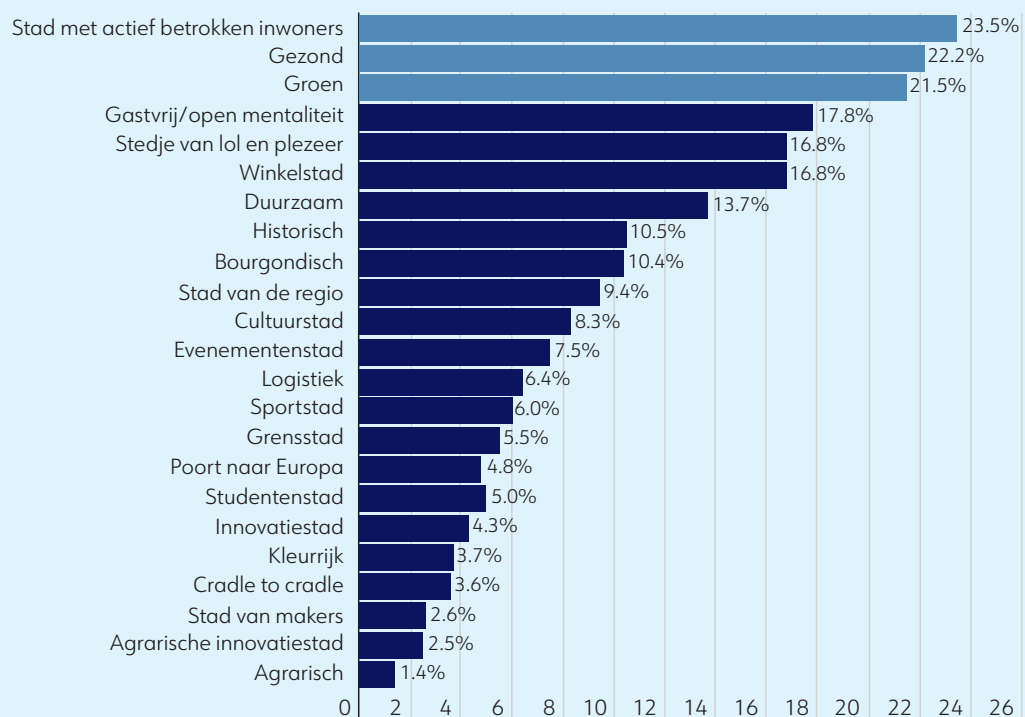
De figuur hieronder laat zien dat mensen voornamelijk vooruitgang willen zien op het gebied van Duurzaamheid, Gastvrijheid, Gezondheid, Groen, Stad van betrokken inwoners en Winkelstad. Logistieke stad en Grensstad mogen in de toekomst minder naar voren komen, wat betreft de inwoners.

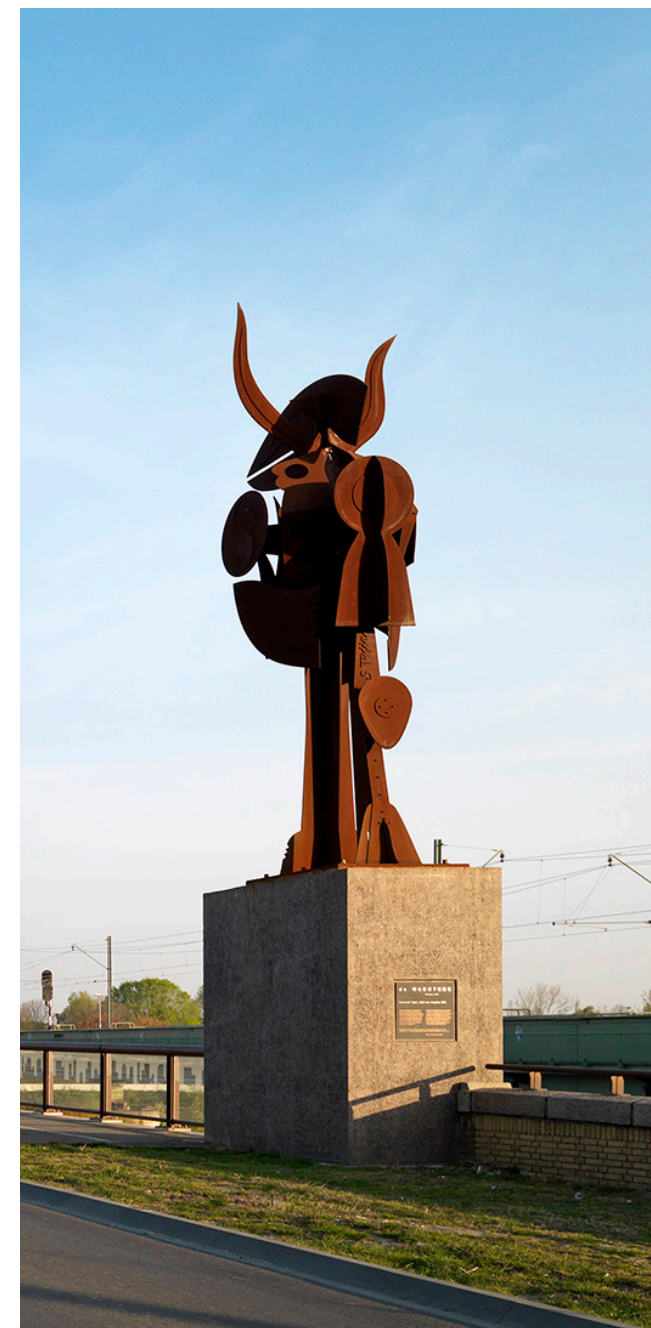
Figuur 9: Identiteit en ambitie Venlo

Daarna mochten inwoners aangeven welke ambities de grootste prioriteit zouden moeten hebben. Hieruit komen 'Stad van betrokken inwoners' (staat bij 23,5% in de top 3), 'Gezond' (staat bij 22,2 % in de top 3) en 'Groen' (staat bij 21,5 % in de top 3) als belangrijkste prioriteiten naar boven.

Zowel mannen als vrouwen hebben deze ambities in de top drie staan, alleen de volgorde is verschillend. De groep 65+'ers heeft in plaats van 'groen' de ambitie 'gastvrij/open minded' in de top drie staan. Wat betreft stadsdelen valt het op dat Belfeld relatief hoog scoort op (meer prioriteit geeft aan) 'Stad van betrokken inwoners', 'Groen' en 'Historisch' en laag op 'Gezondheid'.

Figuur 10: Prioriteiten ambities (N=1984)

2.2. BIJEENKOMSTEN INWONERS

Op 12 oktober 2023 hebben zeventig inwoners meegepraat over het onderwerp Citybranding tijdens een vijftal deelsessies. Hieronder zijn de uitkomsten, uitgewerkt per deelsessie, te vinden.

Sessie A: Historische context

De inwoners werden door middel van een presentatie meegenomen door de historie van Venlo en de dorpskernen. In een open gesprek werd er gepraat over de historie en in hoeverre deze herkend wordt en zichtbaar of voelbaar is in de huidige tijd.

Door inwoners wordt de historie van Venlo deels herkend. Sommige inwoners zijn zeer bekend met de geschiedenis van Venlo, vooral als er veel persoonlijke interesse is in historie, terwijl bij de jongere generaties de historie wat minder bekend is. Hierbij wordt wel aangegeven dat de jonge generaties juist op zoek zijn naar de eigen identiteit en waar ze vandaan komen, waarbij dus wel interesse is in de historie. De meeste deelnemers vinden het belangrijk dat de historie van Venlo bekend is/wordt bij inwoners. Dat erover wordt verteld, bij wordt stilgestaan en wordt gevierd.

Door de samenstelling van de gemeente, bestaande uit een stad en dorpen, zijn er verschillen tussen de stadsdelen. Inwoners vinden het belangrijk dat alle verhalen verteld blijven worden, omdat de historie van de dorpskernen bijdraagt aan de identiteit, verbinding en trots van de dorpsgemeenschappen.

De verbinding in de historie van de gemeente wordt gezien in ondernemerschap. Zowel in economische en historische zin als in het actieve verenigingsleven

en de vele evenementen die door vrijwilligers worden gedragen. Dit is terug te brengen naar de historie van alle dorpskernen.

Inwoners zijn trots op de historie van de stad en de dorpen en willen graag dat de verhalen levend blijven en zichtbaar zijn in de vorm van erfgoed.

Sessie B: Economie

De inwoners werden in kleinere groepen ingedeeld en gingen aan de hand van foto's van economische sectoren in gesprek over het economische profiel van Venlo. Er werd besproken welke sectoren door inwoners worden gezien als belangrijk voor Venlo en zijn profilering.

De maakindustrie en Brightlands Campus (foodinnovatie) worden door de meeste deelnemers gezien als de belangrijkste economische pijlers voor Venlo voor nu én de toekomst.

De logistieke sector zorgt voor veel discussie. Hoogwaardige, duurzamere logistieke oplossingen hebben toekomst, volgens de deelnemers. Maar de grote rechthoekige gebouwen (verdozing van het landschap) en 'vervuilende' logistiek zijn de inwoners liever kwijt dan rijk. Inwoners zijn zich wel bewust van de economische waarde van de logistiek op dit moment voor Venlo.

Agrofood wordt gezien als een sector die vooral kansrijk is voor groei in de toekomst als het gaat over foodinnovatie op Brightlands Campus. Er mag volgens inwoners minder ontwikkeld worden op het gebied van glastuinbouw.

Sectoren zoals detailhandel, horeca, toerisme en cultuur vinden inwoners wel belangrijk. Er moet voldoende aanbod van deze sectoren zijn en ze moeten meebewegen met de behoefte naar meer beleving in de winkelstraat. Ze worden niet gezien als sectoren die belangrijk zijn voor de profilering van Venlo.

De sector zorg wordt door inwoners gezien als een sector die er nu eenmaal moet zijn, maar wordt niet beschouwd als belangrijke sector als het gaat om het 'smoel' van de gemeente. Wel is het een sector die zorgt voor veel werkgelegenheid voor de inwoners.

Verder wordt benoemd dat inwoners de historie van de stad graag willen omarmen, ook als het gaat om de economische groei. Ook is voor de economische ontwikkeling van Venlo de ligging aan de grens belangrijk, zowel in het verleden als heden. Ook duurzaamheid is daarbij een belangrijk thema. Tenslotte moet het onderwijsaanbod aansluiten bij het economische profiel van Venlo.

Sessie C: Venlo als persoon

De inwoners gingen in kleine groepen aan de slag met identiteit, mentaliteit en kernwaarden van Venlo door middel van het beantwoorden van de vraag: Als Venlo een persoon zou zijn, hoe zou je die dan omschrijven. Met aandacht voor de vier thema's: 'mijn karakter', 'in mijn vrije tijd', 'wat vind ik belangrijk' en 'ik ben trots op'.

Mijn karakter

- Venlonaren zijn meesters in nãöle (klagen).
- Inwoners zijn trots op hun herkomst (met name de eigen dorpskern) en een tikkeltje chauvinistisch.
- Inwoners die al hun hele leven in Venlo wonen omschrijven Venlo als gastvrij en open, terwijl inwoners die van buiten komen Venlo omschrijven als gesloten en moeilijk benaderbaar.
- Venlo is van nature ondernemend, ook wordt nog genoemd: aanpakkers, handelsgeest.
- Als karaktereigenschappen worden introvert en bescheiden genoemd.
- Genieten van het leven gebeurt in Venlo volop, er wordt onder meer genoemd: gezelligheid en het bourgondische leven.

Wat vind ik belangrijk

- Verenigingsleven en saamhorigheid
- Cultuur, tradities, historie en eigen identiteit van eigen stad of dorpskern (behouden)
- Leefbaarheid en prettig wonen (onder meer autoluw, veilig)
- Gezelligheid, thuisgevoel en bruisende gemeente
- De natuur, de Maas, groen en duurzaamheid
- Ligging, grensstreek, euregio
- Kennis en onderwijs.

In mijn vrije tijd

- De vele evenementen in Venlo: Venloop, Zomerparkfeest etc.
- Vastelaovend vieren
- Verenigingen en vrijwilligerswerk
- Fietsen en wandelen in de natuur en langs de Maas
- Cultureel aanbod: muziek, theater, concerten, toneel, kunst
- Uitgaan, terrassen en gezelligheid
- Sportaanbod en -evenementen
- Ontmoeten, samen, familie en vrienden

Ik ben trots op

- Vastelaovend
- Saamhorigheid, verbinding, vrijwilligers
- Venlo bruist: gezelligheid, evenementen, cultuur etc.
- Historie (onder meer Stadhuis, Steyl)
- Bedrijfsleven, ondernemers, economie
- Dialect (onderdeel van identiteit)
- Nieuwe stedelijke ontwikkelingen: Loswal, stationsplein, Maasboulevard
- Diversiteit
- De Maas.

Sessie D: Venlo door mijn ogen

De inwoners mochten hun kijk op Venlo delen door het meenemen en/of uitzoeken van een foto. De foto's werden gedeeld met de rest van de groep met een toelichting waarom de foto kenmerkend is voor Venlo.

Uit de foto's die werden meegenomen door de inwoners konden de volgende terugkerende thema's worden gehaald:

- **Historie:** historische gebouwen die bewaard zijn gebleven of zijn opgeknapt zoals het Stadhuis en Steyl.
- **Eigenheid en verbondenheid:** de eigenheid van de dorpskernen in combinatie met het grootstedelijke karakter, waarbij het belang van gezamenlijk naar buiten treden wordt gezien.
- **Groen:** Venlo wordt door inwoners gezien als een groene gemeente. Natuur en bebouwing wisselen elkaar goed af. Er worden hier ook nog mogelijkheden gezien voor verbetering waarbij groen een verbinder wordt tussen alle kernen.
- **Maas:** de inwoners vinden dat er nog veel kansen zijn voor de Maas, zowel qua recreatie als qua ontwikkelingen in de richting van de Maas. Bij ontwikkeling kan de Maas een nog mooiere verbinding worden tussen de dorpskernen. De Maas is vriend en vijand, de overlast van het hoogwater is negatief, maar de saamhorigheid die daaruit voortkomt is positief.
- **Sport:** sport is in Venlo breed en goed vertegenwoordigd. Er zijn veel Venlose sporters die het goed doen, maar dit is te weinig zichtbaar. VVV-Venlo wordt genoemd als club om trots op te zijn.
- **Nieuwe stadsontwikkelingen:** er worden diverse nieuwe ontwikkelingen als positief bestempeld zoals het nieuwe Museumkwartier, Q4 en de Loswal.

Venlo heeft een kenmerkende skyline, van zowel nieuwbouw als historische gebouwen.

- Venlo, stedje van lol en plezier: vastelaovend, trots, gezellig en warm.
- Duitse bezoekers: inwoners begrijpen de economische spin-off van de Duitse bezoekers in de stad, maar ze ervaren ook overlast tijdens de drukke dagen in de binnenstad.

Sessie E: Visie Mozaïek

In deze sessie gingen inwoners aan de slag met de toekomst van Venlo. Door middel van invulkaarten ('In 2040 is de gemeente Venlo...') kon elke deelnemer vijf zaken inbrengen die ze voorzien of graag willen zien in de toekomst. Deze kaarten werden per groep geclusterd op thema.

De volgende thema's en toekomstbeelden komen bij de diverse groepen aan bod:

Wonen, leven en maatschappij:

- **Leefbaarheid:** goede, toegankelijke voorzieningen in alle kernen met behoud van een levendig verenigingsleven. Waarbij er sprake is van sterke sociale cohesie en zorgen voor elkaar.
- **Voldoende passende woningen** in alle dorpskernen, waarbij er ook ruimte is voor nieuwe vormen van wonen zoals tiny houses en stedelijke hoogbouw. Er moet ook voldoende aanbod zijn voor studenten in de binnenstad. Hierbij wordt ook gekeken naar herbestemming bij leegstand.
- **De zorg is toegankelijk** en voor iedereen beschikbaar (belangrijk vanwege vergrijzing).

Identiteit:

- Dorpen behouden ook in de toekomst hun eigen identiteit, eenheid in verscheidenheid.
- Venlo is nog steeds gezellig, gemütlich, het stedje van lol en plezier en bourgondisch. Venlo is klein maar fijn gebleven.
- Venlo wordt meer extravert en open, de multiculturele samenleving wordt meer omarmd. Iedereen is welkom en mag zichzelf zijn.
- De bescheidenheid is voorbij, we zijn trots op Venlo, we laten zien wie we zijn en we tonen meer lef.

- Het vele nääle wordt omgebogen naar actie en besluitvaardigheid.
- Er wordt nog dialect gesproken.

Groen en duurzaamheid:

- Veel groen in en rondom de stad en dorpen en Venlo is de groenste stad van Europa.
- De Maas krijgt een meer centrale rol in ontwikkelingen waardoor er meer verbinding met de Maas ontstaat. Daarnaast zijn we goed voorbereid op hoogwater.
- We zorgen samen goed voor de natuur: we zijn emissievrij, klimaat-adaptief, we omarmen duurzame mobiliteit (binnenstad is autovrij/autoluw, Venlo fietsstad, parkeren buiten het centrum) en cradle-to-cradle is een belangrijk thema.
- Venlo is schoner en er is minder zwerfafval.

Vrije tijd en toerisme:

- Venlo heeft in de toekomst een compact maar wel levendig centrum/binnenstad met een divers aanbod qua winkels en horeca.
- Toerisme en recreatie is van toegevoegde waarde, ook voor inwoners, met minder overlast (verkeer etc.). Er wordt een kwaliteitsslag gemaakt.
- Er is een goede infrastructuur wat betreft fiets- en wandelroutes, voor meer natuurbeleving en duurzame mobiliteit.
- Steyl is in 2040 een UNESCO werelderfgoed locatie.

Uitstraling openbare ruimte

- Een mooi nieuw station, een entree om trots op te zijn.
- Iconische nieuwe gebouwen, maar historie moet zichtbaar blijven.

Cultuur en evenementen

- Breed cultureel aanbod dat mensen met elkaar verbindt.
- Meer aandacht voor lokaal cultureel talent.
- Ontwikkeling van een goede evenementenlocatie.

Onderwijs

- Venlo is een echte studentenstad.
- Innovatie speelt een belangrijke rol in het onderwijs.
- Er is nog meer verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven.

Sport en gezondheid

- Meer aandacht voor gezondheid en bewegen onder inwoners. Venlo is de sportiefste stad van Nederland.
- VVV speelt in de eredivisie.
- Beter topsportklimaat.

Economie

- Er is aandacht voor vernieuwing en innovatie in economische sectoren.
- Veelzijdige, hoogwaardige en evenwichtige economie met voldoende werkgelegenheid met verschuiving naar kenniseconomie (minder industrie en logistiek).

Omgeving

- Venlo heeft zijn blik op Europa gericht en werkt nog beter samen in de e regio.
- Venlo is goed bereikbaar, ook met het openbaar vervoer.

Jongeren

- Venlo is aantrekkelijk voor jongeren en studenten om te blijven of zich te vestigen.

2.3. BIJEENKOMSTEN STAKEHOLDERS

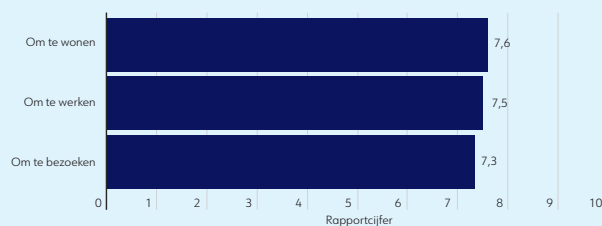
In juni en september zijn vijftien bijeenkomsten voor stakeholders gehouden waar in totaal 133 personen aan deelnamen. De stakeholders waren tijdens deze sessies ingedeeld op basis van thema waarbij in totaliteit een zeer diverse groep aan stakeholders werd bevroegd. Van bedrijfsleven en onderwijs tot toerisme, natuur en duurzaamheid. Maar ook wijkraden, nieuwkomers, jongeren, kunst, cultuur, evenementen en (lokale) marketingprofessionals. Daarnaast waren ook medewerkers van de gemeente Venlo (diverse domeinen) uitgenodigd om mee te praten.

Tijdens deze bijeenkomsten werden de deelnemers door middel van een presentatie meegenomen langs een aantal onderwerpen waarbij ruimte was voor een open discussie. De inbreng van de deelnemers is uitgewerkt in deze paragraaf.

Aanbeveling Venlo

Bij de start van de sessie werd aan alle aanwezigen de vraag gesteld of ze Venlo zouden aanbevelen op het gebied van wonen, werken en om te bezoeken, op een schaal van 0 (helemaal niet) tot 10 (helemaal wel). Onderstaande figuur laat zien dat het merendeel Venlo aanbeveelt op drie genoemde gebieden.

Figuur 10: Aanbeveling Venlo

Historisch besef

Het verleden drukt bewust en onbewust een flinke stempel op een stad. Tijdens de sessies wordt aan de hand van een presentatie een tijdlijn weergegeven van belangrijke geschiedkundige gebeurtenissen in Venlo. Aan de hand hiervan wordt informatie opgehaald bij de aanwezigen over het historisch besef en de invloed van de historie op het heden. Het verhaal dat wordt verteld,

gaat veel verder terug, maar de stakeholders reageren met name op de meer recente historie van Venlo, rondom de Tweede Wereldoorlog en wederopbouw en de verbinding met Duitsland.

Ligging aan de Maas

De ligging aan de Maas wordt herkend vanuit historisch perspectief. De meeste steden liggen immers aan het water vanwege logistieke redenen ver vóór en tijdens de middeleeuwen.

Oorlog en wederopbouw

Een groot deel van de deelnemers geeft aan de geschiedenis van Venlo niet goed te kennen. Over de impact van de bombardementen in de oorlog is weinig bekend en er wordt ook weinig over gepraat. Dit wordt toegeschreven aan de noodzaak om na de oorlog de schouders eronder te zetten en de stad weer op te bouwen. Ook werd er na de oorlog snel weer gehandeld met Duitsland vanwege het belang voor de economie. Het is volgens velen een goed voorbeeld van de aanpakkersmentaliteit en veerkracht van Venlonaren.

Er wordt hierbij regelmatig een vergelijking gemaakt met de historie en mentaliteit van de stad Rotterdam.

Binding met Duitsland

De binding met Duitsland is in de historie en het heden duidelijk aanwezig. Dit wordt ook zo gevoeld door de aanwezigen. Vanuit cultuur-historisch oogpunt zijn er veel overeenkomsten met het Rijnland. Maar er wordt ook vaak negatief verwezen naar Duitsland, met name vanwege de vele Duitse bezoekers in de stad in het weekend en op Duitse feestdagen. Echter, ook het economische perspectief dat dit biedt wordt erkend door de aanwezigen. De supermarkt 2 Brüder wordt veelal genoemd, en de stakeholders lijken ook trots te zijn op de bekendheid van deze Venlose supermarkt over de grens.

Het aangrenzende Duitse achterland maakt Venlo juist ook uniek. Veel studenten uit Duitsland komen studeren in Venlo en ook economisch gezien biedt het Duitse achterland veel kansen.

Economische waarde

In Venlo zijn er vijf zogenoemde speerpuntsectoren vastgelegd in de Economische Visie, zie pagina 32. Deze sectoren komen in de bijeenkomsten allemaal wel aan bod, aangedragen door de aanwezigen. Het vaakst wordt de maakindustrie genoemd.

Maakindustrie

Wanneer er gesproken wordt over de diverse belangrijke branches in Venlo, komt de maakindustrie vaak het meest positief aan bod. Terwijl ook duidelijk wordt erkend dat de maakindustrie weinig bekendheid geniet, zowel binnen als buiten Venlo.

Er wordt vaker benoemd dat er zoveel wereldmarktleiders zijn binnen de sector. Ook wordt meermaals benoemd dat de maakindustrie de hoogste economische waarde kent. De uitdagingen rond de bekendheid van de maakindustrie zitten volgens de

deelnemers met name in de hoeveelheid mkb-bedrijven en dat er veel achter gesloten deuren plaatsvindt in verband met geheimhouding. Canon Production Printing (Océ) wordt specifiek benoemd als bedrijf dat een belangrijke stempel drukt op de maakindustrie in Venlo.

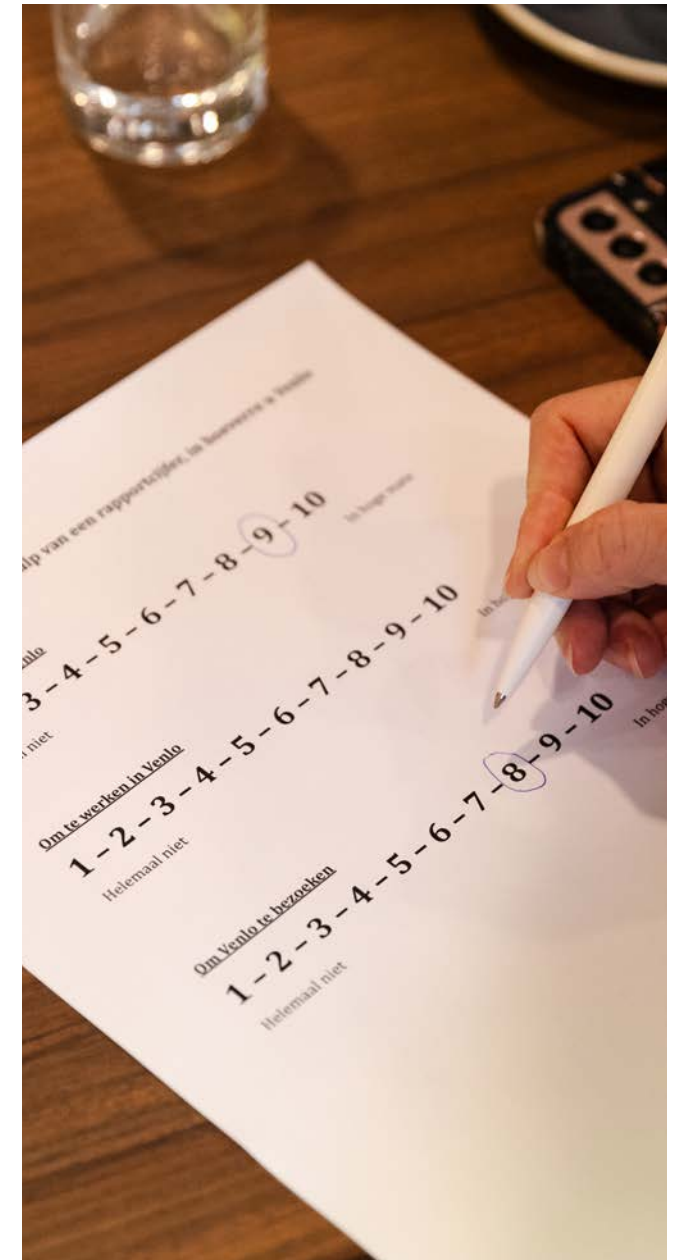
Logistieke sector

Volgens de deelnemers staat Venlo vooral bekend als logistieke hotspot. Dit is echter niet iets waar met trots naar gekeken wordt. Het zou volgens de aanwezigen geen belangrijke rol moeten spelen in het verhaal dat over Venlo wordt verteld. Wél wordt gezien dat het onderdeel is van waar we vandaan komen en hoe belangrijk het is (geweest) voor de ontwikkeling van de economie van Venlo.

Agrofood

Maar weinig mensen noemen de agrarische sector als belangrijke sector voor Venlo. Als het wordt benoemd, wordt er wel gesproken over de arme zandgronden en dat het hard werken was om qua agro iets op poten te zetten. Hierbij wordt verwezen naar de gerdeneersmentaliteit in de jaren vijftig.

De ontwikkelingen en innovaties die plaatsvinden bij Brightlands zijn voor de meeste aanwezigen niet heel bekend. Maar innovatie wordt wel gezien als belangrijke pijler voor de toekomst.

Toerisme en vrijetijd

Inwoners van gemeente Venlo hebben vroeger altijd hard moeten werken om een goed leven te hebben. Hierbij hadden ze echter ook al vroeg ook aandacht voor ontspanning buiten werktijd. Vanuit die behoefte is volgens de aanwezigen onder meer speelpark Klein Zwitserland ontstaan.

Toeristen en recreanten komen naar de regio om te wandelen en te fietsen. Een groene omgeving is daarom volgens de aanwezigen belangrijk.

Er wordt aangehaald dat Venlo in 2003 werd verkozen tot groenste stad van Europa. Hoewel de natuur rondom Venlo misschien geen uniek karakter heeft, is het wel een belangrijke kwaliteit voor inwoners en bezoekers.

Duurzaamheid, circulariteit en cradle-to-cradle

Een aantal keren wordt aangehaald of cradle-to-cradle (hergebruik van grondstoffen), duurzaamheid of circulariteit (hergebruik van grondstoffen voor nieuwe producten) geen relevant thema zou moeten zijn voor Venlo. Het stadskantoor is immers een pronkstuk op dat gebied. Daar wordt echter de vraag bij gesteld of het thema voldoende gewicht heeft en of inwoners zich hiermee verbonden voelen.

Gezondheid

De regio'samenwerking rondom De Gezondste Regio (zie pagina 44 voor meer informatie) wordt ook meermaals aangehaald. Echter ook met scepsis: "We zijn eigenlijk de ongezondste regio", "Je zou er wel iets mee kunnen, maar dan zou het veel beter uitgevoerd moeten worden" en "Het is niet onderscheidend genoeg om de regio mee te positioneren."

Verbinding tussen gemeenschappen

Venlo bestaat naast de stad Venlo uit stadsdelen, dorpen en wijken. Tijdens de bijeenkomsten wordt uitgebreid gesproken over wat de verbinding is tussen de gemeenschappen.

Eenheid in verscheidenheid

Een aantal gemeentelijke herindelingen ligt nog niet zo ver terug in het verleden. Hierdoor wordt er door de inwoners van de dorpen vooral ook veel identiteit ontleend aan het dorp waarin ze wonen in plaats van aan de gemeente waarin ze wonen. De langgerekte vorm van de gemeente wordt hierbij soms als lastig ervaren. De fysieke afstand tussen noord en zuid is namelijk groot. Maar er wordt wel gezien dat de eigen identiteit kan en mag blijven bestaan, ook binnen de nieuwe gemeente Venlo. De verschillen kunnen juist als kracht worden ingezet, en er worden ook voldoende dingen gezien die de kernen gemeenschappelijk hebben.

De Maas

De Maas wordt vaker wel dan niet beschouwd als een verbindende factor in de gemeente Venlo. Veel inwoners hebben een emotionele band met de Maas. De rivier wordt vaak bezongen in lokale liedjes en er wordt veel gerecreëerd langs de Maas. De rivier heeft een sterke aantrekkingskracht op bezoekers.

De bebouwing is van oudsher veelal afgekeerd van de Maas. Stakeholders zijn blij dat er bij nieuwe ontwikkelingen ook oog is voor de verbinding met de Maas. Die verbinding was er in het verleden te weinig en mag meer aandacht krijgen. Ook kan het water soms voelen als een scheiding in plaats van een verbinding (bijvoorbeeld tussen Blerick en Venlo). De Maas kan soms echter ook een vijand zijn, tijdens hoogwater.

“Als ik weg ben, mis ik het water.”

Dialect

Het lokale dialect leeft en werkt verbindend tussen de inwoners die het spreken. Hoewel het dialect binnen de gemeente verschillen kent, zijn er duidelijke overeenkomsten en verstaan inwoners elkaars dialect goed. Voor inwoners die van buiten Venlo komen, wordt het dialect ook gezien als barrière om met andere bewoners in contact te komen. Er komen steeds meer mensen van buiten, waardoor het dialect minder gesproken zal worden in de toekomst.

Mentaliteit van inwoners

Tijdens de bijeenkomsten worden mooie dingen gezegd over de mentaliteit van inwoners van Venlo. Er worden vooral overeenkomsten gezien in de mentaliteit van inwoners van stad en dorpen.

Ondernemende mensen

Vanuit historisch oogpunt, maar ook in het heden, worden inwoners van de gemeente omschreven als harde werkers, aanpakkers, makers, mensen met power en enthousiasme om dingen aan te pakken. Dit komt naar voren in de historie, in het bedrijfsleven (hoeveelheid mkb-bedrijven), maar ook in de vele evenementen die worden georganiseerd en het actieve verenigingsleven.

Handelsgeest

De ligging van Venlo zorgt er al eeuwenlang voor dat Venlo een plek is waar handel wordt gedreven. Dit zit in de genen van de inwoners.

Verenigingsleven

Venlo en de regio worden gekenmerkt door het actieve verenigingsleven dat door een enorme hoeveelheid vrijwilligers wordt gerund. Dit zie je

ook bij de vele evenementen die door vrijwilligers worden georganiseerd en gedragen. Ook binnen de zorginstellingen zijn veel vrijwilligers actief. Hier komt de aanpakkersmentaliteit ook duidelijk naar voren.

“Venlo is een stad van vrijwilligers, we willen onze handen uit de mouwen steken. Dat is echt de kracht van Venlo.”

Samenwerking

In Venlo worden krachten met elkaar verenigd. Dit zie je terug in het bedrijfsleven en binnen verenigingen. Er wordt veel gezocht naar verbinding om samen zaken voor elkaar te krijgen.

“De kracht van Venlo is dat we samen het doen.”

Levensgenieters

Uitbundig genieten hoort volgens de inwoners van Venlo bij hard werken. Ook in de geschiedenis zie je dat de mentaliteit van hard werken samen gaat met aandacht voor vrijetijdsbesteding. Dit zie je bijvoorbeeld terug in het bekende bijnaam van Venlo: ‘stedje van lol en plezier’. De vele evenementen zijn hier ook het bewijs van.

Bescheidenheid

Bescheidenheid wordt genoemd als kwaliteit, maar tegelijkertijd ook als valkuil. Er wordt immers te weinig verteld aan buitenstaanders over de kwaliteiten van de gemeente Venlo. Er wordt ook aangemerkt dat de meningen hierover in regio Noord-Limburg waarschijnlijk verschillen: in de dorpen rondom Venlo wordt waarschijnlijk gezegd dat de Venlonaren (uit de stad), wel (te) trots en (te) chauvinistisch zijn.

“Die mentaliteit houdt ons ook tegen, we staan niet op de zeepkist om te vertellen hoe goed we zijn.”

Geslotenheid

Inwoners van Venlo geven wel aan dat ze ook veel dingen voor zichzelf willen houden. Zo zijn ze zeker trots op hun evenementen zoals Vastelaovend en Zomerparkfeest, maar vertellen ze het liever niet verder zodat deze evenementen vooral van de inwoners zelf blijven.

Er wordt erkend dat Venlonaren meer open moeten staan voor mensen van buiten en voor nieuwe inwoners. De stad heeft immers een zeer diverse populatie en die diversiteit zal alleen maar toenemen in de toekomst.

“We hebben heel veel mooie dingen, laten we dat vooral voor onszelf houden.”

‘Näöle’

Volgens de aanwezigen maken Venlonaren van näöle (klagen) een sport. Ze vinden het leuk om onderling even lekker te klagen over van alles en nog wat.

Gevoel van trots

Als stakeholders wordt gevraagd waar ze trots op zijn, komen vooral de volgende zaken naar boven:

Trots op eigen dorp of stad

Venlo bestaat naast de stad Venlo uit stadsdelen en dorpen. Inwoners van deze dorpen ontleen hun identiteit veelal aan het eigen dorp. Trots is daarom veelal gebonden aan eigen dorp of de stad en minder aan de gemeente waar ze deel van uitmaken. Er wordt echter wel verbondenheid en gemeenschap gevoeld.

Vastelaovend

Vastelaovend wordt over het algemeen in eigen stad of dorp gevierd. Hoewel de stad Venlo op zaterdag wel druk wordt bezocht door mensen uit de dorpen en regio rondom Venlo.

Inwoners zijn trots op Vastelaovend. Zo wordt de documentaire Nao 't Zuuje (met Lex Uiting) genoemd als prachtig beeld van Venlo naar buiten toe. Het is echter niet de bedoeling dat hun geliefde Vastelaovend wordt

overspoeld door mensen van buiten. Het moet ook vooral een eigen feest blijven. Tijdens Vastelaovend komen weggetrokken inwoners terug naar hun eigen stad of dorp voor het vieren van Vastelaovend.

Evenementen

In Venlo worden veel evenementen georganiseerd, de evenementenkalender staat vol met allerlei evenementen die gedurende het jaar in de gemeente plaatsvinden. Inwoners zijn trots op de hoeveelheid, de kwaliteit en de diversiteit van de evenementen. Maar vooral op het feit dat veel evenementen door vrijwilligers worden georganiseerd en dat er tijdens evenementen veel vrijwilligers op de been zijn.

De evenementen worden sterk (financieel) gedragen door het lokale bedrijfsleven. Rondom deze evenementen zit daardoor een sterk netwerk van bedrijven.

Venloop, Zomerparkfeest en de Passiespelen zijn de meest genoemde evenementen waar inwoners trots op zijn. Daartegenover staat dat inwoners veel evenementen zoals Zomerparkfeest en Vastelaovend voor zichzelf willen houden. Inwoners bezoeken deze evenementen ook vooral om elkaar te ontmoeten.

“De Venlonaar grijpt elke gelegenheid aan voor een feestje.”

Toekomstvisie 2040

In de presentatie werden beelden getoond die in de Toekomstvisie 2040 van Venlo zijn gebruikt. De beelden worden weinig herkend door de aanwezigen. Slechts een deel van de aanwezigen kent de Toekomstvisie of weet dat die visie er is. Een groot deel van de aanwezigen weet niet wat de Toekomstvisie is of wat daarin staat.

Venlo Manifest

Tijdens de bijeenkomsten wordt op het einde het Venlo-Manifest getoond. Dit manifest is in 2010 geschreven door copywriter Danielle van Hengst in opdracht van de gemeente Venlo.

Het manifest wordt door de aanwezigen met een glimlach gelezen. Het biedt veel herkenning en aanknopingspunten voor het proces waarin we zitten. De kritische noot die een enkele keer klinkt, gaat alleen over het toekomstperspectief. Deelnemers vragen zich af of het realistisch is, en of er voldoende durf is om het te realiseren.

VENLO-MANIFEST

We keken achterom, want dat is de traditie.
We werkten op schrale grond, handelden aan de grenzen.
We verstonden alle talen, spraken het dialect.
We schuilden in de armen van de Maas.
Maar kijk om je heen.
Kijk, een stad van glas en groen, van roze zusters en containers.
Van knooppunten en kunstenaars. Van tomaten en techneuten.
Kijk naar mij. Ik ken jouw naam, jij de mijne:
Broeders, met een gastvrij hart. En iedereen is welkom.
En nu, nu kijken we vooruit.
We zijn op weg. Van een stad aan de grens, naar een stad in het midden.
Hier hebben we ruimte, hier ligt onze kans. Hier kunnen we maken wat we willen.
Voedsel zonder afval. Energie uit licht. Hier kweken we ideeën, hier maken we de toekomst.
Want wij kijken vooruit.
Venlo, wij zien het voor ons.

Belang van citybranding

Het belang van een sterk 'merk Venlo' wordt erkend door de aanwezigen. Een aantal concrete dingen die benoemd worden zijn:

- Dit traject kan zorgen voor een duidelijke focus / visie voor de toekomst en branding van Venlo.
- Citybranding kan eraan bijdragen dat Venlo aantrekkelijker wordt om te wonen en werken.
- Citybranding kan eraan bijdragen dat (hoogopgeleide) medewerkers niet alleen in Venlo gaan wonen maar ook werken, waardoor er meer binding ontstaat met de stad en werkgever.
- Citybranding kan eraan bijdragen dat Venlo aantrekkelijker wordt voor toeristen en dagrecreatie.
- Citybranding zorgt voor een duidelijk uitgangspunt waar gezamenlijk de schouders onder gezet kunnen worden.
- Citybranding zorgt voor een overkoepelend verhaal dat als paraplu kan dienen voor diverse organisaties en sectoren.
- Citybranding zou kunnen zorgen voor meer trots van inwoners en gemeenschapszin.

3. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

In dit hoofdstuk wordt aandacht geschonken aan trends en voorspelde ontwikkelingen, zowel lokaal, landelijk als wereldwijd.

3.1. MENSELIJKE FACTOR

Bevolkingsgroei en demografie

De bevolking van Nederland zal de komende jaren blijven groeien, met een verwacht inwonertal van 18 miljoen in 2029 en 18,6 miljoen in 2060. Deze groei heeft impact op verschillende aspecten van het dagelijks leven. De diversiteit in Nederland neemt toe door verschillende immigratiegolven, waardoor er een grotere verscheidenheid aan culturele achtergronden naast elkaar en met elkaar leeft. Deze diversiteit brengt ook maatschappelijke vraagstukken met zich mee.

Daarnaast zorgen urbanisatie (trek van platteland naar stad) en het woningtekort in steden ervoor dat lagere inkomensklassen de steden verlaten en de bevolkingssamenstelling minder divers wordt. Een andere demografische verandering is de toename van eenpersoonshuishoudens, veroorzaakt door individualisering, vergrijzing en echtscheidingen. Dit kan leiden tot eenzaamheid en een groter woningtekort.

Verder daalt het gemiddeld aantal kinderen per vrouw, wat leidt tot een kleiner aandeel van jongeren in de totale bevolking. Tegelijkertijd neemt het aandeel ouderen toe door de babyboomgeneratie en de stijgende levensverwachting, wat uitdagingen met zich meebrengt voor het zorg- en pensioenstelsel.

Wonen

In Nederland kampt men op veel plaatsen met woningtekorten als gevolg van diverse factoren. Onder meer een afname in het aantal verleende nieuwbouwvergunningen, een groeiende vraag naar woningen en de voortgaande urbanisatie spelen hierbij een rol. Het gevolg is een krappe woningmarkt, die ook studenten treft.

Diversiteit en inclusiviteit

In de maatschappij is een sterke roep om gelijkheid. Daarbij is er aandacht voor etnische gelijkheid en erkenning van diverse seksuele oriëntaties en genderidentiteiten, zoals te zien is in bewegingen zoals het feminisme, Black Lives Matter en de erkenning van de non-binaire genderidentiteit. Traditionele opvattingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid worden doorbroken en traditionele manieren waarop mannen en vrouwen met elkaar omgaan, worden ter discussie gesteld. Een zogenaemde inclusieve samenleving wordt nagestreefd, waarin iedereen - ongeacht culturele achtergrond, gender, leeftijd, talenten of beperkingen - gelijke kansen heeft en deel kan nemen aan de maatschappij, gebaseerd op mogelijkheden in plaats van beperkingen.

Polarisatie in de samenleving

Er is toenemende aandacht voor polarisatie, waarbij groepen in de samenleving steeds meer tegenover elkaar komen te staan door de tegenstellingen te benadrukken. Het is echter de vraag of er daadwerkelijk sprake is van polarisatie, of dat de aandacht voor polarisatie vooral wordt vergroot door sociale media en traditionele media die de verschillen tussen groepen uitvergrooten. Generatiedenken wordt ook steeds vaker besproken, waarbij wordt gesteld dat er grote verschillen bestaan tussen Generatie X, Generatie Y en Generatie Z. Deze focus op generaties kan echter ten koste gaan van solidariteit tussen generaties. Daarnaast willen mensen steeds meer als individu worden gezien en benaderd, en de afhankelijkheid van anderen of groepen neemt af.

Armoede en ongelijkheid

De stijgende energieprijzen leiden tot energiearmoede bij huishoudens met lage inkomens en slecht geïsoleerde huizen. Dat heeft financiële problemen door de snelle stijging van de maandelijkse energielasten tot gevolg. Er is een groeiende kloof tussen arm en rijk, waarbij sommigen wel profiteren van economische vooruitgang en anderen achterblijven. Dit heeft sociale en economische gevolgen en vermindert de solidariteit tussen verschillende sociaaleconomische groepen.

Online wereld en aandachtseconomie

In de huidige 'aandachtseconomie' is de tijd waarin een product of dienst onder de aandacht van de doelgroep komt kostbaar, vanwege de constante stroom van informatie via sociale media, rapporten, nieuws en advertenties. Daarnaast is het delen van ervaringen op sociale media steeds belangrijker geworden voor het verkrijgen van sociale status. De digitale wereld heeft gezorgd voor een grenzeloze verbondenheid met elkaar, waarbij afstanden en tijdsverschillen steeds minder relevant lijken te zijn. Tegelijkertijd heeft de coronapandemie de kwetsbaarheid van de wereldwijde uitwisseling van onder meer mensen, goederen, geld en informatie (globalisering) aan het licht gebracht en een hernieuwde waardering voor de lokale omgeving gestimuleerd. Digitale nomaden maken gebruik van technologische ontwikkelingen om op een zelfgekozen plek (in het buitenland) te werken, wat ons voor de vraag stelt hoe we een balans kunnen vinden tussen werken op kantoor of ergens anders.

Gezonde levensstijl en mentaal welzijn

Een gezondere levensstijl, gekenmerkt door regelmatig sporten en gezond eten, wordt steeds meer geassocieerd met status. Nieuwe technologische mogelijkheden om voortdurend inzicht te krijgen in onze gezondheid versterken deze trend. Daarnaast groeit de aandacht voor mentale gezondheid, want een toenemend aantal mensen in Nederland heeft te maken met psychische vermoeidheid en burn-outklachten als gevolg van zaken als prestatiedruk en keuzestress. De samenleving wordt geconfronteerd met de vraag hoe we deze druk kunnen verlichten en hoe we omgaan met stress en burn-outs.

3.2. DE VERANDERENDE WERELD

Klimaat en duurzaamheid

De afnemende biodiversiteit wereldwijd, veroorzaakt door ingrijpende zaken als klimaatverandering en vervuiling, leidt tot de zorgwekkende 'zesde massale uitstervingsgolf'. Dit heeft negatieve gevolgen voor onder meer voedselveiligheid en het leefmilieu. De overgang naar een circulaire economie, waarin hergebruik van producten en grondstoffen centraal staat, vraagt om een nieuwe manier van denken en handelen. Duurzaamheid is niet langer een uitdaging van de toekomst, maar een absolute noodzaak

vandaag de dag, gezien de klimaatverandering en snel teruglopende biodiversiteit.

De beperkingen in de beschikbaarheid van (goedkope) brandstoffen hebben een enorme invloed op economische sectoren, met name logistiek en agrofood. De omschakeling naar duurzame, groene energie is essentieel om in deze sectoren een toppositie te blijven behouden. Bij deze ontwikkelingen hebben regionale beperkingen een grote invloed, zoals het niet beschikbaar zijn van aardwarmte in Noord-Limburg en onvoldoende beschikbaarheid van energie-infrastructuur.

Consumenten en organisaties hechten steeds meer belang aan eerlijke producten, wat resulteert in sociaal ondernemerschap. De gevolgen van door de mens veroorzaakte klimaatverandering, zoals overstromingen, hittegolven en weersextremen, worden steeds merkbaarder en vormen een deel van onze dagelijkse realiteit.

Cultuur en tradities ter discussie

Tradities worden steeds vaker ter discussie gesteld, waarbij bijvoorbeeld het vieren van Sinterklaas, het afsteken van consumentenvuurwerk en het dragen van bepaalde carnavalskostuums onder vuur liggen. Tegenstanders vinden dat deze tradities niet meer passen binnen de huidige tijdsgeest, terwijl

voorstanders zich zorgen maken over het behoud van de Nederlandse identiteit. Deze discussies weerspiegelen de veranderingen en uitdagingen rondom cultuur en tradities in de samenleving.

Lokaal gericht

Er is een toenemende herwaardering van de lokale omgeving merkbaar. Deze waardering is versterkt tijdens de pandemie, waarin mensen werden aangemoedigd om minder te reizen. Nederlanders zijn vaker op zoek naar activiteiten in de buurt en kiezen vaker voor vakanties in eigen land.

3.3. ECONOMIE EN ARBEIDSMARKT

Arbeidsmarkt

Technologische werkloosheid wordt een steeds grotere zorg omdat robotisering en automatisering veel menselijke handelingen overbodig maken, wat kan leiden tot toenemende werkloosheid. Het is belangrijk om te overwegen wat samenlevingen kunnen doen met de vrijgekomen arbeidskracht en hoe ze de groeiende inkomensongelijkheid kunnen voorkomen. Tegelijkertijd neemt het gemiddelde onderwijsniveau in Nederland jaarlijks toe. Dat draagt bij aan de kenniseconomie, maar resulteert ook in een tekort aan vakmensen doordat steeds meer mensen voornamelijk theoretisch zijn opgeleid.

Agrarische sector

De agrarische sector staat voor een belangrijke overgang om op duurzame wijze in onze voedselbehoeften te voorzien terwijl de bevolking blijft groeien. De toenemende aandacht voor duurzaam consumeren en de groeiende druk op de arbeidsmarkt spelen hierbij een grote rol. Een van de aspecten die steeds meer ter discussie staat, is de vleesconsumptie. Voorheen was het normaal om dagelijks vlees te eten, maar daar komt steeds meer kritiek op. Mensen worden zich steeds bewuster van de klimaatimpact van vleesconsumptie en er is een groeiend aanbod van alternatieven. Hierdoor maakt een groeiend aantal mensen de overstap naar een vegetarische eetstijl of eten ze bewust minder vlees dan voorheen.

Deze ontwikkeling heeft grote gevolgen voor de agrarische sector. Ze stimuleert innovatie op het gebied van duurzame landbouw en de productie van alternatieven voor vlees. Daarnaast groeit ook de interesse in andere duurzame voedselproductiemethoden, zoals biologische landbouw, stadslandbouw en verticale landbouw. Deze trends laten zien dat de agrarische sector zich aanpast aan de veranderende behoeften en waarden van de samenleving, waarbij duurzaamheid en bewuste voedselkeuzes steeds belangrijker worden.

Logistieke sector

De logistieke sector ondergaat momenteel diverse trends en ontwikkelingen. De 'verdozing van het landschap' is een belangrijk aspect, waarbij grote distributiecentra en magazijnen steeds meer landelijk gebied innemen door de groeiende handel via internet en de vraag naar snelle leveringen. Daarnaast is er toenemende aandacht voor duurzame logistiek, waarbij de focus ligt op het verminderen van CO₂-uitstoot en efficiënter gebruik van energie en grondstoffen. Digitalisering en automatisering spelen een grote rol in het optimaliseren van logistieke processen, terwijl er door de coronapandemie een grotere nadruk ligt op het versterken van veerkracht in de productieketen. Samenwerking en ketenintegratie worden steeds belangrijker om de efficiëntie te verbeteren en in te spelen op veranderingen in de vraag.

Maakindustrie

De maakindustrie ondergaat momenteel een transformatie als gevolg van verschillende trends en ontwikkelingen. Een cruciale rol speelt Industrie 4.0. Daarbij worden geavanceerde technologieën zoals het Internet of Things (fysieke voorwerpen die met het internet zijn verbonden) en kunstmatige intelligentie gebruikt om productieprocessen zo optimaal mogelijk te maken. Automatisering en robotica worden steeds meer toegepast, waardoor herhaalde taken efficiënter kunnen worden uitgevoerd. 3D-printing biedt nieuwe mogelijkheden in het maken van complexe ontwerpen. Duurzaamheid en de circulaire economie winnen aan belang, met een focus op hergebruik van materialen en milieuvriendelijke productieprocessen. Het optimaliseren van de productieketen, waaronder voorraadbeheer en logistiek, speelt een belangrijke rol in het verlagen van kosten en het vergroten van klanttevredenheid. Deze ontwikkelingen vragen om aanpassing van bedrijven aan zaken als nieuwe technologieën, eisen voor duurzaamheid en veranderende klantbehoeften. Daarbij zijn er mogelijkheden voor efficiëntere productieprocessen en groei in de maakindustrie.

Toeristische sector

De toeristische sector ondergaat belangrijke trends en ontwikkelingen. Die brengen verandering in de manier waarop mensen reizen en vakantie vieren. Een opvallende trend is de opkomst van duurzaam toerisme, waarbij reizigers zich steeds bewuster worden van hun ecologische voetafdruk en streven naar verantwoorde reiservaringen. Er is een groeiende vraag naar milieuvriendelijke accommodaties, eco-tours en activiteiten die de lokale gemeenschappen ondersteunen.

Daarnaast heeft de opkomst van digitale technologieën een enorme impact gehad op de toeristische sector. Met de groei van het aantal smartphones en online platforms hebben reizigers nu toegang tot een overvloed aan informatie en diensten. Het boeken van accommodaties, plannen van routes en delen van reiservaringen op sociale media zijn slechts enkele voorbeelden van hoe technologie de manier waarop mensen reizen heeft veranderd.

De behoefte aan personalisatie en maatwerk in de toeristische sector groeit. Reizigers willen reiservaringen die aansluiten bij hun individuele behoeften en interesses. Dankzij technologieën zoals kunstmatige intelligentie en big data kunnen reisroutes en aanbevelingen op maat worden gemaakt, waardoor de reiservaring nog persoonlijker wordt.

Een andere opvallende ontwikkeling is de groei van ervaringsgericht toerisme. Steeds meer reizigers verkiezen unieke en authentieke ervaringen boven traditionele toeristische attracties. Ze willen de lokale

cultuur en levensstijl verkennen, deelnemen aan activiteiten die een diepere betekenis hebben en in contact komen met de lokale bevolking. Dit heeft geleid tot een groeiende belangstelling voor culinaire tours, culturele uitwisselingen en ecotoerisme.

Bovendien spelen demografische veranderingen een rol in de toeristische sector. De opkomst van de millennial-generatie en de vergrijzing van de bevolking hebben invloed op de reisvoorkeuren en -gedragingen. Millennials zoeken vaak naar unieke en authentieke ervaringen, terwijl oudere reizigers vaak kiezen voor comfort en gemak. Deze veranderingen hebben nieuwe marktkansen gecreëerd en geleid tot de ontwikkeling van specifieke reisproducten en -diensten.

Zorg

In de snel evoluerende wereld van de zorg staan digitalisering en e-health (het gebruik van ICT om gezondheid en de gezondheidszorg te verbeteren) centraal. Het gebruik van apps en wearables (draagbare technologie) wordt steeds prominenter. Zorg draait op dit moment al om 'blended care', waar digitale en fysieke zorg naadloos samenkomen. Dit zorgt voor meer gepersonaliseerde zorg en zelfmanagement voor patiënten. Bovendien verlicht het de werkdruk van zorgprofessionals. In de toekomst zal robotisering een rol gaan spelen.

Zorg verplaatst zich steeds meer naar de thuissituatie, wat de ervaring voor patiënten verbetert en ziekenhuizen ontlast. Medische hulpmiddelen en zorgoplossingen

spelen een belangrijke rol bij het verplaatsen van zorg naar de thuissituatie.

Duurzaamheid krijgt ook steeds meer aandacht in de zorgsector. De druk op de gezondheidszorg wordt groter en tegelijkertijd is er de uitdaging om de zorg betaalbaar te houden. De zorgsector heeft een belangrijke rol in het verminderen van de milieu-impact.

Tenslotte: preventieve zorg wordt steeds belangrijker voor de zorgsector. Het inzetten op preventie draagt bij aan het kwalitatief goed, toegankelijk en betaalbaar houden van de zorg. Door een gezonde leefstijl worden mensen immers minder (snel) ziek. Preventie bevordert een gezonde levensstijl en minimaliseert de impact van gezondheidsproblemen, wat leidt tot betere zorgtrajecten voor individuen.

4. CONCURRENTIEMATRIX

Tot slot is er een concurrentiematrix uitgewerkt. Er is op een rijtje gezet hoe steden die vergelijkbaar zijn met Venlo (door ligging, inwoneraantal en/of economische speerpunten) zich op de kaart zetten.

Stad/Gemeente/Regio	Kenmerken	DNA en propositie (beloofde waarde)
Ede Regio: Foodvalley (Barneveld, Ede, Nijkerk, Rhenen, Renswoude, Scherpenzeel, Veenendaal en Wageningen)	+/- 122.000 inwoners +/- 105 km afstand van Venlo Agrofood	Ede ligt in het hart van de Foodvalley; de regio waar dagelijks hard wordt gewerkt aan de voedselvoorziening van morgen. Regionale bedrijven, kennisinstellingen en overheden werken nauw samen en lopen voorop in het ontwikkelen van gezonde voeding en duurzame productietechnieken. Het kennis en innovatiecluster rondom Wageningen en Ede vormt het hart van Foodvalley.
Eindhoven Regio: Brainport	+/- 244.000 inwoners +/- 60 km afstand van Venlo Maakindustrie	DNA: Unconventional x Collaboration = Energy Pijlers: Techniek, Design, Kennis
Enschede	+/- 161.000 inwoners +/- 150 km afstand van Venlo Grensstad (met Duitsland) Maakindustrie	Ondernemend – Betrokken – No-nonsense – Veerkracht Enschede is een creatieve, technische en innovatieve stad met groene longen.
Helmond Regio: Brainport	+/- 95.000 inwoners +/- 45 km afstand van Venlo Maakindustrie (automotive) Woonfunctie Brainportregio	Helmond is een eeuwenoude stad met vele gezichten waar natuur, cultuur, historie, gastvrijheid en culinair genieten hand in hand gaan. Centrumfunctie voor Peelgemeenten.
Krefeld (Duitsland)	+/- 240.000 inwoners +/- 35 km afstand van Venlo Stedenband met Venlo Maakindustrie (textiel)	Stad van fluweel en zijde
Maastricht	+/- 123.000 inwoners +/- 75 km afstand van Venlo Grensstad (met België) Vrijtijdseconomie	Maastricht, The Good Life Capital, de hoofdstad van het goede leven.

Stad/Gemeente/Regio	Kenmerken	DNA en propositie (beloofde waarde)
Mönchengladbach (Duitsland)	+/- 265.000 inwoners +/- 35 km afstand van Venlo Logistiek Maakindustrie (Textiel)	Textile City
Oss	+/- 95.000 inwoners +/- 80 km afstand van Venlo Maakindustrie Logistiek (Havengebied)	<i>DNA en propositie niet bekend.</i>
Roermond	+/- 60.000 inwoners +/- 30 km afstand van Venlo Grensstad (met Duitsland) Vrijtijdseconomie	Met name gericht op vrijetijdseconomie: Shoppen (designer outlet), waterrecreatie (Maasplassen), Historische binnenstad.
Roosendaal	+/- 67.000 inwoners +/- 145 km afstand van Venlo Grensstad (met België) Logistiek	Duurzaam hart van West-Brabant: De meest ondernemende en toekomstgerichte regiogemeente met een duurzaam en vernieuwend leefklimaat Leisurestad van Formaat: Dé Leisurestad van West-Brabant met grote aantrekkingskracht op brede regio Waarden: Verbindend, Ondernemend, Betrokken
Sittard-Geleen	+/- 92.000 inwoners +/- 60 km afstand van Venlo Logistiek Brightlands Chemelot Campus	<i>DNA en propositie niet bekend</i>
Tilburg Regio: Hart van Brabant	+/- 228.000 inwoners +/- 95 km afstand van Venlo Maakindustrie Logistiek	DNA: Sociaal x Experimenteel = Creatie Pijler 1: Bouwen aan de wereld van morgen: Tilburg kennisstad vol innovatie en maatschappelijke impact. Pijler 2: (Be)leef Tilburg

BRONNENLIJST

1.1 Inwoners

- Gemeente Venlo. (2021). Venlo 2040: Strategische Visie gemeente Venlo.
- ABF Research - Primos Prognose. (2022). Ontwikkeling huishoudens in Nederland.
- CBS. (2022). Kerncijfers wijken en buurten - Inwoners naar leeftijdsgroep.
- CBS. (2022). Status van bewoning - Woning naar bewoning en eigendom.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2020). Leefbarometer.
- Gemeente Venlo. (2021). Woonvisie Venlo 2021-2026 - Op weg naar toekomstbestendig wonen.
- Gemeente Venlo. (2023). Atlas Venlo 2040 - Kwaliteiten, opgaven en ontwikkelingen in beeld.
- Gemeente Venlo. (2021). Deelrapportage resultaten Stadspeiling 2021 Gezond en actief Venlo.

1.2 Stad en dorpen

- Gemeentearchief Venlo. (1993). Historisch Vademecum - Venlo 650 jaar stad 1993
- Stichting Architectuurpodium Venlo en omstreken. (2001). De ontwikkeling van stad en streek.
- Heemkundige Kring Tegelen. (2023). Interview.
- Derkx, S. (2002). Een wandeling door het Kloosterdorp Steyl
- Stichting wijkoverleg Dorpsraad Belfeld. (2023). Interview.
- Stichting Heemkunde Arcen. (2019). De Rin Nummer 19, 10e jaargang
- Stichting Heemkunde Arcen. (2023). Interview.
- Stichting Veldense Volkscultuur. (2023). Interview.

1.3 Venlo vroeger en nu

- Gemeentearchief Venlo. (1993). Historisch Vademecum - Venlo 650 jaar stad 1993
- Stichting Architectuurpodium Venlo en omstreken. (2001). De ontwikkeling van stad en streek.
- Heemkundige Kring Tegelen. (2023). Interview.
- Derkx, S. (2002). Een wandeling door het Kloosterdorp Steyl
- Stichting wijkoverleg Dorpsraad Belfeld. (2023). Interview.
- Stichting Heemkunde Arcen. (2019). De Rin Nummer 19, 10e jaargang
- Stichting Heemkunde Arcen. (2023). Interview.
- Stichting Veldense Volkscultuur. (2023). Interview.

1.4 Bedrijfsleven en werken

- Gemeente Venlo. (2023). Economische Visie Venlo 2030.
- Compendium voor de Leefomgeving. <https://www.clo.nl/indicatoren/nl2100-opleidingsniveau-bevolking?ond=20907>.
- Rekenkamer Venlo. (2020). Arbeidsmarktbeleid in Venlo.
- Gemeentearchief Venlo. (1993). Historisch Vademecum - Venlo 650 jaar stad 1993.
- Ondernemend Venlo. <https://www.ondernemendvenlo.nl/>.
- Thissen, P. (2023). Interview

Agrofood

- Seelen, P. (2014). Leven onder glas - Een eeuw glastuinbouw in Venlo en omgeving.

- Provincie Limburg. (2018). Mededeling portefeuillehouder inzake definitief eindrapport Floriade 2012.
- Supply Chain Valley - Vorstermans, J. (2023). Interview.
- Brightlands Campus Greenport Venlo. <https://www.brightlands.com/brightlands-campus-greenport-venlo/over-brightlands-campus-greenport-venlo>.
- Crossroads Limburg en Keyport. (2022). Agrifood Productie Proeftuin Economisch Actieprogramma Agrifood.
- Royal Zon. <https://www.royalzon.com/nl/meer-zon/historie>.

Maakindustrie

- Seelen, P. (2010). Gemak in Venlo - Bedrijfsverhalen van vroeger tot nu.
- Océ Museum. <https://www.ocemuseum.nl/oce-historie/>.
- Crossroads Limburg. (2022). Maakindustrie Noord-Limburg Actieprogramma 2022-2024.
- Frans Maas. <https://www.fransmaasvenlo.nl>

Logistiek

- LISA. (2021). Het werkgelegenheidsregister van Nederland.
- Supply Chain Valley. <https://supplychainvalley.com/>.
- Pommerel, I. (2001). Venlo op weg - Honderd jaar beroepsgoederenvervoer over de weg in regio Venlo.

- Brightlands Campus Greenport Venlo. <https://www.brightlands.com/brightlands-campus-greenport-venlo/onderzoeksinstituut-bisci>.
- Stichting Architectuurpodium Venlo en omstreken. (2001). De ontwikkeling van stad en streek.

Vrijtijdseconomie

- Gemeente Venlo. (2022). Toeristisch Recreatief Actieprogramma.
- Koopstromenonderzoek Limburg. (2019). <https://ksol2019.nl/resultaten/>.
- Gemeente Venlo. (2022). Samen voor Steyl – Van praten naar doen.
- Missiemuseum. <https://www.missiemuseum.nl/nl/geschiedenis-missiemuseum>.
- ZKA Leisure Consultants. (2019). Economische betekenis vrijetijdseconomie regio Noord-Limburg Meting 2017 en ontwikkeling 2013-2017.
- Provincie Limburg. <https://www.limburg.nl/onderwerpen/toerisme-recreatie/toeristische-marketingstrategie/>.
- Regionale samenwerking Toerisme & Recreatie Noord-Limburg. (2023). Herijking Actieprogramma Toerisme en Recreatie Noord-Limburg.

Zorg

- Gemeente Venlo. (2022). Ambitiedocument Veilingsterrein Venlo.
- Regio Noord-Limburg. <https://rn-l.nl/>.
- CBS Statline. (2022). Banen van werknemers in december; economische activiteit (SBI2008).

1.5 Onderwijs en kennis

- Gemeente Venlo. <https://venlo.incijfers.nl/dashboard/primair-onderwijs>.
- Gemeente Venlo. <https://venlo.incijfers.nl/dashboard/voortgezet-onderwijs>.

- Jongerenraad Venlo. (2022). Adviesrapport 'Venlo als studentenstad'.
- Gemeente Venlo. (2021). Meerjarenprogramma Venlo Studentenstad 2021-2023.

1.6 Cultuur en media

- Gemeente Venlo. (2020). Het Cultureel Vermogen van Venlo
- Gemeente Venlo. (2022). Het cultureel vermogen van Venlo: urban culture & sports Venlo.
- Bogers, A. (1994). Geschiedenis van het Akkermansgilde.
- Respons. (2023). Deelrapportage evaluatie Evenementenbeleid - Gemeente Venlo

1.7 Sport en Gezondheid

- Gemeente Venlo. (2019). Venlo.Fit Sportvisie 2030.
- Gemeente Venlo. (2021). Stadspeiling Venlo 2021: Deelrapportage gezond en actief Venlo
- GGD. (2021). Gezondheidsmonitor Venlo

1.8 Natuur, klimaat en duurzaamheid

- Gemeente Venlo. (2020). Agenda Groen & Water.
- Strootman Landschapsarchitecten. (2021). Bio-plan Nationaal Park de Maasduinen.
- Grenspark Maas-Schwalm-Nette. <http://www.grenspark-msn.nl/>
- Groene Stad Challenge. <https://groenestadchallenge.nl/>
- Gemeente Venlo. (2022). Actieplan Venlo Klimaatbestendig.
- Regio Venlo. (2010). Proeftuin voor de wereld C2C Valley.
- Gemeente Venlo. (2022). RIB Waarde van C2C voor Venlo.
- Gemeente Venlo. (2022). Meerwaarde C2C Beleid - Waardevoller vastgoed en infrastructuur in Venlo

1.9 Venlo en de regio

- Gemeente Venlo. (2023). Economische Visie Venlo 2030.
- Provincie Limburg. Propositieverhaal Limburg.

4. Concurrentieanalyse

- Ede Marketing. <https://www.ede-marketing.nl/merke-de/dna>.
- Eindhoven 365. <https://www.eindhoven365.nl/en/cases/eindhoven-brand>.
- Enschede Promotie. <https://enschedepromotie.nl/wp-content/uploads/2020/11/Citymarketingvisie-Enschede.pdf>.
- Visit Helmond. <https://www.visithelmond.nl/nl/over-ons>.
- Stadt. Land. Niederrhein. <https://stadt-land-niederrhein.de/nl/region/krefeld/>
- Maastricht Marketing. <https://www.maastricht-marketing.nl/campagnes>
- Stadt. Land. Niederrhein. <https://stadt-land-niederrhein.de/nl/region/moenchengladbach/>
- Roosendaal Citymarketing. (2023). De toekomst van Roosendaal creëren we samen Activiteiten in 2023 - 2024 voor de uitvoering van de citymarketingstrategie voor bezoekers, bewoners, talenten en bedrijven.
- Roosendaal Citymarketing. (2021). Strategie 2021-2023.
- Stichting Marketing Tilburg. <https://www.tickettotilburg.com/nl/plan-je-bezoek/over-marketing-tilburg>.
- Stichting Marketing Tilburg. (2023). Strategische plan 2023 - 2027.

Disclaimer:

De informatie in dit document is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Ondanks deze inspanningen kan het zijn dat informatie onjuist of onvolledig is.

